

ABU HOMID G'AZZOLIY

EY, FARZAND

«AYYUHAL VALAD» ASARINING
O'ZBEK TILIDAGI TARJIMASI

(qayta nashr)

Toshkent
Movarounnahr
2005 yil

Tarjimon: Yo'ldosh ESHBEK
Mas'ul muharrir: Muhammad SHARIF JUMAN
Muharrir: Bahodir NURMUHAMMAD

BISMILLAHIR ROHMANIR ROHIYM

MUQADDIMA

Olamlar Parvardigori Alloh taologa beaded hamdu sanolar, bo'lsin!

Sarvari koinot, olamlarga rahmat, payg'ambarlar a'losi hazrati Muhammad Mustafoga salovati shariflar, beaded durud va salomlar bo'lsin!

U zotning ahli baytiga, sahobalariga, U zotni sevib, yo'lidan yurganlarga, U zotga ergashganlarga salomlar bo'lsin!

Hujjatul islom Imom G'azzoliy hazratlarining «Ayyuhal valad» asarini hijriy 960 yilda Sulaymon ibn Jazo tarjima qilgan, sharhlagan. So'nggi bor hijriy 1302 yilda Hoji Tavfiq Afandi tomonidan nashr etilgan.

Davr ehtiyojiga ko'ra fiqh sifatida yozilgan bu buyuk asar muallifning o'zi ta'kidlaganidek, uch yuz oltmish to'qqiz hadisi sharif va qirq to'rt avliyo xabari bilan boyitilgan. Hadisi shariflar quyida nomlari aytilgan hadis kitoblaridan, mo'tabar asarlardan sinchkovlik bilan tanlab olingan.

Manba bo'lgan hadis va xabar kitoblari:

1. «Ihyoi ulumid-din», hujjatul islom Imom G'azzoliy.
2. «Jomi'ul-usul».
3. «Risoi-anvar».
4. «Bo'stonul-orifin», muhaddis Mavlono Ibrohim Samarqandiy.
5. «Masobih».
6. «Mashorik».
7. «Irshodus-sobiriyn».
8. «Qutul-qulub».
9. «Jomi'ut-Termiziy».
10. «Jomi'ul-jinon».
11. «Bahshatul-anvar».
12. «Mav'izai Muso».
13. «Vasiyatu Abu Hurayra».

IMOM G'AZZOLIY HAQLARIDA BIR NECHA SO'Z

Hujjatul islom Imom G'azzoliy hazratlari bir necha asrlarda bir keladigan buyuk islom mutafakkirlaridan biri sanaladi.

Hijriy 450 (m.1058) yilda Eronning Xuroson viloyati, Tus shahrida dunyoga kelib, hijriy 505 (m. 1111) yilda shu yerda vafot etganlar.

Hayratda qolarli darajada teran bilimga ega bo'lgan bu ulug' zot davrining barcha ilmlari bo'yicha yetuk bo'lganlar, zohiriy va botiniy ulamolar orasida katta jarlik yuzaga kelgan bir paytda har ikki tomonni murosaga keltirgan benazir olimdir. Qisqa umrlari davomida turli sohalarda va mavzularda ko'plab ulug' asarlar yozdilar, ta'lif etdilar. «Ihyoi udumid-din» ilm olamida ma'olari chuqurligi bilan mashhurdir. Boshqa barcha asarlari ham u zotni dunyoga fazilat va kamolot sohibi sifatida tanitdi.

Shogirdlaridan juda ko'pchiligi u zot yonida zohir va botin ilmlarining shavqlarini totib, maqsadlariga yetdilar. O'zidan yiroqda bo'lganlarga maktublar yo'llab ilm va irshod maqomida xizmatlarini davom etdirdilar va davom etdirmoqdalar, bu nurlardan kelajak avlodlar ham bahramand bo'ladilar, inshaalloh. Bunday ziyo manbasida, ilm osmonida pirlant (brilliant) qandillarga, bilimdonlik zaminida nur chashmalariga aylangan «Al-munqizu minaz zalol» va «Ayyuhal valad» asarlari shular jumlasidandir.

Islom olami, butun dunyo 900 yildan buyon hazrat G'azzoliy asarlaridan o'rganib kelmoqda, bu asarlar turli tillarga tarjima qilingan. Sharq mamlakatlaridan tashqari Ovro'pa, hatto Amerikada u zot nomida ilmgoh (institut) lar ochilib, hayoti va ilmiy faoliyatiga bog'liq tadqiqotlar olib borilmoqda. G'azzoliy kabi zotlarning nufuzli asarlari har bir asr, har bir jamiyat uchun har doim faqat foyda keltiradi.

Bizdek ojiz bandaning xatolarini Alloh mag'firat qilib, siz aziz o'quvchilarning fikr-mulohazali so'zlari bilan o'zi tuzatib, to'g'ri yo'lga boshlasin. Xato-kamchiliklar bizdan, muvaffaqiyat Alloh dandir. Unga behad hamdu sanolar, Payg'ambarimizga salovatlar, ahli baytiga, sahobalariga G'azzoliydek, Imom A'zamdek, Imom Buxoriy, Imom Termiziy, Imom Moturidiy, Imom Marg'inoniy kabi olim, aziz avliyolariga, U zotga ergashganlarga, U zotni sevganlarga salomlar bo'lsin. Bu dunyoda barchaga, u dunyoda esa mo'minlarga marhamatli bo'lgan Alloh nomi bilan «Ayyuhal valad» mutolaasini boshlaymiz.

Tarjimon

RAHMON VA RAHIM BO'LGAN ALLOH NOMI BILAN BOSHLAYMAN

BIRINCHI BO'LIMGA KIRUVCHI ODOBLAR

EY, FARZAND!

Odob bir necha ko'rinishga ega. Inson avvalo kiyinish odoblarini yaxshi bilmog'i lozim. Shuningdek eshik ochish, hojatini o'rnatish, tozalanib hojatxonadan chiqish, tahorat olib, masjidga borish, namoz o'qish, masjididan chiqish va uyiga yoki ish joyiga kirish, odamlar bilan uchrashish kabi odoblarga ham rioya etishi kerak.

Rajab, sha'bon va ramazon oylariga xos odoblar bilan birga qo'l, oyoq, til, quloq va tanosil a'zolariga tegishli odoblarni saqlash ham zarur.

Qo'ni-qo'shni haqlari, muhtojlarning ehtiyojlarini qondirish, bozor-o'charga borish, qarz olish-berish, olimlarni, oriflarni, murshidlarni ziyorat etish, ularning majlislarida qatnashish odoblari ham bor.

Kiyinish, yurish-turish, kimlarga qanday qarash, kimlarga qaramaslik, qanday suhbatlashish, mehmon qabul qilish va mehmon bo'lish odoblari, taomlanish va taomlantirish odoblari, qir-adirda,

tog'u toshda va istirohat maskanlarida bo'lish odoblari, safar va musofirlik, xasta zisrati, er-xotin munosabatlariga tegishli odoblarini bilib, ularni saqlash kerak.

UYQUDAN TURAYOTGANDA ZARUR BO'LGAN ODOBLAR

Ey, farzand!

Tongda o'rnidan turayotgan kishi, avval o'ng yoniga qaraydi va ushbu duoni o'qiydi:

«BISMILLAHI VA BILLAHI VA TAVAKKALTU ALALLOHI. LA HAVLA VA LA QUUVVATA ILLA BILLAHIL ALIYYIL AZIYM».

Ko'ylak kiyayotganda «Bismilloh» aytib, avval o'ng qo'lni, keyin chap qo'lni yengdan o'tkazadi. Boshqa libos va kiyimlar ham xuddi shunday o'ngdan boshlab kiyiladi. Kiyinayotganda har bir a'zoning Allohga ibodatda bo'lishini tilaydi. Har bir a'zo kiyinish asnosida Allohga omonat topshiriladi.

Uydan chiqayotganda eshik o'ng qo'l bilan ochilib, o'ng oyoq bilan tashqariga chiqiladi.

HOJATXONAGA KIRISH ODOBLARI

Ey, farzand!

Tahorat ushatish uchun hojatxonaga borsang, «Bismilloh» deb chap oyog'ing bilan kir. O'tirganda old yoki orqa tarafing qiblaga to'g'ri kelib qolmasin, bunga e'tibor ber. Katta hojat va bavlingga qarama. Hojatxona ichida so'zlama. Ehtiyojning tugamasdan turib ketma, bitgach, uzoq o'tirib qolma.

Poklanish uchun kesak yoki shunga o'xshash jismlarni qo'lla, bularni chap qo'ling bilan bajar. Peshob tomchilari mutlaqo to'xtashini kut. So'ngra suv bilan poklan.

Suv bilan poklangan a'zo yana toza bo'z, matoh bilan quruqlanadi. So'ng kiyinib, turib, o'ng oyoq bilan hojatxonadan chiqiladi. Hojat ishlari bitgach, shu duo o'qiladi:

«ALHAMDU LILLAHILLAZIY AZHABA ANNIY MA YU'ZIYNIY. VA AMSAKA ALAYYA MA YANFAUNIY».

TAHORAT OLISH ODOBI

Ey, farzand!

Tahorat oladigan joy toza bo'lishi kerak. Bu xususda janob Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday marhamat qiladilar:

«Tahorat ushatgan joyingizda tahorat olmangiz. Tahorat suvining har tomchisiga bir yillik namoz savobi beriladi».

U zot (s.a.v.) yana bir hadisi shariflarida shunday marhamat qiladilar:

«Tahorat ushatgan yerda tahorat olgan kishi o'zini vasvasadan qutqarolmaydi».

Boshqa bir hadisi shariflarida esa shunday deydilar:

«Farishtalar tahorat olishini «Bismilloh» bilan boshlagan kishiga tahorat oxirigacha to'xtamasdan savob yozadilar».

Sahobalardan biri hazrat Payg'ambarimizdan (s.a.v.) tahorat foydasini so'radilar. Rasululloh (s.a.v.) shunday javob berdilar:

«Kimki tahoratni «Bismilloh» bilan boshlasa, qo'lini yuvar ekan, qo'li bilan qilgan, yuzini yuvayotganda yuzidagi a'zolari bilan orttirgan, qaysi a'zosini yuvsa o'sha a'zosi bilan qilgan barcha gunohlari to'kilib, afv etiladi».

Ey, farzand!

Rasululloh(s.a.v.) shunday marhamat qiladilar:

«Uylaringizni butxonaga aylantirmangiz. Ularni namozlaringiz bilan bezang (ziynatlang)izlar».

Bir hadisi shariflarida ham shunday marhamat etadilar:

«Mening masjidimda o'qilgan ikki rakat namoz boshqa joylarda o'qilgan ming rakat namozdan

xayrli (afzal, yaxshi)roqdir».

Boshqa bir hadisi shariflarida shunday xushxabar beradilar:

«Kim bomdod namozining sunnatini uyida o'qib, farzini jome'ga borib, jamoat bilan ado etsa, mening masjidimda o'qilgan namozning savobiga noil bo'ladi».

Oisha onamizdan (r.a.) rivoyat etilgan bir hadisi sharifda shunday deyiladi:

«Rasululloh (s.a.v.) rukuga egilganlarida ustlarining har qanday bir joyida suv to'la idish qo'yilsa, ichidagi suv to'kilmagani kabi idish ham har qanday bir tarafga tushib suvi to'kilmas darajada to'g'ri, tekis, tartib-intizom bilan turardilar».

Namozni Payg'ambarimiz (s.a.v.) o'qigan shaklda o'qimoq zarur. Ruku, sajda va boshqa harakatlarni U zotdek ado etish namoz qabul bo'lishi uchun shartdir.

MASJID ODOBLARI

Ey, farzand!

Bu qismda masjidlarga aloqador odoblardan so'z ochamiz. Masjidga borayotgan kishining har qadamiga savob yozilib, gunohlari afv etiladi.

Masjidga o'ng oyoq bilan kiriladi. Shu onda: «Allohim! Bizga rahmat eshiklarini ochgaysan!» deya duo qilinadi. Keyin chap oyoq ichkari olinadi. Agar masjid ichida odam bo'lsa, salom beriladi, bo'lmasa, shunday duoi salom qilinadi:

«ASSALAMU ALAYNA VA ALA IBADILLAHIS SOLIHIYN»

Bundan so'ng uch bor:

«SUBHANALLOHI VAL HAMDU LILLAHI VA LA ILAHA ILLALLOHU VALLOHU AKBAR. VA LA HAVLA VA LA QUUVATA ILLA BILLAHIL ALIYYIL AZIYM» deb, masjidning muvofiq bir joyiga o'tib, sunnat namozini o'qigach, muazzinning qomat keltirishini kutadi. Muazzin qomat keltirgach, turib niyat qiladi, imomga ergashib, jamoat bilan namoz o'qiydi.

Bu haqda Rasululloh (s.a.v.) shunday deydilar:

«Alloh taolo namoz o'qiliyotganda rahmatini imomga, uning o'ngiga, chapiga, orqasiga yog'diradi. Jamoatga qo'shilgan har kim o'sha rahmatdan nasibasini oladi».

Jamoat savobiga to'la sazovor bo'lish uchun takbiri tahrimini imom bilan birga yoki undan so'ng darhol aytishga g'ayrat qilish kerak. Janob Payg'ambarimiz (s.a.v.) sahobalar masjidida to'plangan bir kun shunday dedilar:

«Ey, sahobalarim! Siz, namozning ilk takbirining fazilati qanchaligini bilasizmi?»

U yerda qatnashayotganlardan Ali (r.a.) shunday marhamat etdilar:

«Ey, Allohning Rasuli (s.a.v.)! Menimcha imom bilan birga olingan ilk takbir fazilati shunday: Bu dunyo islomga qarshi tajovuzkor holda bo'lgan dushmanlarga liq to'la bo'lsa, bir kishi ular bilan jang qilib, ularni ta'sirsiz qilib, muvaffaqiyatga erishsa, o'sha kishi qozongan savob takbiri tahrimini imom bilan aytgan kishining savobiga teng bo'lolmaydi».

Bundan so'ng Abu Bakr Siddiq (r.a.) shunday dedilar:

«Ey, Allohning Rasuli (s.a.v.)! Dunyo to'la oltin, kumush kabi boyliklarim bo'lsayu, hammasini sadaqa sifatida tarqatsam ham, baribir imom bilan birga aytilgan takbiri tahrima savobiga yetolmagan bo'laman».

Bu savob darajasini u yerda qatnashgan sahobalar bir-bir aytib o'tishgach, Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday dedilar:

«Menga Jabroil (a.s.) kelib shunday dedi: «Ey, Muhammad (s.a.v.)! Sizga Alloh taolo salom yo'lladi va shunday marhamat etdi:

«Habibimga xushxabar bering! Barcha dengizlar siyoh va barcha daraxtu-nihollar qalam bo'lsa, yeru ko'kdagilar kotib bo'lsalar va namozning takbiri tahrimasini imom bilan birga aytgan kishining savobini yozib borishsalar, bu yozishni qiyomatga qadar davom ettirsalar ham o'sha kishi qozonadigan savobning o'ndan birini yoza olmaydilar».

Ey, farzand!

Namozlarni jamoat bilan o'qishga g'ayrat qilish takbiri tahrimani imom bilan birga yoki imomga eng yaqin bir vaqtda aytishga kirishish va uning beaded fazilatlaridan bahramand bo'lmoq kerak.

Oldinda bo'sh joylar turib, orqada yangidan saf tortish makruhdir. Oldindagi bo'sh joylarni to'ldirish lozim. Bir o'zi bir safni egallashga harakat qilish gunohdir. Niyat qilayotganda bajariladigan ishning qalbdan kechirilishi va har bir ibodatning Alloh rizosi uchun ekanini o'ylash, tushunish juda muhim. Og'zaki niyat qiluvchi kishi qalbdan boshqa narsani kechirishi va boshqa narsalarni o'ylashi bilan namozi durust bo'lmaydi.

Niyat bilan barobar qo'llar yelka uzra ko'tarilib, bosh barmoqlar quloqlar yumshog'iga tegiziladi. Vaqt o'tkazmasdan «Allohu Akbar!» deyiladi va qo'llar darhol bog'lanadi. Ko'zlar sajda qilinadigan joydan uzilmaydi. Namozda turgani bir on esdan chiqarilmaydi. Imom o'qigan oyatlar e'tibor bilan tinglanadi. Qalb boshqa narsalardan, dunyodan uziladi. Qo'l, panja qulluq uchun tayyor, shikasta bir holda turiladi.

Imom bilan birga jamoat rukuga boradi. Ayni shaklda sajdaga boriladi. Imomdan avval ruku va sajda qilmaslikka juda ham diqqat-e'tibor berish kerak. Imomga ergashib «Allohu Akbar!» deb ruku, sajda qilinadi. Rasululloh (s.a.v.) shunday deydilar:

«Imomdan avval ruku va sajda qiluvchilarning boshi mahshar ahliga markab (ulov) boshiga o'xshatib, (aylantirib) ko'rsatiladi» (Alloh saqlasin).

ZIYORAT ODOBI

Ey, farzand!

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Kim bir mo'min birodarini Alloh roziligi uchun ziyorat etib, qo'l ushlab uch bora silkitib ko'rishsa, kuzgi daraxt barglari to'kilgandek, har ikkovining gunohlari to'kiladi».

Yana bir hadisi shariflarida Rasululloh (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Zarur holda mo'min birodarining ziyoratidan uzoq bo'lgan va jamoatni tark etgan Allohning rahmatidan ham uzoq qoladi».

«Kerak vaqtda mo'min birodarining ziyoratida bo'lmagan kishi meni ranjitgan bo'ladi».

Hazrati Umar (r.a.) marhamat etadilar:

Rasulullohdan (s.a.v.) ziyoratga munosib vaqtlarni so'radim. Menga shunday dedilar:

«Ey, Umar! Ertalab va asr vaqtlarida ziyoratda bo'lmoqni menga Makkai Mukarramadagi paytimda Jabroil alayhissalom o'rgatdilar. Bir kun birodarini Alloh roziligi uchun ziyorat etgan kishi Hizr alayhissalomni ziyorat etgan kabidir».

Mo'minlar bir-birini ziyorat etishlarining savob va fazilatlarini sanab ado qilib bo'lmaydi.

Har xil bahonalar bilan ziyoratdan qochmaslik kerak. Chunki uch toifa inson Alloh taolo jamolini ko'rmoqdan mahrum qoladi:

1. Tanbal kishilar..
2. Kibrililar va xudbinlar.
3. Behuda, befoyda narsalar bilan o'ralashuvchilar, sir saqlashni bilmaydigan ezma, vaysaqilar.

Ey, farzand!

Aslo musofaha (qo'l ushlab ko'rishish)ni tark etma

Janob Payg'ambarimiz (s.a.v.) bir hadisi shariflarida shunday marhamat etadilar:

«Uchrashgan mo'min birodari bilan musofaha etmoq (qo'l ushlab ko'rishmoq)dan qochgan (o'zini tortgan) kishi bizdan emas».

Musofaha paytida marhumlarni, mo'min-musulmonlarni duo qilish kerak. Payg'ambarimizga (s.a.v.) alohida salavat aytish lozim.

MASJIDDAN CHIQISH ODOBLARI

Ey, farzand!

Bomdodni o'qigach, masjidan chap oyoq bilan chiqiladi va shunday duo qilinadi:

«Allohim! Menga fazlu karaming bilan rahmat eshiklarini och!»

O'ng oyoq tashqariga olinayotganda shunday niyat qilinadi:

«Allohim! Peshin namozini o'qishimni menga nasib ayla!»

Peshinni o'qib asrga, asrni o'qib shomga, shomni o'qib xuftonga, xuftonni o'qib bomdodga niyat etgan kishining daftariga kecha-kunduz namoz o'qigan savobi yoziladi.

Bir hadisi shariflarida Rasululloh (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Amallar niyatlarga ko'radir. Kim nimani niyat qilsa, o'shaning natijasini ko'radi».

Niyatsiz amal bo'lmaydi, ya'ni niyatsiz amal emas. Niyati qilinib, yaxshi, tugal, o'rinli qilinmagan amal ham daftarda amal qilinmagan deb yoziladi.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Namoz — din ustunidir. Namozni mukammal o'qigan dinini mukammal qiladi. Namozni buzgan dinni buzadi. Namoz — barcha ibodatlardan afzaldir. Namozni jamoat bilan o'qimoq, yolg'iz o'qigandan yigirma besh, yigirma yetti daraja afzaldir».

Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday marhamat etadilar: «Jamoat bilan namoz o'qishni uzrsiz tark etib, uyida yolg'iz o'qigan kishi faqat qarzini o'taydi. Yigirma yetti darajali jamoat savobidan mahrum bo'ladi».

Namozlarni kechiktirmasdan vaqtida o'qish kerak. Vaqtning o'rtasida o'qishning ham zarari yo'q. Faqat hech qanday zaruratsiz kechiktirish to'g'ri emas. Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Me'roj kechasi jahannam menga ko'rsatilganda ko'rdimki, bir guruh kishilarni zaboniylar gurzi bilan boshlariga urib, ularning miyalarini parchalashmoqda. «Bu shaklda jazolanayotganlar kimlar?» deya Jabroil alayhissalomdan so'radim. U zot bu kishilar zaruratsiz namozni kechiktirganlar ekanini aytdilar». Har namozni kirgan vaqtida yoki o'rta vaqtida o'qish kerak. Namozni uzrsiz kechiktirishdan saqlanish lozim. Namozni vaqtida o'qimagan kishi savobdan mahrum bo'ladi. Namozni ba'zan o'qib, ba'zan o'qimagan kishining ham ahvoli qo'rqinchli. Chunki bu odam namozni jiddiy qabul qilmagan sanaladi.

JAMOAT NAMOZINING FAZILATI

Ey, farzand!

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Bomdod namozini jamoat bilan o'qigan kishining yuzi qiyomat kuni o'n to'rt kunlik oyday bo'ladi. Peshin va asr namozlarini jamoat bilan o'qigan kishi uchun Alloh ming safdan iborat farishtalar guruhini vazifalantiradiki, ular qiyomatgacha o'sha kishi uchun tasbehoda bo'ladilar. Shom namozini jamoatda o'qigan kishi mahshargohda payg'ambarlar bilan birga bo'ladi. Kim xufton namozini jamoat bilan o'qisa, mahshar maydonida o'sha kishi bilan Alloh orasida parda qolmaydi».

Jamoat bilan aloqasi bo'lmagan kishi jannatga kirmaydi. Jamoatni uzrsiz tark etish mumkin emas.

Namozini butunlay tark etgan kishi Allohning g'azabidan qutulolmaydi.

Bomdod namozini tark etgan kimsadan imon bezordir. Peshin namozini uzrsiz tark etgan kimsadan payg'ambarlar bezordirlar. Asr namozini tark etgan kimsadan Qur'oni karim bezordir. Shom namozini tark etgan kimsadan farishtalar bezordir. Xufton namozini tark etgan kimsani Alloh himoyasiga olmaydi.

Ey, farzand!

Har narsaning nuri bor. Din nuri — besh vaqt namozdir. Namoz ayni vaqtda din tirtgagi va libosidir. Har narsani buzguvchisi bor. Dinni buzuvchi — namozni tark etmoqdir. Namozni tark etgan - dinining binosini qulatgan bo'ladi.

Kim jamoat bilan namoz o'qishni sevsan, Alloh ham uni sevadi. O'sha qulini farishtalarga ham sevdiradi. Namozida davom etgan banda Allohning yo'lida, rizoligida bo'ladi.

Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Bir kishi bomdod namozini jamoat bilan o'qib, peshindan oldin vafot etsa, Alloh o'sha bandaning shirkdan tashqari barcha gunohlarini kechiradi.

Peshin namozini o'qisa-yu, asr namoziga yetolmasdan vafot etsa, Alloh o'sha qulini mag'firat qiladi. (Mahshar kuni huzurida gunohsiz qabul qiladi).

Asr namozini jamoat bilan o'qib, shom namoziga yetolmay vafot etsa, Alloh undan muhaqqaq rozi bo'ladi».

Shom namozini jamoat bilan o'qib, xufton namoziga yetmasdan vafot etgan kishiga mahshar maydonida Ibrohim alayhissalom yo'ldosh bo'ladi.

Xufton namozini jamoat bilan o'qib, bomdod namoziga yetmasdan vafot etgan namozxon jannatda Alloh jamolini ko'rmoq bilan sharaflanadi.

Ey, farzand!

Besh vaqt namozni jamoat bilan o'qishga g'ayrat qilish kerak. Namozdan yaxshiroq, undan savobliroq ibodat yo'q. Mo'min namozini tark etishi mumkin emas. Uni faqat imoni bo'lmagan yoki imoni juda sust va shaqovat ahli tark etadi. Munofiqlar esa ora-chora o'qib, jamoatdan qochadi.

Bomdod namozini jamoat bilan o'qigan namozxon jangda necha-necha o'lkalarni fath etganning savobiga erishadi.

Peshin namozini jamoat bilan o'qigan kishi o'n ikki yil uzlatga (yolg'izlik) chekinib, ibodat qilganning savobiga noil bo'ladi.

Asr namozini jamoat bilan o'qigan namozxon muhtojlarni to'ydirganning savobini oladi.

Shom namozini jamoat bilan o'qiganga juda ko'p ajr bor. Qur'onni hatm etganning savobi yoziladi.

Xufton namozini jamoat bilan o'qigan odam bilan Alloh taolo o'rtasida mahshar kuni parda qolmaydi.

Ey, farzand!

Jamoat bilan namoz o'qishni sevgin!

Imom bilan birga ilk takbir aytganga Alloh maxsus baroat (hujjat) beradi. O'sha baroatda jahannamdan qutilgani, jannatda unga ko'shk hozirlangani yoziladi. Bunday kishi birinchilar qatorida jannatga kiradi.

Rasululloh (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Bomdod namozi bilan xufton namozini jamoat bilan o'qimoqdan ko'ra afzalroq savob bo'lmaydi.

Odamlar bu haqiqatni bilsalar edi, namozlarining farzlarini jamoat bilan o'qishga beparvo bo'lmasdilar».

Jamoat bilan o'qilgan namozlarning savobi jamoatning ko'pligaga ham bog'liq. Ikki kishi bir yerda jamoat bo'lib namoz o'qisa, ular jamoat savobiga sazovor bo'ladi. O'n kishidan ziyoda jamoat namozining savobini Allohning O'zi taqdirlaydi.

Alloh bir qudsiy hadisda shunday marhamat etadi:

«Bandam menga hech bir ibodat bilan jamoat bo'lib o'qigan farz namozidagidek yaqin bo'lmaydi».

Sunnat namozini qoldirmaslik lozim. Bir hadisi qudsiyda Alloh marhamat etadi:

«Bandamning ko'zlari, quloqlari, qo'llari, oyoqlari va butun vujudi namoz o'qiyotganda Mening amrimda bo'ladi».

(Ya'ni banda namoz o'qiyotganda bor vujudi bilan Allohning amrini bajarayotgan bo'ladi. Bu qanday go'zal hol! Bu qanday tengsiz ibodat! Allohu Akbar!)

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Alloh jannati a'loda bir guruh hurlarni yaratdi, ularni inju, yoqut, zabarjad kabi bezaklar bilan ziynatladi. Ulardan: «Sizlar kimlar uchun yaratildingiz?» deya so'ralganda, ular:

«Besh vaqt namozini jamoat bilan o'qiydiganlar uchun yaratildik. Endi ularning bizga yetishlarini

kutmoqdamiz», deydilar».

Ey, farzand!

Ibn Abbos (r.a.) bir kun Payg'ambarimizdan (s.a.v.) so'radilar: «Ey, Allohning Rasuli! (s.a.v.) Alloh huzurida amallarning eng sevimlisi qaysi?»

Rasululloh (s.a.v.) shunday javob berdilar:

«Uch amal barcha amallardan sevimliroqdir:

1. Vaqtida va jamoat bilan o'qilgan namoz.

2. Ota-onaga yaxshi muomala va xizmatlarida qusur qilmaslik.

3. Zarur bo'lganda haq yo'lida din (va vatan) uchun jang qilmoq». Rasululloh (s.a.v.) buyuradilar:

«Bir kishi qiyomat kuni men bilan birga bo'lishni va birga jannatga kirishni istasa, besh vaqt namozni jamoat bilan o'qishda davom etsin».

Ey, farzand!

Muazzin azon aytishi bilan darhol masjidga borib, jamoat bilan namoz o'qishga harakat qilish lozim. Azon tugaguncha gaplashmaslik kerak. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Ey, sevimli sahobalarim! Qiyomatgacha keladigan ummatlarim! Azonni eshitganingizda joyingizda to'xtangiz. Azon bitguncha boshqa narsa bilan mashg'ul bo'lmasdan uni tinglangiz».

Azon tinglashning savobi sanagan bilan tugamaydi. Azon tinglashni odat qilgan kishiga jannatda yuksak daraja beriladi. Azon tinglashni odat qilgan kishining gunohlari to'kiladi. Bu fursatni qo'ldan bermaslik lozim.

Payg'ambar (s.a.v.) marhamat etadilar;

«Bir kishi vaqti kirgan namozini o'qib, keyingi namozi uchun o'zini hozirlasa, o'sha kishi uchun ko'klardagi farishtalar Allohga shunday murojot etadilar:

«Yo Robbiy! Bu qulingning gunohlarini afv et! Bu qulingga rahmating va marhamating bilan nazar qil!»

Bomdod namozi omonat namozdir. Uni o'qiganni Alloh o'z himoyasiga oladi.

Bir kun Yusuf ibn Hajjoj bir kishidan g'azablanib, uni o'ldirmoqchi bo'ldi, yonidagi kishiga uning bo'ynini uzishni amr etdi, u kishi jazolanuvchidan: «Bomdod namozini o'qidingmi?» deb so'radi. U o'sha kunning bomdod namozini jamoat bilan o'qiganini aytdi. Uni o'ldirmasdan Hajjojning yoniga keltirdi. Hajjoj nechun o'ldirmaganini so'radi. U kishi shunday dedi:

«Men otamdan eshitdim. Otam Umardan (r.a.) eshitganini aytdi. Umar (r.a.) Payg'ambarimizdan (s.a.v.) eshitganlar.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday marhamat qilganlar: «Bomdod namozini jamoat bilan o'qigan kishi o'sha kun Alloh himoyasi ostida bo'ladi!»

«Ey, Hajjoj bu zotni shuning uchun o'ldirmadim», dedi. Hajjoj u zotni ozod qildi. Bu Allohning rahmati emasmi?! Allohu Akbar! Namoz karomatlari sanash bilan tugamaydi. Jamoat bilan namoz o'qishdan gofil qolmaslik kerak.

Bir kun bir zot Rasulullohning (s.a.v.) yonlariga kelib:

«Ey, Allohning Rasuli (s.a.v.)! Madinaning ilon, chayonlari ko'p. Uyim ham masjiddan xiyla uzoq. Men darrandalardan juda qo'rqaman. Namozlarimni uyimda yolg'iz o'qishimga ruxsat berasizmi?» dedi. Rasululloh (s.a.v.) unga shunday buyurdilar:

«Albatta jamoatga kelishingiz kerak!»

Sog'lom kishi jamoatni tark etishi yaxshi ish emas. Yurishga imkonsiz kishi bundan mustasnodir. Shiddatli yog'ingarchilik va dushmandan qo'rqish ham shunday.

NAMOZNI TO'G'RI O'QIMOQ

Ey, farzand!

Namozning ruku, sajda va boshqa ruknlarini amr etilganidek, o'z joylariga qo'yib o'qimoq kerak. Saodat asrida Payg'ambarimiz (s.a.v.) bir namozxonning ruku, sajdalarga e'tiborsizligini ko'rdilar va

marhamat etdilar:

«Bu kishi namozlarida shunday davom etsalar, «yarim» holda ketadilar va hech qanday foyda ko'rolmaydilar».

Namoz ya'ni ruknlari joy-joyiga qo'yilib, amr qilinganidek o'qilmasa, ba'zi taqiqlarga ko'ra, namozlikdan chiqadi. Namozni mazax qilganday bo'ladi. To'g'ri namoz o'qimagan kishining dinida xayr bo'lmaydi. Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar.

«Namoz - din ustuni. Uni mukammal o'qigan dinni mukammal qilgan, uni buzgan dinni buzgan bo'ladi. Namoz — mo'minning me'rojidir».

Ey, farzand!

Namozni yengil-yelpi ish sanamaslik kerak. Botinida, zohirida diqqat-e'tibor etiladigan muhim xususiyatlari bor. Namoz namozxonni Parvardigor huzuriga ko'targuvchidir. Namoz o'qish Haq huzuriga chiqish demakdir. Namozda kimning huzurida turganimizni aslo unutmasligimiz, zohiru botinni tuzatib turmog'imiz kerak bo'ladi. Zohiriy tuzatish joyni, libosni, badanni pok tutish bo'lganidek, botinini tuzatish esa, ma'naviy kirlardan tozalanish, turli xayollardan uzilishdir. Eng yuksak ko'ngil pokligi — ko'ngilni dunyodan uzishdir. Chunki namoz - izhori dildir. Namoz — roz. Rozilashishdir. Sirlashishdir. Ko'ngil forig'ligidir. Namoz — ko'ngilni poklovchidir. Ko'ngil - Alloh nazargohidir. Shuning uchun oriflar, so'fiylar namozdan tashqarida ham ko'ngilni pok tutadilar. Namoz insonni shunday soflikka, musaffolik osmoniga ko'targuvchi amal.

Ba'zan zohiriy poklikdan botiniy poklikka kelinadi. Ba'zan aksincha, botiniy poklik zohirda namoyon bo'ladi, ikkalasining barobar kelishi komillikdirki, bu bilish, tanish bilan bo'ladi. Allohni tanish haqiqiy ma'rifatdir. Shuning uchun ham orif — ma'rifatli insonlar, komil insondir. Namoz shu darajalarga ko'targuvchi yoki ko'tarilish uchun vositadir. Namoz — go'zaldir va go'zallikdir. Go'zallikning haqiqati esa poklikdir. Zohiriy va botiniy poklik.

Alloh taolo Odamni (a.s.) yaratib, maloikalarga unga sajda qilishni amr etdi. Barcha farishtalar amrga muvofiq, Odamga (a.s.) sajda qildilar. Faqat iblis bu amrga qarshi bosh ko'tardi. Ya'ni sajda qilmasdan la'natlandi va jannatdan mahrum bo'ldi.

Ma'lumki, unda sajda Odamga (a.s.) edi. Holbuki, kunda besh marta qilinishi kerak bo'lgan, ya'ni amr etilgan sajda barcha olamlar Parvardigori Allohgadir, bu esa namoz bilan ado etiladi. U holda namozini tark etgan bir kimsaning ahvoli Iblisdan battarroq bo'lmaydimi?! Bundan Allohning O'zi asrasin!

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Namoz ichida o'qilgan Qur'onning har bir harfiga Alloh ming savob beradi. Namozdan tashqari, namozdan so'ng darhol o'qilgan Qur'onning har harfi uchun Alloh yuz savob beradi. Namozdan tashqarida (boshqa joylarda) o'qilgan Qur'onning har harfiga Alloh o'n savob bilan mukofotlaydi.

Qur'onni lozim bo'lganidek tinglagan kishi uchun Alloh har harfiga ming savob berishni mujdalaydi. Xatm etgan kishining esa har duosi qabul bo'ladi.

IMOMLIK

Ey, farzand!

Namozda imom bo'ladigan odam, avvalo, namoz farzlarini, vojiblarini, sunnatlarini, shartlarini, odoblarini, makruh va mufsidlarini yaxshi bilishi kerak. Bulardan tashqari, Qur'oni karimni tajvid bilan o'qishi va balog'atga yetgan bo'lishi imom uchun zarur bo'lgan shartlardandir.

Izn berilmaguncha musofirning uy egasiga imomlik qilishi joiz emas.

Hech qanday sabab bilan vaqti kirgan namozni kechiktirmaslik kerak.

Imom bo'ladigan kishining kiyinishi diqqatni chalg'itmasligi, toza, oddiy va odatiy bo'lishi kerak.

Ey, farzand!

Imomlik jamoat tomonidan qabul qilinmagan kishi imomlik qilmasligi kerak. Jamoat istagan kishi esa bundan qochmasligi lozim.

Namoz tugagach, duolar qilish mustahabdir. Imom va jamoat duolarida jamoatni eshlari kerak, ya'ni imom va har bir namozxon jamoat haqiga duo qilishlari lozim. Faqat o'zlari uchun duo qilish ziqqalik, xasislik, baxillikdir.

Imom birinchi saf oldida va o'rtasida turadi.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar: «Imomga ergashgan kishi, ortidan eng yaqin joy olmoq uchun g'ayrat qiladi, agar ortida joy bo'lmasa, o'ng tomondan joy olishga harakat qiladi, yo'qsa, chap tarafida turadi».

Oldingi safda bo'sh joylar bo'lib, orqada yangidan saf tortish makruhdir. Saflar tig'iz, tekis, to'g'ri bo'lishi kerak. Jamoatni bezovta qilib oldinga o'tish aslo to'g'ri emas. Masjid ichida bironi ranjitmaslikka juda ham ehtiyot va e'tiborli bo'lish kerak.

Saf tekis bo'lishi uchun jamoat bir-biriga yordam berishi zarur. Chiroyli tartibda, tekis, tig'iz, to'g'ri saf namoz qabul bo'lishining shartlaridan biridir.

Ey, farzand!

Imomga ergashgach, biror harakatni imomdan oldin qilmaslik, ruku va sajdaga imomdan avval engashmaslik kerak.

Abu Hurayradan (r.a.) rivoyat etilgan hadisga ko'ra Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat qiladilar:

«Ayollar bilan emizikli go'daklarni behuzur bo'lishini o'ylamasaydim, o'rnimga vakil bir imom tayin etar, tong va xufton namozlarini vaqtida o'qimasdan, qazo qiluvchilarni ta'qib etar (izlab topar), ularni uylariga o't qo'yib o'rinlarida qoldirmasdim».

Namoz ixlos bilan o'qilishi lozim. Namozxon Allohdan boshqa narsani o'ylamasligi kerak.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Namozlaringizni ixlos bilan o'qinggiz. Chunki doim siz bilan birga bo'luvchi farishtalar qilgan barcha ishlaringizni, ayniqsa, namoz va boshqa ibodatlaringizni olib Alloh huzuriga yetkazadilar. Bularning yo'lini birinchi qat osmon farishtalari to'sib, yolg'onchilarning ibodatlarini o'tkazmaydilar. Ikkinchi osmon farishtalari namoz o'qiyotib, dunyo ishlaridan ko'ngil uzmaganlarning namozlarini (navbatdagi osmon qatiga) o'tkazmaydilar. Uchinchi qavat osmon malaklari ibodati bilan g'ururlanuvchilarning namozlarini o'tkazmaydilar. To'rtinchi qavat ko'k farishtalari kibrli kishilarning ibodatlarini o'tkazmaydilar. Beshinchi qavat osmon farishtalari hasadchilarning namozlarini (navbatdagi osmon qatiga) o'tkazmaydilar. Oltinchi qavat osmon farishtalari qalblari shafqat- marhamatdan mahrum zolimlar ibodatini o'tkazmaydilar. Yettinchi qavat osmon malaklari dunyoni oxiratdan ko'proq sevgan va dinini dunyoga almashganlarning ibodatlarini ijobiy qatiga yetishiga mone'lik qiladilar. Shu tariqa qilingan ibodatning qabul maqomiga borishiga to'siq bo'lib, pastga qaytishiga va sohibining yuziga urilishiga sabab bo'ladilar».

Bu xabarni eshitgan sahobalar xo'ngrab yig'lab yubordilar va Rasulullohdan (s.a.v.) xushxabar kutishganini aytdilar. Buni eshitgan Payg'ambarimiz (s.a.v.) Muoz ibn Jabal (r.a.) hazratlariga qarab marhamat qildilar:

«Ey, Muoz! Ayblarni yashir, bironing aybini yuziga solma. Farzlardan boshqa qilgan barcha ibodat va yaxshiliklaringni bironga aytma, maxfiy qolishiga harakat qil. Dunyo ishlarini oxirat ishlaridan afzal etma. Hech kimni kamsitib, ko'ngliga ozor berma. Barcha insonlarni yaxshi ko'rishga harakat qil. Bunday qilmaganlarni jahannam azob tabaqalari bilan kutmoqda!»

Ey, farzand!

Kechaning yarmi o'tgach, ibodat qilish uchun uyg'onmoq kerak. Ertaga sirotdan o'tishda oyog'ing tagini yaxshi ko'rishing shunga bog'liq.

Masjidda dunyoviy so'zlarni aytmaslik kerak. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Masjidda dunyoviy so'zlar aytganning og'zidan badbo'y hid chiqadi. Bundan bezovta bo'lgan farishtalar Allohga niyoz etadilar:

«Yo Robbiy! Falon bandangning og'zi masjidda yarashmagan so'z aytgani uchun sasimoqda. Biz bu yomon hiddan rohatsiz bo'lyapmiz».

Alloh shunday marhamat etadi:

«Izzatim va Jalolim haqqi ularga juda yaqin kelajakda buyuk azob yubormoqchiman!»

Ey, farzand!

Masjidni tozalashga yordam berish kerak. Buning ajri ulug'. Bu haqda Rasululloh (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Kim masjidni tozalashga odatlansa, doim men bilan birga ibodat qilgan bo'ladi».

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat qiladilar:

«Har kim ramazon oyida sahar vaqtlari turib, tahajjud namozi o'qib, duo va niyozda bo'lsa, yozuvchi farishtalar unday banda uchun Allohga shunday yolvoradilar:

«Allohim! Bu bandangga rahmat va marhamat bilan muomala qil! Umrini uzun va barokatli ayla!»

O'sha banda yotadigan to'shak shunday deydi:

«Alloh senga jannat to'shaklarida yotishni nasib aylasin!»

Libosi shunday deydi;

«Alloh senga jannat liboslarini kiymoqni nasib va muyassar aylasin!»

Bosh kiyimi shunday deydi:

«Alloh oyog'ingni sirotida sobit aylab, toydirmasin!»

Suv idishi shunday deydi:

«Alloh senga jannat sharobidan ichmoqni nasib aylasin!»

Tahorat suvi shunday deydi:

«Alloh ko'nglingni (kirdan) pok aylasin!»

Namozini o'qib bo'lgach, Alloh shunday marhamat qiladi:

«Ey mening bandam! Mendan ne tilasang tila! Barcha so'raganingni qabul qilmoqchiman!»

Ey, farzand!

Namozda turganda liboslarini qimirlatib o'ynamaslik kerak. Shunday qilgan kishi shaytonni sevintirib, farishtalarni xafa qiladi. Kishi iloji boricha quyosh chiqayotganda tahoratli bo'lishi kerak.

Ey, farzand!

Imom namozni uzun o'qib, jamoatni bezdirmasligi, juda ham qisqa o'qib namoz haqqini yemasligi, vaziyatga qarab o'rtacharoq yo'l tutmog'i kerak. Orqasida keksalar, xastalar, ishi tig'izlar borligini esdan chiqarmaslik lozim.

AZONNING FAZILATI

Ey, farzand!

Rasululloh (s.a.v.) marhamat qiladilar:

«Har bir kishi azon eshitganda shu duoni o'qishi kerak: «ASHHADU ANLA ILAHA ILLALLOHU VAHDAHU LA SHARIYKA LAH. VA ASHHADU ANNA MUHAMMADAN ABDUHU VA RASULUH. ROZIYTU BILLAHI ROBBAN VA BIL ISLAMI DIYNAN. VA BI MUHAMMADIN SALLALLOHU ALAYHI VA SALLAMA ROSULAN VA NABIYYA».

Bu duo bilan azonni qarshilaganni shirkdan tashqari dengizlar ko'pigicha gunohlari bo'lsa ham Alloh kechiradi». Allohu Akbar! Yana Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Ey, sevimli sahobalarim! Qiyomatgacha kelguvchi ummatlarim! Azon aytilgach, shu duoni o'qishni unutmang:

«ALLOHUMMA ROBBA HAZIHID DA'VATIT TAAMMAH. VAS SOLATIL QOIMAH. ATI MUHAMMADANIL VASIYLATA VAL FAZIYLAH. VAD DARAJATAR ROFIYATA. VAB'ASHU MAQOMAM MAHMUDANILLAZIY VA'ADTAH. VARZUQNA SHAFATAHU YAVMAL QIYAMAH. INNAKA LA TUXLIFUL MI'AD».

Aytilayotgan azonga hurmat ko'rsatib, oxirigacha odob bilan tinglab, boshqa narsalar bilan mashg'ul bo'lmaslik lozim. Agar azondan avval Qur'on yoki namoz o'qish boshlangan bo'lsa, bu ikki ibodat davom ettiriladi.

Hazrati Oisha (r.a.) onamiz azon aytilganda qo'llaridagi ishni qo'yib, azonni tinglardilar. Bir kun

ulardan (r.a.) buning sababini so'radilar. U zot shunday javob berdilar:

«Men Rasulullohdan (s.a.v.) eshitdim. Azon aytilganda uni tinglamasdan boshqa narsalar bilan mashg'ul bo'lish — o'sha kishining imonida nuqson borligini ifodalaydi», deya marhamat etdilar. Shundan so'ng azon aytilganda hech narsa bilan mashg'ul bo'lmasdan, azonni eshitishni odat qildim».

Buyuk valiylerden Abu Nafs Haddod hazratlari temirchilik bilan shug'ullanganlar. Bolg'a ko'targan qo'llari azon aytilganda ko'tarilganicha qolar, azon tugaguncha tushirmasdilar. Agar bolg'a sandon ustida bo'lsa, azon tugaguncha uni ko'tarmasdilar. Suhbatlashayotgan bo'lsalar, darhol to'xtatib, azon tugaguncha jimib qolardilar. Bir kun bu muborak zot vafot etdilar. Yo'lda tobutini ko'tarib borishardi, shunda minoradan muazzin azon ayta boshladi. Tobut ko'targanlar bir odim ham yurolmasdan turgan joylarida turib qoldilar. Azon tutaganda yana tobutni ko'tarish uchun kuchlari o'zlariga qaytdi. Azonga bo'lgan hurmatlari, odoblari vafot etgach ham u zotda karomat sifatida ko'rindi.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Kim azonni eshitgach, muazzin bilan birga sekin ovozda takrorlasa, Alloh aytilgan azonning bir harfiga ming savob beradi va ming gunohini kechadi».

Ey, farzand!

Azon islom dinining muhim ibodatlaridai biridir. Unga nisbatan odob va hurmat saqlash shart.

Ey, farzand!

Islom ilk yoyilgan paytlarda azon yo'q edi.

Ba'zi sahobalar Payg'ambarimizga (s.a.v.): «Yo Rasululloh! (s.a.v.) Bizga namoz vaqtlarini bildiradigan bir ishorat bo'lsa, juda o'rinli bo'lardi. Vaqtini tayin etishda bir oz qiynalyapmiz», deyishadi.

O'sha kecha hazrati Bilol Habashiy (r.a.) ikki farishtaning Abu Qubays tepaligiga ko'kdan tushganini tush ko'rdilar. U yerda har ikki farishta tahorat olib, azon va qomat aytgach, biri imom, ikkinchisi iqtido etib namoz o'qidilar. Keyin yana ko'kka uchib ketdilar. Tongda sahobalar Rasululloh (s.a.v.) atrofida yig'ilgach, ko'rgan tushni aytdilar. Payg'ambarimiz (s.a.v.) farishtalar nima qilib, nima deganlarini so'radilar. Bilol (r.a.) farishtalardan biri ikki qo'lini quloqlariga qo'yib:

«ALLOHU AKBAR! ALLOHU AKBAR!

ALLOHU AKBAR! ALLOHU AKBAR!

ASHHADU ANLA ILAHA ILLALLOH!

ASHHADU ANLA ILAHA ILLALLOH!

ASHHADU ANNA MUHAMMADAR RASULULLOH!

ASHHADU ANNA MUHAMMADAR RASULULLOH!

HAYYA ALAS SOLAH! HAYYA ALAS SOLAH!

HAYYA ALAL FALAH! HAYYA ALAL FALAH!

ALLOHU AKBAR! ALLOHU AKBAR!

LA ILAHA ILLALLOH!»

deganlarini aytdilar Umar (r.a.) ham bu kecha xuddi shunday tush ko'rganini so'zladilar. Sahobalardan yana birlari kechasi aynan shu tushni ko'rganini aytdi. Shundan so'ng Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etdilar:

«O'sha ko'rganlaringiz birodarim Jabroildirlar (a.s.). Sizlarga namoz uchun azon o'qishni o'rgatdilar. Ikkinchilari esa Mikoil (a.s.) dirlar. U zot imom bo'lib namoz o'qib berdilar».

Allohu Akbar! Subhanalloh! Payg'ambarimizning (s.a.v.), sahobalarning, Bilolning ruhi poklari shod bo'lsin! Bugun ham ma'naviy-moddiy olamlar uzra osmoniy kengliklarda azonlar yangrab turibdi! Valhamdulillahi robbil alamiyn!

RAMAZON OYINING FAZILATI

Ey, farzand!

Ramazon oyi ro'zani barcha a'zolar bilan tutmoq zarur. Faqat shundagina ramazon ro'zasi

mukammal tutilgan bo'ladi. Hazrati Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayra(r.a.) hazratlariga shunday marhamat etadilar:

«Ey, Abu Hurayra! Ro'za tutganingda beparvo bo'lib iftor qilishni kechiktirma. Ummatimning xayrli vaqti kirishi bilan iftorini kechiktirmaganidir.

Albatta, saharga tursang, saharlik qilishga, taomlanishga beparvo bo'lma. Chunki saharda qancha rahmat va barokat bor.

Ummatimdan ramazon ro'zasini mukammal tutganlarning mukofotini Alloh o'z fazl va karamidan beradiki, buning o'lchovi va buyukligini hech kim bilmaydi».

Qudsiy bir hadisda shunday marhamat etilgan:

«Ro'za Mening roziligimni qozonmoq uchun tutiladi. Uning mukofotini ham faqat O'zim bilaman».

Ro'za faqat Alloh uchun tutiladi. Ibodatlarning eng fazilatli namoz o'qimoq, undan keyin ro'za tutmoqdir.

Ey, farzand!

Tarovich namozi o'qimoqning fazilati haqida hazrati Alidan (r.a) so'radilar. U zot marhamat etdilar:

«Mahshargohda bir jarchi shunday jar soladi: «Butun ramazon bo'yi tarovich namozi o'qiganlar jahannamdan ozod etildi. Ular jannatga va Allohning jamoliga yetadilar».

Alloh shunday marhamat etadi:

«Izzatim va Jalolim haqqi bu qullarimning barcha gunohlarini kechirdim va ularga jahannamni harom qildim».

Alloh ramazon oyini to'la ro'za bilan o'tkazganlarga baroat (hujjat) beradi. Bu baroatda ramazon kechalarini tarovich bilan jonlantirganlar (ayollar, erkaklar) jahannamdan qutulganlari, sirotidan oson o'tib, jannatga yetishlari yozilgan bo'ladi.

Ramazon oyi va tarovichning qudsiyatiga ishonib, samimiy xizmat bilan o'tkazgan har qul uchun ikromlar hozirlanishiga hech shubha yo'q. Baxt va ish ishonchda, ixlosda, niyatda, muhabbatda va samimiyatdadir. Ashkda go'zal bo'lgan bu tuyg'ularning insonda bo'lishi yanada go'zaldir.

Ey, farzand!

Ramazon oyida qadr kechasi bor. Qadr kechasidagi ibodat ming oydan, ming oylik ibodatdan xayrlidir. G'afolatda qolma. Bu fursatni qo'ldan berma. Aksincha, bu muborak kechada avval yo'qotgan fursatlaringni, boyliklaringni qayta qo'lga kiritish imkoni bor. Bu nodir va noyob bir baxtdir. Albatta, bu yana niyat, ishonch, ixlos, samimiyat, bir so'z bilan aytganda, muhabbatga bog'liq. Muhabbat yaxshiliklar, go'zalliklarga yo'l topadi. Alloh muborak kechalarini ibodat bilan kechirguvchi ogoh va bedorlarga muhabbat ato etgan bo'lsa ne ajab: Qanday go'zal baxt bu!

ZULHIJJA OYI VA ILK O'N KUNINING FAZILATI

Zulhijja oyi, ilk o'n kunining fazilatlarini bilish zarur. Alloh Odamning (a.s) tavbasini bir rivoyatga ko'ra muharram oyida, bir rivoyatga ko'ra zulhijja oyida qabul qilgan.

Ibn Abbosdan (r.a.) qilingan rivoyatga ko'ra, bu zulhijja oyining birinchi kunida bo'lgan.

O'ninchi kuni esa qurbon bayrami. Kim shu qurbon hayit namoziga kelib, qurbonlik go'shtidan yeguncha hech narsa tanovul qilmasa, orqasidan ikki rakat shukr namozi o'qigach, gunohlarini ko'z oldiga keltirib, pushaymon bo'lsa, Alloh o'sha kishini, ota-onasi va butun oila a'zolarining barcha gunohlarini kechiradi.

Qurbonlik go'shtining ma'lum qismini faqir va miskinlarga, yo'qsillarga tarqatgan kishiga Alloh Uhud tog'ining vaznicha savob ehson etadi.

Har kim shu o'n kun ichida sadaqa bersa, payg'ambarlarga xizmat qilganning savobini qozonadi. Bu o'n kun ichida bemorni ziyorat qilgan — Alloh do'stlaridan birining ahvolini so'ragan va ko'nglini olgan kabi savobga sazovor bo'ladi.

Bu o'n kun ichida bir yetimga yoki bir bechora, miskinga libos kiydirganga Alloh jannat libosini kiymoqni nasib aylaydi.

Shu o'n kun ichida bir yetimning ko'nglini olib sevintirganni Alloh (oxiratda) arsh soyasiga oladi. Bu o'n kun ichida ilm majlisida qatnashgan payg'ambarlar majlisida ishtirok etganchalik savob oladi

YARATILGANLARNING BIRINCHISI—AQL

Ey, farzand!

Alloh Xoliqi Zul Jalol avval aqlni yaratdi. Bu haqda Payg'ambar (s.a.v.) shunday deydilar:

«Alloh aqlni yaratib, uni nur ichiga qo'ydi. Ilmni aqlning taniga kiydirdi. Fahm (sezgi)ni aqlning joniga berdi. Zuhd va taqvonni unga joylashtirdi. Ixlosni yuziga berdi. Xasislik (to'yimaslik)ni qulog'iga berdi. Rostlikni tiliga berdi. Jo'mardlik (saxovat) ni qo'lga berdi. Tavakkulni beliga berdi. Qo'rquvni belidan pastga, umidni belidan balandga berdi. Keyin Alloh O'zi yaratgan aqlga shunday xitob qildi: «Ey, aql! Ko'tar boshingni! Tila, tilagingni beray!»

Aql shunday dedi:

«Ey, mening Parvardigorim! Men faqir, haqir bir maxluqingman, faqat gunohlarimni kechirishingni so'rayman. Meni qay qulingga loyiq ko'rsang, o'sha bandangni ham kechirgaysan!»

Alloh taolo shunday dedi:

«Ey, Mening farishtalarim! Sizlar guvoh bo'ling! Men qay qulimga aql bergan bo'lsam, o'sha qulimni kechirdim. Boshida aqli bor kishi har ishini aqlga muvofiq qiladi».

Alloh taolo Qur'oni karimda (Naziat, 40-41) marhamat etadi: «Ammo kim Robbining azamatidan qo'rqib o'zini yomonlikdan (havoi nafsdan, shayton sharridan) qaytargan (saqlagan) bo'lsa, boradigan joyi, shubhasiz, jannatdir!»

Alloh aqldan so'ng nafsni yaratdi, taniga esa jaholatni kiygizdi. Shahvatni ko'ziga berdi. Ochko'zlikni tomog'iga berdi. Yolg'onni tiliga berdi. O'zini xira ko'rmoqni (xudbinlikni, manmanlikni, kerilishni) ko'ksiga berdi. Ta'magirlik va hirsni qorniga berdi. Zulmni beliga berdi. G'azabni qo'lga berdi. Nopoklikni tanosil a'zolariga berdi. Fasod (fisq, g'avg'o, buzg'unchilik)ni oyog'iga berdi. Shubhani belidan quyisiga, shirkni belidan yuqorisiga berdi. Keyin Alloh marhamat etdi:

«Ey, Mening farishtalarim! Guvoh bo'ling, kim mening amrimni tutmay, nafsiga ergashsa, uni jahannamga otgum».

Alloh Qur'onda (Naziat, 37,38-39 oyatlar) marhamat etadi:

«Yo'ldan ozib, tug'yonga tushib dunyoni afzal ko'rib, ustun qo'yuvchilarning boradigan joyi, shubhasiz, jahannamdir!»

Demak, har kim ishini aqlga muvofiq ado etmog'i xayrlidir. Aql qabul qilmaydigan ishdan yaxshilik hosil bo'lmaydi. Aqlga zid harakat qilgan—nafsiga ergashgandir. Bunday kishining jahannamga tushishiga Alloh farishtalarni guvoh qildi.

Inson uchun eng buyuk dushman — nafsdir. Nafs, yomonlikdan omon bo'lmoq — aqlga quloq solmoq, aqlning yaxshi ko'rsatmasiga ko'ra harakat etmoqdir.

Allohning borligi, birligi ham aql bilan taniladi. Payg'ambarlar aqli yuksakdir. Yo'llari ham aqlga mu'ofiqdir. Aql bilan ado etilgan amallar jannatga ko'tariladi.

Allohning rahmati va barokatiga inson aql bilan yetadi. Roziligini aql bilan qozonadi.

Allohning borligi va birligini anglamagan, payg'ambarlarga ishonmagan aqlsiz, tentak, dinsiz, kofir, dahriydir.

Musulmon bo'lgani holda nafsining amrida bo'lgan ahmoqlar ham bor.

Alloh Qur'oni karimda shunday deydi:

«... ular hayvonlar kabi, hatto tubanroqdirlar...»

(Furqon surasi, 44-oyat) Ya'ni nafsiga ergashganlar to'rt oyoqli hayvonlarqan ham tubanroq bo'ladi.

Ey, farzand!

Alloh Odamni (a.s.) yaratdi, Jabroil (a.s.) aql, imon va hayoni unga keltirib, shunday dedilar:

— Ey, Odam! Sizga Allohdan salom. Keltirganim uch narsadan birini qabul qilishingni istaydi.

Odam (a.s.) aqlni qabul qildilar. Jabroil (a.s.) imon va hayoga;

— Qani, sizlar ayrilib, keting, — dedilar. Shunda imon:

— Alloh menga aqldan ajramasligimni, u qayda bo'lsa, o'sha yerda bo'lishimni amr etdi. Men aqldan ayrilmayman, — dedi.

Keyin hayo:

— Alloh meni imonga omonat qildi. Imon qayda bo'lsa, men ham o'sha yerdaman. Imon bo'lgan joydan ayrilmasman dedi.

Shundan so'ng uchovi bir joyda qolib, bir-biridan ayrilmadilar. Bu holga ko'ra Alloh kimga aql bergan bo'lsa, imon va hayo ham u bilan birgadir. Kimga aql berilmagan bo'lsa, unda imon ham, hayo ham bo'lmaydi.

IBRATLI HIKOYA

Bir kuni Hasan Basriy xuzurlariga bir ayol kelib, shunday dedi:

— Ey, Allohning do'sti! Sizga savollarim bor, javob berishingizni istayman,

— So'rang, — dedilar Hasan Basriy.

- Ey.. Imom! Din pokligi, din javhari, din xazinasi nima? —dedi ayol.

Hasan Basriy xazratlari:

— Siz ayting, biz ham eshitib, o'rganaylik, — dedilar. Ayol aytdilarki:

—Din pokligi — tahorat olmoqdir.

Din javxari — Allohdan qo'rqmoqdir,

Din xazinasi — ilmdir. Ayol yana qo'shimcha qildi.

Din ma'dari — hayodir. Alloh hayoli qulini maqtaydi. Rasululloh (s.a.v.) «hayo —imonning bir bo'lagi ekanini bildirganlar,

Hasan Basriy bu ayol so'zlarini eshitib, sevinchdan hayratu hayajonga tushdilar, ayolning so'ziga muxlis bo'ldilar.

IMON QAL'ASI

Imon besh burchli qal'aga o'xshaydi,

Birinchi burji oltindan, ikkinchi burji kumushdan, uchinchi burji po'latdan, to'rtinchi burji tunj (bronza, ruh) dan, beshinchi burji misdan.

Qal'a ichiga o'g'ri kirsan, qimmatli narsalarni o'maradi. Imon qal'asining o'grisi — shayton.

Mis burji — adabdir. Adab bo'lmagan joyga shayton kiradi. Adab burjiga shayton yo'llay olmaydi. U zotning imoni ozod, najot topadi. Po'lat deganimiz vujud, temir deganimiz tandir. Tunj deganimiz farzdir. Kumush deganimiz — ixlos. Oltin deganimiz - Allohga yaqinlik.

Kimning adabi bo'lsa, sunnatga yo'l topadi.

Sunnatga amal qilgan ixlosga yo'l topadi. Ixlosli kishi Allohga yaqinlashadi. Yaqinlikka erishgan esa Allohga vosil bo'ladi.

Adabga e'tibor etmagan sunnatdan uzoq qoladi. Sunnatga ahamiyat bermaganning farzi qusurli bo'ladi. Farzi qusurli bo'lganning samimiyati bo'lmaydi.

Berganini Alloh roziligi uchun bergan, sevganini Alloh rizosi uchun sevgan, sevmaganini tag'in Alloh rizoligi uchun sevmagan kishining imoni komildir.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydi:

«Ey, sevimli ashobim! Qiyomatgacha kelguvchi ummatlarim! Odobi, xulq-atvori, tarbiyasi, tabiati go'zal bo'lib, insonlarga yaxshilik qiluvchingiz sizlarning imonda mukammalingizdir».

Haqiqatan bu to'g'rida Alloh marhamat etadi:

«Shubhasiz, siz buyuk axloq sohibisiz».(Qalam surasi, 4-oyat)

Bu oyatda Alloh Habibini vasf etmoqda, maqtamoqda. Agar bir kishi go'zal axloqqa ega bo'lsa,

Payg'ambarimizning axloqlari bilan (s.a.v.) axloqlangan bo'ladi. Uning axloqi bilan axloqlangan, Uning yo'lini tutgan bo'ladi.

Shunday kishi qo'rquvdan xoli va kutganiga noil bo'ladi. Ya'ni kutgan ma'naviy maqomiga, ma'naviy yuksakliklariga erishadi. Haqiqiy ummat bo'lish bilan sharaflanadi.

Kishi ko'ngliga yomon bir fikr kelsa, uning yomonligini bilmoq imondandir.

Sahobai ikromdan ba'zilar bir kun Payg'ambarimizga (s.a.v.) shunday dedilar:

«Yo Rasululloh (s.a.v.)! Ba'zan ko'nglimizga shunday yomon fikrlar keladiki, bundan ko'ra olovda yonganimiz yaxshiroq. Bu yomon, yaramas fikrlardan so'ng badtar behuzur bo'lamiz».

Payg'ambar (s.a.v.) shunday javob berdilar:

«Bunday yomon narsalar ko'nglingizga kelganda yomonligini bilishingiz imondandir. Chunki ko'ngilga yaxshi narsalar kelganidek, yomon narsalar ham kela oladi».

Ey, farzand!

Imoni mukammal bo'lishini istagan kishi kamtarin, tavoze'li bo'lishi kerak. Imoni komil bo'lishni istamoq va buni ta'minlashga kirishish har mo'minning vazifasidir. O'zini insonlarning eng zaifi, ya'ni ibodati eng kami deb bilishi kamolotidan nishonadir.

Ikki narsa mo'minning imonini komil qiladi, kamolotga yetkazadi:

1. O'zini mo'minlarning, insonlarning eng zaifi, ya'ni eng zaif imonlisi deb bilish.
2. O'zi kambag'al bo'la turib, muhtojlarga yordam berishga shoshilish.

Ey, farzand!

Imon bor joyga ichkilik kirmaydi.

Ey, farzand!

Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydi:

«To'rt narsa imonni falokatga sudraydi:

1. Bilganiga amal qilmasdan, bilmaganiga amal qilish.
2. Bilganini o'rgatmaslik.
3. Bilmaganini orlanib so'ramaslik.
4. O'rganganga to'siq bo'lib, o'rganmoqqa qo'ymaslik».

TAVHID BAHSI

Ey, farzand!

Tavhid — Allohni bir deb bilmoqdir. Tavhid kalimasi:

«LA ILAHA ILLALLOHU MUHAMMADUR RASULULLOH». Shahodat kalimasi: «ASHHADU ANLA ILAHA ILLALLOHU VA ASHHADU ANNA MUHAMMADAN ABDUHU VA RASULUH».

Tavhid kalimasining ma'nosi: «Allohdan boshqa iloh yo'q. Muhammad Uning elchisidir».

Shahodat kalimasining ma'nosi: «Allohdan boshqa iloh yo'qligiga va Muhammad Uning quli va rasuli ekanligiga iqrorman».

Payg'ambarimiz (s.a.v.) deydi:

«Bir kishi «LA ILAHA ILLALLOHU MUHAMMADUR RASULULLOH» desa, tavhid kalimasi shunday deydi:

«Yo, pok Parvardigoro! Meni aytgan qulingni kechirmaguningcha, men tinchlanmayman!»

Alloh fazli bilan shunday deydi:

«Izzatim va Jalolim, Jamolim va Kamolim haqqi Meni zikr etgan bandamni kechirdim».

Ey, farzand!

Tavhid kalimasini aytgan kimsani mahshargohda bir guruh malaklar ziyorat etadilar. Uni mahshar dahshatlaridan qo'riqlaydilar.

Alloh Musoga (a.s.) Tur tog'ida shunday marhamat etdi:

«Yo Muso! Mahshar yerida farishtalar seni ziyorat etishlarini istasang, tavhid kalimasini ko'p zikr et!»

Ey, mo'min kishi! Tavhid kalimasini til bilan zikr etib, aslo dilda shubhaga tushma! Shubhaga tushish - jahannamga tushish ko'prigi (sababchisi).

Bunday kishiga shafloatchi yo'q.

Ey, farzand!

Kalimai tavhidni ko'p zikr qilgin.

Tur tog'ida Muso (a.s.) so'radilar:

«Allohim! «La ilaha illalloh» deya zikr etguvchi qulingga qanday haq ato etgaysan?»

«Ey, Muso! O'sha qulimdan rozi bo'lib, jannati A'loda Jamolim bilan sharaflantiraman!»

Kalimai tavhid fazilati va uni zikr etganga beriladigan haq ta'rifga sig'mas darajada. Buning mukofotini Allohning O'zi tayin, taqdir va ehson etadi.

Alloh xitob (murojaat) etadi:

«Ey, farishtalarim! Shohid bo'ling, tavhid kalimasini ishonib hatto bir marta zikr etgan qulimni afv etdim, kechirdim!»

Ishonib tavhid kalimasini bir bor aytganning barcha gunohlari to'kiladi.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadi:

«Kim sidqidildan, ishonch bilan bir bor tavhid kalimasini zikr etsa, Alloh o'sha kishiga jannatda to'rt ming daraja ikrom etadi. To'rg ming gunohini ham kechiradi!»

Ashobi ikromdan savol bo'ldi:

«Yo Rasululloh (s.a.v.)! O'sha kishining to'rt ming gunohi bo'lmasa-chi?»

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etdilarki:

«Oila a'zolarining, qarindosh-urug'larining, qo'ni-qo'shnilarining ham gunohlarini (qo'shib) kechiradi!»

Ey, farzand!

Tavhid kalimasini zikr etishda davomli bo'lib, barokatidan foydalanmoq, gunohlardan forig' bo'lmoq zarur.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Mahshar maydoniga butun hayoti gunohlar bilan o'tgan bir kishini keltirishadi. Faqat nomai a'molida bir marta tavhid kalimasini aytgani ko'rinadi. Barcha gunohlari tarozining bir pallasiga, tavhid kalimasining savobi bir pallasiga qo'yiladi. Tavhid kalimasining savobi og'ir kelgani uchun jahannamdan chiqariladi».

Ey, farzand!

Tavhid kalimasining fazilati cheksiz. Payg'ambarimiz (s.a.v.) bir hadisi shariflarida shunday deydilar:

«Banda «LA ILAHA ILLALLOH!» deya zikr etishi bilan og'zidan bir yashil qush uchib chiqadi. Bu qush ko'tarilib to'g'ri arshning ostiga joylashadi. Umri davomida uni aytgan kishiga Allohdan mag'firat tilaydi. Mahshargohda esa o'sha kishining qo'lidan tutib, to'g'ri jannatga eltadi».

ALLOH RIZOSI

Ey, farzand!

Alloh rizosini istasang, quyidagilarga amal qil.

Alloh Musoga (a.s.) marhamat etdi:

«Ey, Muso! Men uchun nima xizmat qilding?»

Muso:

«Yo Robbim! Sen uchun namoz o'qidim, ro'za tutdim, tasbeh aytdim, sadaqa berdim...»

Alloh yana marhamat qildi:

«Ey, Muso! Bularning hammasi o'zing uchun. Namoz o'qigan bo'lsang, evaziga jannat beraman. Ro'za tutgan bo'lsang, qabringda va sirotida senga nur bo'ladi. Tasbeh aytgan bo'lsang, jannatda o'zingga mevachi daraxtlar bo'lib ko'karadi. Sadaqa bergan bo'lsang, raddi balo, ya'ni senga

keladigan balo-qazolarga, falokatlariga qarshi turadi. Barcha bu qilgan ishlaring o'zing uchundir. Men uchun nima qilding?»

Muso(a.s):

«Allohim! Sen uchun nima qilishim zarur?»

Alloh taolo:

«Men uchun bir kishini sev, uni uzingga do'st tut! Sevganingni Men uchun sev, sevmaganingni ham Men uchun sevma! Men faqat qulimdan shunday qilsagina rozi bo'laman», dedi.

Rasululloh (s.a.v) marhamat etadilar: «Bir kishi bir gunoh qilmoqchi bo'lganida Allohni yodga olib, Uning uchun o'sha gunohdan darhol qaytsa, voz kechsa, Alloh o'sha kishiga atab ikki jannat yaratadi, har bir jannat kattaligi, kengligi eni-bo'yiga sakson ming gazlik yo'l uzunligidadir».

Ey, farzand!

Bir kishining qazo va qadarga rozi bo'lishi maqbul bir banda ekaniga ishoratdir. Qazo va qadarga isyon qilishi esa osiy bir qul ekanini bildiradi. Har qanday iztirobga, g'am-anduhga nisbatan g'azablanib isyon etmoq ham shunday. Mashaqqatdan, g'amdan, qiyinchilikdan sabr bilan o'tmoq kerak.

Ey, farzand!

Allohga itoatli bo'lmoqni istagan banda har so'zida:

«Inshaalloh» deya boshlashi kerak.

Payg'ambar (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Inson uchun har qanday bir ishni boshlayotganda

«Inshaalloh» demoqdan xayrliroq va go'zalroq bir so'z yo'q».

Bir ish uchun «Inshaalloh» deb so'zga kirishmoq yoki ish boshlamoq o'sha ishni Allohga havola etmoqdir. «Agar Alloh xohlasa» demakdir.

Kishining ko'ngli uch narsada ochiq va bo'sh bo'lishi kerak:

1. Qur'oni karim o'qiyotganda.
2. Zikr qilayotganda.
3. Namoz o'qiyotganda.

Ibrohim Adham hazratlari aytadilarki, ko'nglini ham uch holda hozirlamagan kishi uchun rahmat va fayz eshiklari ochilmaydi. Bir kishining orif ekanining uch alomati bor:

1. Jimligi (sukuti) — tafakkur
2. Boqishi (qarashi) — ibrat.
3. Xohishi (istagi) — ibodatdir.

SHAYX ZUNNUNI MISRIY O'GITI

Zunnuni Misriy hazratlari deydilarki: Shu o'gitalarni tutgan kishining dunyosi va oxirati obod bo'ladi. Me'dasi ovqat bilan to'la kishining ko'nglidan ilmu hikmat joy olmaydi.

Gunoh qilishdan saqlangan kishilarga mujdalar bo'lsin!

Gunohlardan saqlanmoq yo'li — kam yemoqdir.

Oz yemoq, ko'p zikr etmoq Alloh rizosiga yaqinlashtiradi.

Allohdan qo'rqish alomati — quyidagilardir:

1. Har bir ishni yaxshi niyatda boshlamoq.
2. Nafs bilan kurashib, uni yengish.
3. O'limni juda yaqin bilib, so'nggi nafasida imon bilan ketish uchun diqqat-e'tibor va andishali bo'lish.
4. Har narsadan Alloh rizosini ustun qo'yimoq. U rozi bo'lmaydigan narsalardan uzoq turmoq.
5. Bid'atlarni, dinga keyinchalik suqilib qolgan narsalarni tashlab, sunnat bo'lgan amallarni bajarish.
6. Hech bir gunohni kichik hisoblamaslik.

Alloh rizosini ko'zlaganlar va izlaganlar bu olti narsaga amal qilsin!

Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Bir kishi zikr va duo majlisida bo'lib, birga zikr etib, duolar qilsa, Alloh o'sha kishini zikr va duo ahli sifatida qabul qilib, himoyasiga oladi. Alloh himoyasi ostiga olgan kishini esa aslo jazolantirmaydi».

Yana Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Aksirgan kishi «Alhamdulillah» deganida Alloh u kishini yetmish xil g'am-qayg'u va falokatdan saqlaydi».

Alloh huzurida shu to'rt kalimadan sevimliroq bir narsa yo'q. Bir kishi bu to'rt kalimani shomu sahar yuz martadan o'qisa, barcha xohishu istaklariga yetadi. Alloh shu duo hurmatidan o'sha kishining oxirat murodini ham beradi. Mana o'sha to'rt kalima:

«SUBHANALLOHI VAL HAMDU LILLAHI. VA LA ILAHA ILLALLOHU VALLOHU AKBAR. VA LA HAVLA VA LA QUUVATA ILLA BILLAHIL ALIYYIL AZIYM.

Yana bir tasbeh mana bunday tarzda:

«SUBHANALLOHI VA BI HAMDHI SUBHANALLOHIL AZIYM».

Bir kishi ixlos bilan shu tasbehni shomu sahar yuz martadan aytsa, Alloh o'sha kishiga qabul bo'lgan yuz haj savobini beradi.

IMON DUOSI

Ey, farzand!

Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Sevimli sahobalarim! Qiyomatga qadar keladigan ummatlarim! Tongda to'shagingizdan turar-turmas shu duoni o'qing:

«SUBHANALLOHI VA BIHAMDIHI SUBHANALLOHIL AZIYM».

O'sha kuni kechgacha qilgan gunohingizni Alloh kechiradi».

Bir boshqa hadisi shariflarida shunday deydilar:

«Kim shu duoni kunda o'n marta o'qisa, o'sha kishiga Alloh qirq ming savob ehson aylaydi».

«ASHHADU ANLA ILAHA ILLALLOHU VAHDAHU LA SHARIYKA LAHU. ILAHAN VAHIDAN SOMADAN LAM YATTAXIZ SOHIBATAN VA LA VALADAN. VA LAM YAKUL LAHU KUFUVAN AHAD».

Ey, farzand!

Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deganlar:

«Bir kishi bir joyda shu (quyidagi) duoni o'qisa, o'sha joydan turmay turib, shirk va birovning haqqidan tashqari barcha gunohlarini Alloh kechiradi».

Shirkning jazosi — jahannam. Birovning haqqi esa haqlarni rozi qilish bilan kechirmadi.

Duo budir:

«SUBHANAKALLOHUMMA VA BIHAMDIKA. ASHHADU ANLA ILAHA ILLA ANTA VAHDAKA. LA SHAR'IYKA LAKA VA ASTAG'FIRUKA VA ATUBU ILAYKA».

Abu Bakr Qittoniy hazratlari deydilar:

«Bir kecha Rasulullohni (s.a.v.) tushimda ko'rdim. Bir necha savollar berdim. Va dedimki:

«Yo Rasululloh (s.a.v.)! Menga shunday bir duo o'rgatingki, aytganimda qalbimni tirik topayin!»

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etdilar:

«Har tong shu duoni o'qi:

YA HAYYU YA QAYYUMU. YA BADIYAS SAMAVATI VAL ARZI. YA ZAL JALALI VAL IKROM. YA LA ILAHA ILLA ANTA AS'ALUKA AN TUHYIYA QOLBIY BINURI MARIFATIKA. YA ALLOH! YA ALLOH! YA ALLOH!»

Ey, farzand!

Payg'ambarimiz (s.a.v.) har doim, hatto vafot etayotganlarida ham shu duoni o'qidilar:

«SUBHANALLOHI VA BI HAMDHI ASTAG'FIRULLOHA VA ATUBU ILAYH».

BOZORLARDA AYTIADIGAN DUO

Ey, farzand!

Kim bozorlarda shu duoni o'qisa, bozorning moddiy va ma'naviy zararlaridan yiroqlanadi. Oldi-berdisida ham barakot hosil bo'ladi.- Duo budir:

«LA ILAHA ILLALLOHU VAHDAHU LA SHARIYKA LAHU. LAHUL MULKU VA LAHUL HAMDU. YUHYIY VA YUMIYTU VA HUVA HAYYUN LA YAMUTU. BIYADIHIL XOYRU VA HUVA ALA KULLI SHAYIN QODIYR».

TAOM DUOSI

Ey, farzand!

Rasululloh (s.a.v.) deydilarki:

«Bir kishi taomlangach, quyidagi duoni o'qisa, Alloh o'sha kishining o'tgan gunohlarini afv etadi. Rizqi shifoga aylanib, barokatlanadi».

Duo yolg'iz yoki ko'pchilik taomlanganda o'qiladi. Duo har taom so'ngida qilinishi tavsiya etiladi. Duo budir:

«ALHAMDU LILLAHILLAZIY AT'AMANI HAZAT TOAMA. VA ROZAQANI MIN G'OYRI HAVLIN MINNIY VA LA QUVAH».

LIBOS KIYISH DUOSI

Ey, farzand!

Yangi libos kiyganlarida Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday duo qilardilar:

«ALHAMDU LILLAHILLAZIY KASANIY MA URIYA BIHI AVROTIY».

ISTIG'FOR DUOSI

Ey, farzand!

Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Kim bu istig'for duosini tongda o'qib shomgacha, shomda o'qib tonggacha vafot etsa, shahid sifatida ketadi».

Duo budir:

«ALLOHUMMA ANTA ROBBIY LA ILAHA ILLA ANTA XOLAQTANIY. VA ANA ABDUKA VA ANA ALA AHDIKA MASTATO'TU. A'UZU BIKA MIN SHARRI MASONA'TU. ABU'U LAKA BINE'MATIKA ALAYYA. VA ABU'U BIZANBIY FAG'FIRLIY ZUNUBIY. FAINNAHU LA YAG'FIRUZ ZUNUBA ILLA ANTA. LA ILLAHA ILLA ANTA SUBHANAKA INNIY KUNTU MINAZ ZOLIMIYN».

Ey, farzand!

Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayraga (r.a.) shunday deganlar:

«Ey, Abu Hurayra! Kim kunda yigirma besh marta shu duoni o'qisa, Alloh uni obidlar qatoridan deb yozadi».

O'sha duo:

«ASTAG'FIRULLOHA LI VA LIVALIDAYYA. VALIL MU'MINIYNA VA MU'MINATI. VAL MUSLIMIYIA VAL MUSLIMATI. AL AHYAI MINHUM VAL AMVATI. BIROHMATIKA YA ARHAMAR ROHIMIYN».

IXLOS SURASINING FAZILATI

Ey, farzand!

Ixlos surasini ko'p o'qish kerak. Ixlos surasi haqida Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Mahshar maydonida bir jarchi shunday jar soladi:

«Allohni ko'p zikr etganlar, Ixlos surasini ko'p o'qiganlar beri kelinglar!»

Shunday kishilar oldinga chiqadilar.

Farishtalar ularga shunday deydilar:

«Dunyoda Allohni ko'p zikr etib, Ixlos surasini ko'p o'qirdingiz, shuning barokati bilan kechirildingiz.

Qani, haqingiz, jannatga kiring!»

Ey, farzand!

Abu Hurayra (r.a.) rivoyatiga ko'ra, Rasulullohning (s.a.v.) yonlarida bir kishi Ixlos surasini o'qidi. Bir payt Payg'ambarimiz (s.a.v.) «Vajabat» dedilar. Bu — «vojib bo'ldi», deganlari. Bir sahoba: «Vojib bo'lgan nima? Yo Rasululloh?!» (s.a.v.) deb so'rganida Payg'ambarimiz (s.a.v.) «Jannat» deya marhamat etdilar: «Ixlos surasini ixlos bilan, ishonch bilan o'qigan kishi muhaqqaq jannatga kiradi».

Bu suraning fazilati ko'p.

Jobirdan (r.a.) qilingan rivoyatga ko'ra, Rasululloh (s.a.v.) shunday deydilar:

«Bir farishta ko'kka chiqayotib, ikkinchisi ko'kdan yerga tushayotib bir payt orada uchrashib biri ikkinchisiga shunday dedi:

«Illiynga (jannat) shunday bir amal eltdimki, bunday amalni shu paytgacha olib chiqmagandim».

Buni eshitgan farishta so'radi:

— U qanday amal edi?

— Bir kishi Ixlos surasini o'qidi, shu amalni eltdim, — dedi farishta.

— Alloh u kishini qanday mukofotladi?

— O'sha bandaning barcha gunohlarini kechirib, o'rniga shuncha savob yozadi».

Ey, farzand!

Ixlos surasini «Bismilloh» bilan ming marta o'qigan tish og'rig'idan qutilishi rivoyat etilgan.

Muhammad ibn Fazl deydilarki:

«Bir kun tishim juda qattiq og'ridi. Tushimda ming marta Ixlosi sharifni o'qishim bildirildi. Bir oz o'tdi. Ketidan yana tush ko'rdim. Bu gal «Bismilloh» bilan o'qishimni aytdilar. Aytilganidek ado etdim. Va bundan so'ng bir marta ham tishim og'rimadi».

SALOVATI SHARIF AYTISH FAZILATI

Ey, farzand!

Ayniqsa, juma kuni ko'p salovat aytish kerak. Kim juma kuni yuz marta salovat aytsa, Alloh uning yuzta tilak-istagini o'rinlatadi. Bu tilaklarning o'ttizi dunyo, yetmishi oxirat uchundir.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Har kun yuz marta salovati sharif keltirgan kishi mahshar maydonining chidab bo'lmas issig'idan qutiladi. O'sha dahshatli kunda arsh soyasida men bilan birga bo'ladi!»

Kim bir marta salovati sharif aytsa, Alloh o'sha salovati sharif xurmatiga bir farishta yaratadi, u qiyomatgacha o'sha kishi uchun Allohdan mag'firat tilaydi. Yana Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Kim menga kunda uch marta salovat aytsa, uning o'sha kun qilgan gunohlari kechiriladi!»

Ey, farzand!

Rasulullohni (s.a.v.) ko'p eslamok, u zotga ko'p salovati shariflar aytmoq zarur. Salovati shariflar aytmoqqa davom etgan kishi xo'rlanmaydi va qashshoqlik ko'rmaydi.

Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Uch toifa kishining qo'lga kiritgan narsasida barokat bo'lmaydi va qayda bo'lsa xo'rlanadi. Bular:

1. Mening nomimni eshitganda salovati sharif aytmagan.
2. Ramazon oyiga hurmat ko'rsatmagan, ro'za tutmagan, tarovih namozini o'qimagan.
3. Ota-onasi tirik bo'la turib, ularni xursand qilmagan.

SADAQA BERISHNING FAZILATI

Ey, farzand!

Faqir va muhtojlarga yordam bergan, taomlantirgan kishini Alloh jannat ne'matlari bilan siylaydi. Ming gunohini o'chirib, ming savob yozadi. Muhtojlarga har jihatdan madad-yordam berish zarur. Oila a'zolariga, qarindosh-urug'larga, qo'ni-qo'shnilar, do'stu birodarlarga xasislik qilmaslik kerak. Bularga sarflangan narsa sadaqa o'rniga o'tadi.

Abu Umoma (r.a.) hazratlarining Rasulullohdan (s.a.v.) rivoyat qilgan hadislarida shunday deyiladi:

«Bir kishining oila a'zolariga, qarindosh-urug'lariga, qo'ni-qo'shnilariga ko'rsatadigan ikromi ikromlarning eng go'zalidir. Bularga nisbatan xasislik qilmaslik kerak».

Ey, farzand!

To'rt xislat kishining yaxshilik egasi ekanini va yaxshiligini bildiradi. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

1. Mo'l-ko'l (boy va kambag'al) zamonlarda zakot va taqchil paytlarda sadaqa bermoq.
2. G'azablangan holda jahlini yutmoq.
3. Bir kishida ko'rgan kamchilikni atrofga yoymasdan berkitmoq.
4. Oila a'zolariga, qarindosh-urug'lariga, qo'ni-qo'shnilariga, atrofida qilargalarga nisbatan jo'mard, saxovatli muomalada bo'lmoq.

Shunday xislatlarga ega bo'lgan zot yaxshi insondir. Bu xislatlar kishini yaxshi inson sifatida namoyon etadi.

Chanqagan kishiga suv ichirmoq ikromlarning eng savoblisidir. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Chanqagan bir kishiga suv ikrom etganning amal daftariga yetmish yillik ibodat savobi yoziladi.

Bu ikromni suv tanqis joyda qilganga hazrati Ismoil (a.s.) (bunga Payg'ambarimizning (s.a.v.) axli bayti ham doxil) avlodlaridan bir kishini kofir qo'lidan qutqarganning savobi beriladi».

Ey, farzand!

Xayr va hasanotni mo'l qilmoq, saxiy bo'lmoq lozim. Alloh xayr qilguvchi, saxiy qullarini sevadi.

Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Har doim xayr qilib, xayrli ishlar bilan mashg'ul va yomon ishlardan uzoq bo'lgan qulini Alloh sevadi».

Hazrati Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Bir dona xurmo bilan bo'lsa ham faqirga ikrom etganga o'sha xurmo donasi besh narsani mujdalaydi:

1. Men bir dona edim, meni ko'paytirding.
2. Kichik narsa edim, ulg'aytirding.
3. Men dushman edim, sen do'st aylading.
4. Men yeyilib yo'q qilindim, meni abadiylashtirding.
5. Hozirgacha sen meni saqlashga harakat etarding, bundan buyon men seni saqlanishingni tilayman».

Ey, farzand!

O'rniga xarjlangan mol kamaymaydi. Shubhasiz ortadi. Abdurrahmon ibn Avf (r.a.) Payg'ambarimizdan (s.a.v.) shunday rivoyat qilgan:

«Uch xususda hech shubha qilmasdan qasamyod etaman:

1. Sadaqa berish va xayrga sarf etish bilan mol kamaymaydi. Balki ortadi, ko'payadi.

2. Bir kishiga yomonlik qilinsa, yomonlik ko'rgan uni kechirsa, Alloh qiyomat kunida o'sha kechirgan qulini mahshar xalqi havas qiladigan bir kishiga aylantiradi.

3. Tilanmoqqa odatlangan faqirlikdan qutilmaydi.

Ey, farzand!

Abu Hurayra(r.a.) aytgan rivoyatga ko'ra, Paygambarimiz (s a.v.) shunday deydilar:

«Alloh rizosi uchun qilingan bir yaxshilikka ming savob bilan javob beriladi».

Abu Hurayra (r.a.) hazratlari deydilarki:

«Buni eshitgan bir zot mendan shu xabar to'g'rimi, yo'qmi deb so'radi. Men unga shunday javob berdim: Men Payg'ambarimizdan (s.a.v.) eshitdim. Shunday dedilar:

«Kim Alloh uchun qarz bersa, Alloh unga ikki ming savob ehson etadi. Birovga qarz beruvchi yaxshilik bilan bersin, hamda yaxshilik bilan olsin».

Chunki yana Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Sizlar bir-biringiz bilan qarz oldi-berdi qilgan paytingizda bu ishni yaxshilik bilan ado etingiz. Agar boy bo'lib, faqirda bergan qarzingizni kechib yuborsangiz, mahshargohda arshning soyasida bo'lasiz. Jannat ham sizni oshiq bo'lib kutadi!»

QARZ OLISH VA QARZ BERISH HAQIDA

Ey, farzand!

Birovga qarz berish sadaqa berishdan afzaldir. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deganlar: «Bir kishining muhtojga qarz berishi sadaqa berishidan o'n sakkiz daraja afzalroqdir». Ro'za tutish va sadaqa berishni o'ziga nazr qilish xavflidir. Chunki har ikkisini bajara olmay qolish ehtimoli bor. Aks holda nazr sohibi Allohga nisbatan qarzdor sanaladi.

Ishlagan odamning haqini terisi qurimasdan, ya'ni juda tez ado etish kerak.

Qarz so'ragan kishining qiyin holini o'ylab, uni hijolat qilmaslik, ranjitmaslik kerak. Bu xususda Rasululloh (s.a.v.) shunday deydilar:

«Qarz olib, qarz berish ishini yaxshilik bilan bajaringiz. Agar tarafdardan birini ranjitsangiz, xafa qilsangiz katta gunoh orttirgan bo'lasiz!»

Qarz olgan kishi boshdan qaytarishga niyatli bo'lishi shartdir.

Uch holatda qarz olmoq uchun murojaat qilinadi:

1. Xastalik va boshqa sabablar bilan ishlab foyda topolmay qolganda, muhim ehtiyoj chiqqanda shunga yarasha olmoq.

2. Ro'zg'or, oila kamchiligini butlamoq uchun.

3. Uylanmoq uchun yetarli tayyorgarlik ko'rilmagan holda.

Bu uch holatda Alloh qulning vakili va yordamchisi bo'ladi.

Bunday kishiga Alloh yordam va'da qilgan.

Qarzdor bo'lish kishining huzurini buzadi. Ko'p qarz olmoqdan keskin tiyilish kerak. Qarzi bo'lganning rohati bo'lmaydi. Kishi qarzining xizmatkoridir.

Qarz insonni kechalar g'amli, kunduzlar g'amgin qiladi.

Qarzdor kishiga zakot berishni Alloh joiz etgan.

SUDXO'RLIKNING YOMONLIGI

Ey, farzand!

Oldi-sotdi, oldi-berdi (qarz) kabi ishlarda foizdan qochish zarur. Qarz berilgan kishidan ortiqcha foydalar kutmaslik kerak. Chunki foiz yeyishning gunohini Payg'ambarimiz (s.a.v.) deydilar-ki, kishi onasi bilan zino qilgan kabidir. Bu holga tushish xorligidan barchamizni Allohning o'zi asrasin!

Foiz ishida guvoh, kotib va vakil bo'lgan, bergan va olgan — hammasi la'natlangan. Foiz ham

moddiy, ham ma'naviy jihatdan xavotirli natijalarga olib keladi. Qanday qilib bo'lsa ham bundan qochish kerak.

SAVDODA YOLG'ON SO'ZLASHNING YOMONLIGI

Ey, farzand!

Oldi-sotdiga yolg'on qo'shganga Alloh rahmat nazari bilan boqmaydi. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Alloh mahshar yerida uch toifa insonga rahmat nazari bilan qaramaydi. Bular:

1. Oldi-sotdi ishlarida yolg'on aytguvchi.
2. Tez-tez qasam ichib oldi-berdi qiluvchi.
3. Yonida suv bo'lgani holda muhtojdan ayaguvchi (qizg'anchiq, baxil, xasis)lar.

Alloh suv bermasdan baxillik, ziqnalik qiluvchilarning mahshargohdagi ahvoli haqida shunday marhamat etadi:

«Sen Mening suvimni Mening muhtoj kishimdan ayading. Men ham fazlu rahmatimni sendan ayayman».

Ey, farzand!

Bir narsani sotib olgan kishi pushaymon bo'lib, shu narsasini o'z holicha qaytarib keltirsa, sotuvchi o'sha molni qaytarib olishi kerak. Bu xususda Rasulullohning (s.a.v.) marhamatlari bor:

«Bir kishi bir molni sotsa, olgan kishi pushaymon bo'lib, xususiyatini o'zgartirmasdan qaytarib keltirsa, yoxud sotuvchi sotganiga afsuslanib qaytarib olishni istasa, shu istaklarga muvofiq ish tutingiz. Qiyomat kuni Alloh shunday kishilardan rozi bo'ladi».

Qaytib olingan mol esa taraflar uchun zarar emas, foyda keltirishi ko'p hayotiy tajribalarda ko'rilgan.

O'LCHOV VA TAROZU

Ey, farzand!

Tijoratda o'lchov va tarozudan urib qoluvchilar haqida Qur'oni karim (Mutoffifun-1,2,3) da shunday marhamat etiladi:

«Ur ib qolguvchilarning holiga voy bo'lgay! Qachonki, ular birovlardan (biron narsani o'lchab olganlarida to'la qilib oladilar, o'zlari o'lchab yoki tortib bersalar urib qoladilar».

Ey, farzand!

Birovning haqqiga ehtiyot bo'l. Qarzdorlik xarf va dard ekanini bilgani holda beparvolik qilgan kishi ertasini halokatga tashlangan bo'ladi. Qarzdor bo'lishdan saqlan. Bu haqda hazrat Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deganlar:

«Zimmasida birovning haqqi qarzi borligini bilgani holda to'lamasdan, rozilik olmasdan o'lganning janoza namozi o'qilmaydi. Toki vorislaridan bir kishi o'sha qarzni zimmasiga olguniga qadar».

Qarzli kishining qarzi uzilmasdan jannatga kirolmaydi.

Oisha onamizdan (r.a.) rivoyat etilishicha, Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday xabar beradilar:

«Qarzli kishi to'lamoq niyatida bo'lsa, Alloh o'sha qulining ishini oson qiladi».

INSON VUJUDI – ALLOHNING OMONATI

Ey, farzand!

Vujud insoniyatga Alloh bergan bir omonat hisoblanadi. Demak, vujudagi a'zolar ham Allohning omonatidir. Omonatga xoinlik, ya'ni xiyonat qilinmaydi. Bu xususda Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Ummatim ustiga shunday bir zamon keladiki, omonatlar saqlanmaydi (himoya qilinmaydi)».

Bu hadisi sharifni eshitganlar Payg'ambarimizdan (s.a.v.) «Omonatdan murod nima?» deb so'rashdi. Rasululloh (s.a.v.) marhamat etdilar:

«Qo'l — insonga Alloh (tomonidan berilgan) omonatidir. U bilan harom narsaga yopishmaslik kerak.

Oyoq — Allohning bir omonati. U bilan haromga yurmaslik, haromga bormaslik kerak. Tanosil a'zolari omonat. Ular bilan zino qilmaslik lozim. Barcha a'zolar Allohning omonatidir. Ularni bandalik xizmatida, foydali ishlarda qo'llash kerak. Shunday ish tutgan kishi kafolat ostida bo'lganidek, o'zi ham ishonchli, emindan bo'ladi. Aks holda xoinlardan bo'ladi».

Ey, farzand!

Rasululloh (s.a.v.) marhamat etdilar:

«Bir kishi Luqmondan:

— Siz Luqmonmisiz? — deb so'radi.

Luqmon:

— Ha, men Luqmonman, — dedilar. O'sha kishi:

— Men bilganimda siz zaif bir odam edingiz, bunday darajaga qanday erishdingiz? — dedi.

Luqmon:

— Shu uch narsa bilan.

1 Omonatga xiyonat qilmaslik.

2. To'g'ri gapirish.

3. Keraksiz so'z va ishlarni tark etish, ko'p va foydasiz so'zlashishni tashlamoq bilan erishdim, — dedilar».

Ey, farzand!

Inson a'zoga omonatga xiyonat qilmasin.

Hazrati Muso (a.s.) Allohdan so'radilar:

«Allohim! Omonatni yaxshi saqlab, ko'rib, haqqini berganga, haqqiga rioya etganga, joyiga, o'rniga topshirganga qanday ehsonda bo'lgaysan?»

Alloh marhamat etdi:

«Ey, Muso! Omonatni yaxshi ko'rgan va uni joyiga, o'rniga topshirgan qulimni qiyomat kuni xavfdan emin etib, jannatimga kiritaman!»

NE'MATLAR UCHUN SHUKR ETISH

Ey, farzand!

Alloh bergan ne'matlar uchun Allohga ko'pdan ko'p shukr etish kerak. Ko'rnamaklik qilmaslik lozim.

Muso (a.s.) Allohga iltijo qildi:

«Allohim! Odamlarga qo'l, oyoq, ko'z, quloq kabi ne'matlar berdingki, sanagan bilan tugamaydi. Inson bularning qay birining shukrini o'rniga qo'ya olishi mumkin? Bu mashaqqatli bir narsa, qiyin ish».

«Alloh shunday marhamat etdi:

«Ey, Muso! Qulim bergan ne'matlarimni o'zidan emas, Mendan ekanini bilsa, bergan ne'matlarimning shukrini o'rniga qo'ygan bo'ladi. Bandamning vazifasi kecha-kunduz Meni eslamoq, yod etib, zikr qilmoqdir. Xotiridan chiqarmaslikka, Meni unutmamaslikka tinimsiz harakat etmoqdir».

Muso (a.s.) bu so'zni eshitishlari bilan darhol sajdaga bordilar va dedilar:

«Allohim! Sening barcha so'zing Haq va haqiqatdir!»

HAYIT KUNLARINING FAZILATI

Ey, farzand!

Iyd kunlari oila a'zolariga, bolalarga, yaqinlarga, mo'min-musulmonga yaxshi muomalada bo'lish, ularning ko'ngillarini olib, sevintirish kerak. Iloji bo'lsa, hadya berishni unutmash lozim. Rasululloh (s.a.v.) janobimiz marhamat etadilar:

«Iyd kunlari faqir, miskin, nochor, yetimlarga sadaqalar berib, hol so'raganlarga Ka'bai Muazzamaki ming marta tavof etganchalik savob beriladi».

Ey, farzand!

Olimlar, oriflar va yaxshi kishilar suhbatida bo'l. Kishining kimligi u bo'lgan joyga, kimlarning orasida ekaniga bog'liq.

Hazrati Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Olimlar va solihlar majlisiga borguvchining bosgan har odimiga qabul bo'lgan bir haj savobi yoziladi. Chunki olimlar va solihlar Allohning do'stlaridir».

Bu savob Allohning Ka'basini tavof etish bilan teng qiymatga ega.

Hayit kunlarida xafa, musibatli va g'amgin kishilarni ziyorat etib, ko'ngillarini quvonchlarga to'ldirish lozim. Imkoni bo'lsa, hadyalar berib kambag'allarga xursandchilik baxsh etish zarur. Bundaylarni Alloh g'am-qayg'udan qutqaradi, sevintiradi.

Hazrati Muso (a.s.) Allohdan so'radi:

«Allohim! Ikki xafa, g'amgin kishining ko'nglini olganga qanday ajr berasan? Zulmga uchragan kishi Sening roziliging sabr qilsa, ajri qanday bo'ladi?»

Alloh marhamat etdi:

«Qiyomat kuni qo'rqqanidan emin etib, o'sha qulimga omonlik beraman. Bu Mening shafqat va marhamatimdir».

Alloh Musoga (a.s.) marhamat etdi:

«Ey, Muso! Senga nechun payg'ambarlik ato etganimning, bevosita so'zlashganimning va mursal payg'ambarlar qatoridan joy berganimning sababini bilasanmi?»

Muso (a.s.):

«Yo'q, bilmayman», dedilar.

Alloh marhamat etdi:

«Ey, Muso! Suruvni haydab, boqib yurganingda bir qo'y suruvdan ajrab qochdi. Ortidan shu qadar yugurdingki, qo'y ham charchadi, sen ham. Oxir, uni tutib, g'azablanish o'rniga uni erkalab-suyding, yaxshi ko'rding, mehr-shafqat ko'rsatding. Men ham o'sha g'olib, bepoyon shafqating tufayli senga payg'ambarlik berdim!»

FAQIRLARGA KAMTARIN, BOYLARGA VIQORLI BO'LMOQ

Ey, farzand!

Faqirlarga nisbatan kamtarin, boy-badavlatlarga nisbatan esa viqorli (jiddiy) bo'lish kerak. Shunday ish tutgan oxiratda mas'ud va baxtiyor bo'ladi. Oxiratda falokatga tushmaslik uchun dunyoda hech kimni ranjitma, norozi qilma.

O'zingdan kichikni ko'rganingda:

«Bu hali yosh. Menchalik gunoh qilib ulgurmagan. Undan gunohkorroqman. Bu yoshdan afzal emasman, u mendan ko'ra fazilatliroq. Chunki gunohi ham ozroq», demoq yaxshi.

Keksaroq kishini ko'rganda ko'ngildan shuni kechirish kerakki: «Bu zot mendan ko'proq yashagan, bandalik xizmatini ham mendan ko'proq ado etgan. Shu sababli mendan fazilatliroq».

Shunday deya nafs g'alabasiga fursat qoldirmaslik yaxshi.

Bir olim kishiga duch kelganda:

«Bu zot bilimdon. Men bir nodonman. Shuning uchun bu zot mendan ko'p fazilatlidir», deb

o'ylagan yaxshi.

Bir nodon kishini ko'rganda: «Bu nodon bo'lganligi uchun ba'zi gunohlarni qilmoqda. Men bilib gunoh qilyapman. Shuning uchun shu johil kishi mendan ustunroq, afzalroqdir», deb o'ylash yaxshiroqdir.

Imonsiz bir kishiga duch kelganda:

«Vaqti kelib Robbim bunga imon nasib etar va bu zot omonlik bilan dunyodan o'tadi. Mening ahvolim qanday bo'lishi ma'lum emas. Shunday bo'lgach, bu kishi mendan yaxshiroq», deb o'zini fazilatda hammadan past ko'rishi kerak. Aksincha, o'zini xush ko'rib, katta tutib, hammadan yaxshiman degan kimsaning Alloh huzurida hech qanday qiymati va darajasi yo'q.

Tavozeli (kamtarin) insonni Alloh yuksaltiradi. Kibrining burni yerga ishqalanadi.

Ey, farzand!

Payg'ambarimiz Muhammad Mustafo (s.a.v.) marhamat etadilarki:

«Dinda o'zingdan orqaroqda qolganlarni ko'rib ujbga tushma. Ujb — kishi o'zini dindorlik jihatdan ustun hisoblash kasalligi. Bu xususda doim o'zingdan ilg'orlarga qara, ularni ko'z o'ngingda tut va bandalik xizmati nuqtai nazaridan eng orqada ekaningni esingdan chiqarma! Dunyosi senikidan ko'p bo'lgan boylarga qarama. Doim faqir va nochor, miskin kishilarni ko'z oldingga keltir. Shunday ish tutmasang, qadarga isyon etguvchi (osiy) bo'lasan. Ishda osoniga emas, zahmatli bo'lganiga tolib bo'l, shu tariqa Alloh ne'mat berganiga shukr etgan bo'lasan».

Ey, farzand!

Rasululloh (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Dunyoviy har narsasi joyida bo'lgan kishining dini nuqsonlidir».

Rasululloh (s.a.v.) Abu Hurayra (r.a.) hazratlariga xitoban shunday deydilar:

«Ey, Abu Hurayra! Shariatdan tashqari chiqmasdan, to'g'ri yo'l ko'rsat! Nodonga bilmaganini o'rgat! Shunday ish tutsang, senga shaxid savobi beriladi».

BOYLIKKA HIRS QO'YMA

Ey, farzand!

Boylikka havas qalbni qattiqlashtiradi.

Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Sabrli faqir, din jihatidan boydir. Qirq kun ilmiga amal etguvchi olimlar majlisida davomli qatnashgan kishining qalbi nurlanadi. Chunki ilm — qalb jilosidir».

Alloh bir kishiga boylikdan nasiba bergan bo'lsa, buni imtihon uchun qilgan. Aslo xasislik qilmaslik lozim.

Ey, farzand!

Ilmiga amal qiluvchi olimlar va oriflarning majlislaridan uzoq bo'lmaslik lozim.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayraga (r.a.) shunday deydilar:

«Ey, Abu Hurayra! Bir kishining ilm majlisida bir soatcha o'tirishi va suhbat tinglashi, Alloh haqqi uchun o'z-o'zicha qirq yil ibodat qilgan bilan barobar».

Bilmasdan, anglamasdan bajarilgan bir amalning Alloh huzurida hech bir qiymati yo'q.

Ey, farzand!

Yer yuzidagi barcha jonzotlarga shafqatli, marhamatli bo'lmoq lozim.

Janob Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayraga (r.a.) xitoban shunday deydilar:

«Ey, Abu Hurayra! Yer yuzidagi barcha jonzotga achinsang, Arshgoh ham senga achinadi (rahm qiladi)».

Siddiqlar alomati;

1. Qilgan yaxshiligini va yordamini yashirincha qiladi.

2. O'ziga kelgan falokatni yashiradi, boshqalar eshitmasin deb harakat qiladi.

3. Qay vaqt ixtiyorida tashqari bir gunoh qilib qo'yganini bilib qolsa, darhol ketidan tavba qiladi,

istig'for aytadi va sadaqa beradi.

Ey, farzand!

Keraksiz, foydasiz suhbatdan saqlanmoq lozim. Mazmunli va oz, haqiqiy suhbatlashish va g'ayrat qilish kerak. Ham dunyoda, ham oxiratda huzurli bo'lish shunga bog'liq. Shuni unutmaslik kerakki, ko'p gapirgan - ko'p xato qiladi.

Allohni ko'p zikr etish kerak. Allohni ko'p zikr etuvchining qalbiga ilm, ko'ngliga hikmat oqadi.

Ey, farzand!

Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayraga (r.a.) xitoban shunday deydilar:

«Ey, Abu Hurayra! Bir kishiga Alloh Nuhning (a.s.) umri qadar o'n asrlik yosh bersa, o'sha kishida shu uch xislat bo'lmasa, yillab qilgan ibodatining bir qiymati yo'q. Bu xususiyatlar shular:

1. Bilganiga amal etish.
2. Dunyoviy ehtiyojlarda xasis ham, isrofgar ham bo'lmaslik.
3. Gunohlardan saqlanish. Gunoh qilishdan ko'ra olovda yonmoqni afzal ko'rish».

Taqvo sohibi bo'lish uchun U farz qilgan narsalarni o'rniga qo'yib ado etib, gunoh ekanini bildirgan narsalarni tark qilish shartdir.

DINIY BIRODARLIK AHAMIYATI

Ey, farzand!

Ma'naviy qardoshlik, diniy birodarlikka xizmat qilib, birodarlarni sevintirmoq — ulug' fazilatdir. Bu haqda Payg'ambarimizning (s.a.v.) muborak so'zlari bor:

«Dunyoda mo'min qardoshini, birodarini sevintirgan kishini Alloh mahshargohda sevintiradi».

Bu haqda bir hadisi shariflarida Rasululloh (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Bir kishi begunoh bir bolani sevintirsa, Alloh o'sha kishining shirkdan tashqari barcha gunohlarini kechiradi».

Qo'ldan kelgancha mo'min birodarga yordam berib, sevintirish kerak. Mo'min qardoshining ishini bitirgan kishining dunyoda o'n, oxiratda oltmish muhim ishini Alloh bitkazadi.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Mo'min birodarining bir aybini bekitganni Alloh oxiratda barcha ayblarini mahshar xalqidan bekitib, yashiradi. Insonlarni mahjub (uyalish, xijolat) bo'lishdan qutqargan kishilarni Alloh taolo oxiratda xijolat va rasvo bo'lishdan qutqaradi».

Ey, farzand!

Mo'min umri mobaynida xayrli va yaxshi ishlar qilishda davom etishi lozim. Bu haqda Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Alloh huzurida eng sevimli ibodat bilib va davomli qilingan ibodatdir».

Davomli va shuurli qilingan amal insonni asl maqsadiga yetkazadi!

ZUHD VA TAQVO SOHIBI BO'LMOQ

Ey, farzand!

Zuhd va taqvo sohibi bo'lmoq kerak.

Yahyo ibn Muoz deydilarki:

«Zuhdning ma'nosi — dunyo (ziynati)ni tark etmoqdir».

Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Dunyo sevgisi barcha xatolarning boshidir. Dunyoni zohidlardan boshqasi tark etolmaydi!». Yana Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Sevimli sahobalarim! Qiyomatgacha kelguvchi ummatlarim! Siz juda ko'p sevadigan uch narsa borki, hech biri sizniki emas! Bular:

1. Jon (ruh)ni juda sevasiz, lekin jon — Alloh taoloning bir amridir.

2. Molni (mol-dunyoni) ko'p sevasiz. Lekin mol - merosxo'rlarnikidir.

3. Dunyoni ko'p sevasiz. Holbuki, qisqa bir umr surib, dunyoni tashlab ketasiz!»

Ey, farzand!

Sog'liq ham, boylik ham Allohning sinovi. Zotan, dunyo — imtihon, sinov maydoni.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayra (r.a.) shunday dedilar:

«Ey, Abu Hurayra! Alloh taolodan boshqasiga umid bog'lama. Unga tavakkal qil, Unga ishon, Unga suyan. Ne muroding bo'lsa Undan ista, Undan so'ra. Senga keladigan bir zararni yeru ko'k ahli bir joyga to'planib, o'nglamoqqa kirishsalar ham o'nglay olmas. Uning amri va iznisiz hech kim senga zarar va yomonlik qila olmas».

Allohning iznisiz hech kim moddiy, ma'naviy homiylik qilolmaydi. Ya'ni Alloh iroda etmaguncha, hech kim moddiy va ma'naviy jihatdan himoyasiga ololmaydi, hatto Payg'ambarimizning (s.a.v.) shifoati ham Allohning izniga tobe'dir.

Badandagi har vujud parchasining bir odobi bor.

Ko'zning odobi — haromga qaramaslik.

Tilning odobi — haromni gapirmaslik.

Yolg'on, g'iybat behuda, bekorchi, befoyda, zararli so'zlar haromga kiradi. Bu haqda ham Payg'ambarimizning (s.a.v.) ulug' so'zlari bor:

«Foydasiz so'zlarni so'zlamagan kishining imoni nurli bo'ladi».

Bir hadisi shariflarida ham shunday deyilar: «Kishi uchun yolg'on so'zlashdan iflosroq narsa yo'q».

Quloqning odobi — haromni tinglamaslik. Eshitilganlardan yaxshi-yomonini ajratish, yaxshi bo'lganini qabul qilib tinglash, yomonini tinglamaslikdir. Beixtiyor, tasodifan eshitgan so'zlarga amal qilmaslik lozim.

Oyoqning odobi — haromga yurmaslik. Harom bo'lgan joylarga bormaslikdir.

Me'daning odobi — harom yemaslik.

Kim shu a'zolarini haromlardan saqlasa, Alloh taolo o'sha qulining barcha gunohlarini afv etadi. Aksincha harakat qilgan kimsa o'z falokatini va halokatini o'z qo'li bilan hozirlagan bo'ladi.

Ey, farzand!

Bu nasihatlarni tutsang, Alloh huzurida, payg'ambarlar oldida, oxir zamon payg'ambari Hazrati Muhammad Mustafoning (s.a.v.) yonlarida, avliyolar va barcha insonlar orasida yuzing yorug', oq, porloq va darajang yuksak bo'ladi, Inshaalloh!

OTA-ONAGA ITOAT ODOBI

Ey, farzand!

Eng avvalo, onaga juda e'tiborli bo'lish kerak. Uni ranjitadigan so'z va harakatlardan tiyilmoq lozim.

Alloh Musoga (a.s.) shunday dedi:

«Ey, Muso! Bir kishi ota-onasiga qarshi chiqib, tili bilan ularni va yoki ulardan birini xafa qilsa, o'sha kishining tilini kes (tiy, to'xtat)! Har qanday bir a'zosi bilan ularga yoki ulardan biriga ozor bergan farzandning o'sha a'zosini kes!»

Kimki ota-onasini rozi qilib, ularning xayrli duolarini olsa, o'sha kishi uchun jannatdan ikki eshik ochiladi. Ota-onasi rozi bo'lmagan kishi uchun esa jahannamdan ikki eshik ochiladi.

Ota-ona farzandga nisbatan zulm qilsalar ham ularga qarshi turilmaydi, qarshi chiqilmaydi. Chunki Alloh taolo Musoga (a.s.) shunday dedi:

«Ey, Muso! Gunohlar ichra shunday bir gunoh borki, og'irligi dunyodagi tog'larning og'irligicha keladi».

«Allohim! O'sha qanday gunoh?!» deb so'radi Muso (a.s.).

Alloh taolo marhamat etdi:

«Ota-onasi yoki ulardan biri chaqirganda, farzand javob bermasligi!»

Alloh taoloning g'azabidan qo'rquvchi kishi ota-onasini ranjitmaydi, qanday qilib bo'lsa ham— ilojini topib, ularning ko'nglini, roziligini va duolarini oladi.

Hatto xafa qilsalar ham, farzand ularga qarshi bosh ko'tarmaydi, ularning istaklariga, ko'ngillariga qaraydi. Agar ular yanglish, xato va harom ishni taklif etsalar, ularga buni juda muloyim tarzda bildirishi, ishontirishi va ogohlantirishi lozim bo'ladi.

Ota-ona ozor bersa, ranjitsa, og'ir so'z aytsa ham darhol qo'llarini-o'pib, yumshatish, duolarini olishga kirishish kerak.

Ularga sovg'alar berish ularni sevintirish va ko'ngillarini topishning eng qulay yo'lidir.

Ota-ona kekxa bo'lsa, ularga yordam berish va yolg'iz qoldirmaslik kerak. Boshqalarning ular bilan yengil-yelpi muomalalariga yo'l qo'ymaslik, xizmatlarini to'la ado etish uchun qo'ldan ne kelsa bajarmoq lozim.

Farzand kichik paytida ota-ona unga qo'l-qanot bo'ldilar. Yemadilar, yedirdilar. Kiymadilar, kiydirdilar. Kenglik-tanglik, bor-yo'q, issiq-sovuq demadilar. Xizmatdan qochmadilar.

Ota-onaning duoibadi — yoydan uchgan o'q, orqaga qaytmaydi. Nishonga tegadi. Vayron qiladi...

Ota-onasi rozi bo'lgan farzanddan Alloh ham rozi bo'ladi. Ota-ona kechirmagan farzandni Alloh g'azabiga oladi.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) bir hadisi shariflarida shunday dedilar:

«Jannat — onalar oyog'i ostidadir». Bu hadisning majoziy ma'nosi. Payg'ambarimiz ma'noni ummatga ramzli, qisqa, badiiy va go'zal bir tarzda yetkazmoqdalarki, aqli bor odam buni anglaydi.

Oyoqdan murod — onaning roziligi, jannatdan murod — Allohning roziligidir.

Boshqacharoq aytganda «Onaning rizoligini olsang, Allohning rizoligi (jannat)ga yetgan bo'lasan!»

Jannatga kirishga loyiq bo'lish uchun ota-ona roziligini olish zarur. Ularni xushnud va xursand qilish zarur.

Alloh taolo Musoga (a.s.) marhamat etdi:

«Ey, Muso! Ota-onasiga yaxshi muomalada bo'lib, ularning roziligini olgani holda Menga osiy bo'lgan qulimni Men yaxshi qullarim qatorida yozaman. Aksincha, Menga qullik xizmatida qusuri bo'lmasa ham, ota-onasiga yaxshiliklar qilmay, yaxshi muomalada bo'lmay, ota-ona roziligini olmagan qulimni esa osiy qatorida yozaman!»

Ey, farzand!

Rasululloh (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Ota-onaga yaxshilik qilish, ularning xizmatlarida bo'lish namoz, ro'za, haj va jihoddan ham savobliroqdir».

Yana shu mavzuda Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Ota-onasiga yaxshiliklar qilib, yaxshi muomalada bo'lib, ularni mamnun etgan kishining umri barakali, uzun bo'ladi. Aksincha, ularni ranjitib, xafa qilgan kimsaning umri qisqa bo'ladi».

Qiyomat kun eng og'ir jazolanuvchilar ota-onasini ranjitganlar bo'ladi. O'sha dahshatli kunda Alloh rahmatidan ularni uzoq qiladi.

IBRATLI HIKOYA

Rivoyatga ko'ra, Hasan Basriy hazratlari bir haj mavsumi-bayrami sharifda ortida zil-zambil bilan tavof etayotgan bir kishini ko'rdilar:

— Orqangizdagi zambilni qo'yib, bemalolroq tavof etsangiz bo'lmaydimi?—dedilar,

— Orqamdagi zambil yuk emas, og'irligini men sezmayman. U otam (bittasida onam deyilgan)dir. Yetti galdan beri Shom tomondan ko'tarib kelib, haj qildirib ketyapman, — dedi u kishi.

Hasan Basriy hazratlari aytdilarki:

—Ey, aziz birodar. Umringiz yetib qiyomatgacha shunday qilsangiz ham, ota-onaning bir martagina: «Sendan roziman, farzandim!» degan roziligiga teng bo'lolmaydi. Hech bir ibodat ularni

xursand qilishning o'rniga o'tmaydi!»

Ey, farzand!

Sahobalardan biri Rasulullohning (s.a.v.) huzurlariga kelib, shunday dedi:

«Yo Rasululloh! (s.a.v.) Men ota-onamni sevintirmoq istardim, ammo ular ilgariroq vafot etishgan. Endi ular uchun ne qilishim mumkin?»

Janob Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etdilar:

«Ular o'lgach ham, ularga xizmat qilish mumkin. Barcha duolaringda ularni esla, doim haqlariga duo qil. Ular uchun Qur'on o'qi, tavba va istig'for ayt!»

Boshqa bir sahoba so'radi:

«Yo Rasululloh (s.a.v.)! Ular uchun bundan boshqa yana qilishimiz zarur bo'lgan yaxshiliklar bormi?»

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etdilar:

«Ular uchun sadaqa bering, yaxshiliklar qiling, haj qiling! Ular uchun qilajagingiz bir hajdan ularga bir haj savobi, sizga esa yetti haj savobi beriladi. Sadaqa va boshqa yaxshiliklarga ham shunday!»

Bir kishi Payg'ambarimiz (s.a.v.) huzurlariga kelib:

«Yo Rasululloh (s.a.v.)! Mening ota-onam juda shafqatsizlar. Ularga qanday yaxshi muomala qilishim mumkin», dedi.

Rasululloh (s.a.v.) shunday dedilar:

«Onangiz sizni to'qqiz oy qorinlarida ko'tarib yurdilar. Ikki yil emizdilar. Ulg'ayguningizcha bag'rilarida saqladilar. Quchoqlarida katta qildilar. Otangiz esa ulg'ayguningizgacha qancha-qancha jafolar chekdilar. Onangiz bilan birga ulg'ayishingizga yordam berdilar. Buncha ishlarni siz uchun qilganlarni siz beshafqat deysizmi?!»

Ey, farzand!

Ota-onaga yaxshilik bilan bog'liq shunday bir hikoya bor:

Hazrati Muso Alloh taolodan so'radilar:

«Allohim! Jannatdagi qo'shnim kimligiga qiziqayapman. Shundan menga xabar ber».

«Ey, Muso! Sening jannatdagi qo'shning falon manzildagi qassob».

Muso (a.s.) turib, o'sha qassob yashaydigan shaharga jo'nadilar va qassobning manzilini topdilar.

Qassob go'sht sotish bilan mashg'ul edi. Kutib turdilar.

Qassob ishini tugatdi. Muso (a.s.) salom berib, qassobning yoniga bordilar. Musofir ekanliklarini aytib, mehmon qilishini so'radilar. Qassob: «Xush kelibsiz!» deb, Musoni (a.s.) uyiga boshlab keldi. Taom tayyorlab, izzat-ikromda bo'ldi. Qiladigan ishlari bo'lgani uchun kutmasdan ovqatlanishlarini o'tinib, o'choq boshiga keldi. Bir parcha go'sht pishirdi. Xonasiga bir zambilni keltirdi. Ichida faqat suyaklari qolgan zaif bir kampir bor edi. Kampirning ovozi ham shu qadar bo'g'iqlik va zaif ediki, xuddi pashshaning g'ing'illashiga yoki chivinning vizillashiga o'xshab chiqardi.

Zambil ichidagi kampirni avaylab, ranjitmasdan chiqardi. Tayyorlagan go'shtni maydalab qo'llari bilan bir-bir yedirdi. Suvini ichirdi. Taglarini almashtirib, yuvib, pokladi, artib, quruqladi. Ostlariga yumshoq to'shak to'shab, yumshoq bo'z bilan o'rab yana zambil ichiga ranjitmasdan joylashtirdi. Zambilni yana avvalgi joyiga ilib qo'ydi.

— Bu zambil ichidagi kim? — deb so'radilar Muso (a.s.).

— Onam. Qarib shu holga kelib qoldilar. Shomu-sahar xizmatlaridaman, — dedi qassob.

Bir narsa Musoning (a.s.) diqqatlarini tortdi. Keksa ayol:

«Allohim! Men o'g'limdan mamnunman, roziman! Iloho! Uni jannatda hazrati Musoga qo'shni ayla!» — deya nozik, zaif ovozda tinimsiz duo qilardi. Muso (a.s.) chiday olmadilar:

«Ey, baxtiyor kishi! Alloh taolo sizning o'tgan, avvalgi gunohlaringizni kechirdi. Onangizning duolarini qabul qilib, sizni oxiratda, jannatda Musoga qo'shni ayladi! — dedilar.

Alloh ota-onaning farzand uchun qilgan yaxshi duolarini ham, badduolarini ham rad etmaydi. Farzand uchun ikki dunyo saodati, ota-onaning ikki labi orasidadir.

Amaki, xola, tog'a va amma ham ota-ona kabidirlar. Ularni ham sevintirib, duolarini olish zarur!

USTOZGA HURMAT

Ey, farzand!

Ustozga hurmat islom odoblaridandir. Ularga qo'ldan kelganicha xizmat qilib, duolarini olish lozim.

Ustoz haqqi ota-ona haqqidan ham ko'proq bo'ladi. Chunki, ota-ona farzandning dunyoga kelishiga sababchi bo'lsa, ustoz esa oxirat binosining tiklanishiga asosiy sababchidir.

Ustozga nisbatan cheksiz hurmat bilan muomalada bo'lib, amrini so'rash kerak. Xizmati bo'lsa bajarish lozim. Ustozga nisbatan behad tavozuli, kamtarin munosabatda bo'lish zarur. Ustoz bor joyda, ustoz izn bermaguncha o'tirilmaydi, turib ketayotganda ehtirom ila kuzatib qo'yiladi.

Hech bir dunyo ishi ustozga xizmat qilishning, uning amrini bajarishning, ehtiyojini qondirishning oldiga tusholmaydi. Ustoz yo'qsil bo'lib, faqirlanib qolsa, uning barcha ehtiyojlarini ta'min etish shogirdlarning zimmasiga tushadi.

Ota-ona kabi ustozning ham xayrli duosini olish, badduosiga munosib bo'lib qolmaslik kerak. Ustozning xayrli duosini olgan odam yuksaladi. Duoi badga duchor bo'lganlar hech qanday ishda muvaffaqiyat qozonolmaydi, xoru zabun bo'ladi. Xudo saqlasin!

BIRODARNING BIRODARGA MUNOSABATI

Ey, farzand!

Aka ukani to'g'ri yo'lga boshlashi, himoya qilib, qo'llashi kerak. Unga bilmaganlarini o'rgatishi, shirin so'z bilan nasihat qilishi zarur. Uni yaxshi ko'rishga harakat qilishi lozim.

Uka ham akaga nisbatan hurmatda kamchilikka yo'l qo'ymasligi, akadan hech narsasini qizg'anmasligi, hasad qilmasligi kerak.

Din va oxirat yo'lida aka-uka bo'lgan birodarlar, qardoshlar bir-biriga nisbatan mehr-muhabbatda, izzat-hurmatda qusur qilmasliklari lozim. Bir-biri bilan Alloh uchun diniy qarindosh, uxroviy birodar, qiyomatli aka-uka, opa-singil bo'lishi kerak. Ishi tushganda tezroq bitirishga harakat qilish lozim. Ota-ona bir qarindoshdan ko'ra, diniy qarindosh, uxroviy birodar, qiyomatli og'a-inilik yaxshiroqdir, xayrliroqdir, afzalroqdir. Bu haqda Payg'ambarimizning (s.a.v.) hadisi shariflari bor.

«Bir kishi boshqa bilan oxirat birodari (qiyomatli do'st, aka-uka) bo'lib, buni boshqalarga bildirsa, Alloh har ikki tarafdagi birodarlarga oxiratda shunday bir rutba ehson etadiki, u rutba hech bir ibodat bilan qo'lga kirmaydi».

Uzoq joyda yashaydigan diniy birodarini, qiyomatli do'stini ko'rmoq uchun ketayotgan kishi bilan bog'liq voqeani Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Bir kishi uzoq joydagi uxroviy qardoshi — qiyomatli do'stini ziyorat etgani ketayotganida Alloh bir farishtani unga duch qildi. Farishta unga:

— Yo'l bo'lsin! — dedi.

— Falon qishloqda qiyomatli do'stim bor. Uning hajga ketayotganini eshitib, ziyoratiga boryapman, — dedi u kishi.

—Senga undan bir manfaat bormi, bu qadar uzoq yo'l azobini tortib ketyapsan? — dedi farishta.

—Hech bir manfaat yo'q, faqat Alloh rizosi uchun yaxshi ko'raman va shu uchungina ketyapman, — dedi kishi.

—Ey, odam! Hech shubha qilmagaysan, sen qiyomatli do'stingni qanchalik sevsang, Alloh ham seni shunchalik sevadi! — dedi farishta va ko'zdan g'oyib bo'ldi.

Bir ishni Alloh Rizosi uchun qilganni Alloh javobsiz tashlab qo'ymaydi va muhaqqah o'sha qulini sevadi!

QARINDOSH ZIYORATINING FAZILATI

Ey, farzand!

Qarindoshlarni ziyorat qilish ibodatlarining eng go'zallaridan biridir. Bunga beparvo bo'lmaslik va uni unutmazlik kerak.

Bir kishi qarindosh ziyoratidan, ikkinchi kishi haj ziyoratidan qaytayotganda uchrashib topishdi. Hol so'rashgach, hoji:

— Qarindosh ziyorati savobini menga bering, men sizga haj savobini berayin, — dedi. Bu orada g'ayb olamidan ilohiy ovoz keldi:

«Zinhor qarindosh ziyoratining savobini berma. Biz sening bu ziyorating uchun qabul bo'lgan yetmish haj savobini berdik».

Buni eshitgan ziyoratchi qarindosh ziyorati savobini haj savobiga almashmoqdan voz kechdi.

Haj qilgan kishi — Ka'bai Muazzamani ziyorat etdi, u esa ko'ngil ziyoratida bo'ldi.

Bir qudsiy hadisda Alloh marhamat etadi:

«Meni azamatim bilan arsh sig'dirolmas, mo'min qulimning qalbi sig'dirur».

Ey, farzand!

Kishi o'g'il-qizini kichik yoshdan tarbiyalab, odob bermog'i kerak. Ma'lum yoshga yetgach, ba'zi narsalarni bolaga qabul qildirish qiyin bo'ladi. Oila raisi oila a'zolarining ba'zi ayblarini kechirishi kerak bo'ladi. Chunki oila raisidan a'zolar qo'rqishadi. Zaif va kichiklar ayb qilishi mumkin. Shuning uchun ularni qo'rqitishdan ko'ra kechirish yaxshiroq.

Sadaqalarning eng afzali yaqinlarga va yaqin atrofga berilganidir. Xizmat mavqeida bo'lganlar ham sadaqa va hadyalardan mahrum etilmasligi kerak. Payg'ambarimiz (s.a.v.) buyuradilar:

«Bir kishi oila a'zolarini yaxshi ko'rgan taomlarini olib taomlantirsa, Alloh o'sha kishiga ming savob berib, darajasini ming barobar ko'taradi. O'sha kishini jannatda yaxshi ko'rgan ne'matlariga yetkazadi».

Bir boshqa hadis sharifda Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Kishining jufti haloliga, bolalariga va xizmatida bo'lganlarga sadaqa berishidan va ularni qo'llashidan savobliroq bir ish yo'q. Alloh ham o'sha qulini ehsonga g'arq aylaydi va har turli falokatlardan asraydi».

Bolalarga birinchi o'rgatiladigan narsa-kattalarga hurmat. Bu odob o'rgatilayotganda ularga shafqat qanotlarini tutish kerak. O'g'il bolalarning behuda qiz bolalar bilan yaqin bo'lishi aqlga kelmagan yomonliklarga olib kelishi mumkin. Ularni xafa qilmasdan, bezor etmasdan foydali ishlar bilan mashg'ul bo'lishiga diqqatlarini tortish kerak.

Bolalarni yetti yoshdan e'tiboran, namoz o'qishga to'qqiz yoshga kirgach, ro'za tutishga odatlantirish, mahram va nomahram mavzularini ularga o'rgatish kerak. Bolalarning ta'lim-tarbiyasi nihoyatda muhim va nozik mavzudir.

Bilmaganni bilimdon va samimiy bir mutaxassisdan o'rganish kerak.

Qiz bolani kamolga yetkazadigan atrof-muhit, o'quv yurti va maktabni yaxshilab o'rganish lozim. To'g'ri kelgan joyda o'qitish, tarbiyasiga e'tiborsizlik oqibati yaxshi bo'lmaydi.

Kelin-kuyov masalalarida iffat tuyg'usidan, Alloh qo'rqividan yiroq oilalar bilan zo'raki qarindoshlik iplarini bog'lasa chigal, zararli natijalarga olib keladi.

Eng buyuk martaba — ilm, eng ulug' fazilat — Allohdan qo'rqish, eng ulkan boylik — salomatlik. Uylanishda bo'lganidek, kasb tanlashda ma'lum yoshga kirgan navqiron yigit-qizlarga ishonch bildirish lozim. Zo'rlash yo'lidan bormasdan ishontirish yo'lidan borish afzal.

Yoshlarni yetuklik, hayot yo'lga yo'llashda islom va zamon shartlari muvofiqligiga e'tibor berish foydalidir.

Go'zal bir oila qurishda tadbirlar ko'rib, Allohga tavakkal etish kerak.

QO'SHNICHILIK HAQLARI VA ODOBLARI

Ey, farzand!

Qo'shniga duch kelganda salom berib, hol-ahvol so'rashish, xasta bo'lsa, ziyoratida bo'lish zarur.

Qo'shnini ziyorat etish uchun ruxsat olish, iznsiz uyiga kirmaslik lozim. qo'shnini xafa qiluvchi ishlardan saqlanish kerak.

Qo'shni biror narsa so'rasa berish, ishi tushsa bitirishga astoydil harakat qilish kerak.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Bir kishi mo'min birodarining ishiga yordam berib, bitirsa, Alloh o'sha kishining 30 ta dunyoviy, 40 ta uxroviy, jami — 70 ta juda muhim ishini hal etadi».

Inson ish buzuvchi emas, qo'ldan kelguncha ish bitiruvchi bo'lishi kerak. Qo'shnining ishi tushsa, uni mashaqqatga qo'ymaslik lozim. Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Qo'shnining qo'shnidan haqqi meros haqqiday (muhim). Agar

bu qo'shni musulmon bo'lsa, bu haq ikki barobar ortadi».

Faqir qo'shnining taomlanishi uchun oziq-ovqatlar olishiga yordam berish kerak. Taom pishirganingizda hidi qo'shniga yetsa, albatta o'sha pishirgan taomingizdan qo'shningizga yedirishingiz shart bo'ladi. Bu haqda Rasululloh (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Bir kishi hidini uydan tashqariga chiqarib taom pishirsayu qo'shnilariga bermasa, joyini jahannamdan tayyorlayversin!»

Qo'shni haqi juda muhim bir haq. Qo'shni nochor qo'shnisiga yeganidan yedirib, kiyganidan kiydirishi kerak. Har ehtiyojini bitirishi kerak. Har xususda qo'shni qo'shnining ko'nglini olishi, molini, jonini, sha'nini, or-nomusini o'zinikidan ziyodaroq ko'rish zarur. Bu xizmatlar oxiratda do'zaxga to'siq bo'ladi.

MAHALLA XIZMATI VA ODOBI

Ey, farzand!

Zarurat bo'lmasa, mahallaning tor ko'chalarida aylanavermaslik lozim. Notanish ayol, yosh qiz va yigitga juda yaqin kelib, ularni xijolat etishdan, so'z, ko'z va boshqa harakatlar bilan ularni bezovta qiladigan holatlardan qattiq tiyilish kerak. Ko'chadan o'tayotganda ochiq eshik-derazalarga, ayvonlarga qaramaslik, dam olayotganlarning rohatini buzmaslik lozim; Qaramaslik kerak bo'lgan birovga bir nazar tushishi zararsiz. Ikkinchi bor boqib, gunoh qilmaslik kerak. Bu haqda hazrati Ali (r.a.) marhamat etadilarki:

«Umrimda bir bor bo'lsin yomon nigoh bilan hech bir ayolga qaramadim!»

Chunki shahvat bilan ikkinchi marta bir ayolga qarash ko'z zinosi hisoblanadi. Bunday holda tavba va istig'for aytib, bu gunohga qaytmaslik kerak.

Kishi obro'siga soya tashlaydigan kishilar bilan ko'rishishdan saqlanish, shubhali joylardan uzoqda yurishi kerak.

OLIMLAR SUHBATINING AHAMIYATI

Ey, farzand!

Olimlar suhbatlarida qatnashishga harakat qil, odobdan tashqari so'z va harakatlar qilma. Jamoat huzuriga salom berib kir. So'ngra o'zinga munosib o'rin tanla. Iznsiz to'rga va e'tiborli joyga borib o'tirma.

Suhbatni diqqat bilan tingla. Biladigan narsangni so'rama. Bilmaganingni so'rab o'rgan. Senga aloqasi bo'lmagan narsani o'rinsiz surishtiraverma. Ruxsatsiz so'zga aralashma. So'zi, o'zi, tili, dili bilan ishi bir bo'lmagan kishining nasihatida yaxshilik yo'q. Unday kishining majlisida o'tirib, vaqt yo'qotish kerak emas.

Vaqt bandaga Allohning juda qimmatli ikromidir, bo'lar-bo'lmasga isrof etmaslik lozim.

So'zi bilan yashashi uyg'un bo'lmagan kishidan uzoq bo'lish kerak. Chunki bu munofiqlik alomatidir. Kishiga ehtiyoji qadar dunyolik, ehtiyoji qadar oxiratlik lozim. Bularning aksini aytganga quloq solma. Qancha so'zlar borki, zahardan ziyod o'ldirguvchidir. Zahar kishining hayotini so'ndirsa, zaharli so'z ham dunyo hayotini, ham oxirat hayotini so'ndiradi.

Olimlardan yaxshilikni ayamaslik kerak. Suhbatlashganda, birga yurganda hurmat saqlash lozim. Olimga salom berish uchun tayyor turish, o'tirilgan bo'lsa tik turib kutib olish zarur bo'ladi.

JUMA KUNINING ODOBLARI

Ey, farzand!

Juma kuni liboslarning eng yangisini kiyish zarur. Chunki juma mo'minlarning bayrami. Yangi libosi bo'lmagan toza libosini kiyib o'sha kunni kutib oladi. Xushbo'ylar sepish juma kunining odobidir. Farishtalar xushbo'y hidlarni sevadilar. Juma kuni har doim zikr va tasbehda davomli bo'lish, ayniqsa, juma namoziga borayotganda bunga ahamiyat berish zarur. Bu haqda Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Juma namozi o'qish uchun chiqqanning har odimiga o'n savob beriladi. Keyingi jumagacha kechalarni zikr, kunduzlarni ro'za bilan o'tkazganchalik savob yoziladi».

Payg'ambarimiz (s.a.v.) boshqa bir hadisi shariflarida shunday deydilar:

«Juma kunini va juma namozini odob va arkoni bilan o'tkazgan kishiga yigirma yillik ibodat savobi beriladi».

Yana Rasululloh (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Bir kishi juma namozi uchun masjidga borib, juma xutbasi eshitadigan joyda o'tirib, xatib minbardan tushguncha, dunyoviy so'zlar aytmay tinglab o'tirsa, Alloh taolo u kishiga beradigan savobdan ustunroq bir savob bo'lmaydi, Xutba o'qilayotganda yonidagi kishi bilan suhbatlashganning namozi buziladi. O'sha kishiga ikki gunoh yoziladi. Xutba eshitilmaydigan joyda suhbatlashgan kishi esa bir gunoh yoziladi. Shu tariqa bir kishining juma namozi botil bo'ladi».

Ey, farzand!

Juma namozi uchun masjidga keyinroq kelgan kishi bo'sh joyga o'tirishi kerak.

Namozxonlarni bezovta qilib, oldinga o'tmaslik lozim. Oldingi safda o'tirganni istagan namozxon masjidga ertaroq kelishi kerak.

Rasululloh (s.a.v.) shunday deydilar:

«Masjidda saf hatlab ilgari o'tuvchilarni qiyomat kunida jahannam ustiga ko'prik qiladilar».

Bundan Allohning O'zi asrasin!

SO'FIYLIK MASLAGI VA ODOBLARI

Ey, farzand!

So'fiylardan uzoq bo'lmaslik, ularning ziyoratlariga borish zarur. Suhbatlaridan foydalanish uchun diqqat-e'tiborli bo'lish kerak.

Nomigagina so'fi atalgan bir guruh riyokorlarning o'tirishidan esa uzoqlashish darkor. Inson birovning kimligini bilolmay xato qilishi mumkin. Yaxshi ko'rgan odamimiz yomon, yomon ko'rganimiz yaxshi bo'lib chiqqanidek, jamoat xususida ham shunday hol bo'lishi mumkin. Bir jamoat bizga xush yoqmagani uchun darhol inkor etib, shoshilib yomon deb e'lon qilish insonni xatolikka boshlaydi.

Ishonch, ixlos va so'fiylik ko'ngil ishi ekani bois, bu xususda tez qaror qilib hukmga bog'lashdan oldin, o'sha jamoat atrofida, ichida bo'lganlarga qarash kerak, bu xususda ishonchli zotlardan so'rab bilish kerak.

Qudsiy bir hadisi sharifda Alloh shunday marhamat etadi:

«Men do'stlarimni qullarim orasiga yashiraman, ularning bir qismini o'zimdan boshqa bilmaydi».

So'fiy — Allohning do'sti. So'fiylar Alloh do'stligiga erishgan.

So'fiylar majlisiga borganlar ulardan bilim, duo olishlari kerak.

Murshidlik maslagi maslamlarning eng ulug'i, eng a'losi va yuksagidir. Bunday kishilar juda oz. Murshidlik yo'li — janob Rasulullohni (s.a.v.) axli bayti bilan birga sevib, ular nurida erib, ularda foniy bo'lib o'tadi.

Bir kishining murshid ekanining ikki alomati bor:

1. Qullarini Allohga sevdirmoq.

2. Allohni esa qullariga sevdirmoqdir. Albatta, bu quruq iddao bilan amalga oshmaydi.

Ey, farzand!

Darveshlarni do'st tutib, besh vaqt namozni komil o'qishga kirishish zarur. Shariatga nomuvofiq narsalardan uzoq, dunyo jozibasiga aldanmaganlar darvishlik maslagiga yaqin bo'ladi.

Darveshlarni sevmok, ularga ikromda bo'lish, ko'ngillarini qoldirmaslik va ularni kamsitmaslik lozim. Ular bilan suhbatlashib, duolarini olish foydalidir.

KEKSALARGA HURMAT KO'RSATISH

Ey, farzand!

Keksalar suhbatidan bahramand bo'lish lozim. Ular oldida mahmadonalik qilib, so'zlarini bo'lib, fikrlari tufayli ularni uyaltirib, xijolat etish odobdan emas.

Yoshi va mavqei sendan ulug'larga aql o'rgatma. So'rganlariga bilganingcha javob ber. Bilmaganingni gapiraman deb o'zingni mashaqqatga qo'yma. Bilmaganini so'zlagan oxirida uyatli ahvolga tushib qoladi.

Ikki kishi suhbatlashayotganda orasiga suqilma. Suhbatlashayotganda xolis bo'lishga harakat qil. Bir kishi bilan yuzma-yuz turib so'zlashayotganda mahmadonalik, oliftalik qilib o'ngga, chapga qarayverish uni mensimaslik sanaladi. Bu esa ayb, suhbatdosh bundan qattiq ranjishi mumkin.

Yo'lda keksalarga duch kelganda salomlashish, tanish bo'lsa hol-ahvol so'rash lozim. Keksalarga qo'ldan kelganicha yordam qilib, duolarini olish kerak. Qo'llarida yuk bo'lsa muhaqqaq ko'tarishga yordamlashish zarur.

Keksalar bilan yo'ldosh bo'lganingizda, bir joyga tez yetib bormoqchi bo'lsangiz, ruxsat olib, uzr so'rab, shundan so'nggina jadal odimlash mumkin.

Rasululloh (s.a.v.) bir hadisi shariflarida shunday deganlar:

«Kichiklarni yaxshi ko'rib, mehr-shafqat bilan bag'riga bosmagan, kattalarni, ulug'larni hurmat qilishda qusurga yo'l qo'ygan bizdan emasdir».

HAKAMLAR BILAN BIRGA BO'LISH ODOBI

Ey, farzand!

Hakam huzurida qarshi taraf bilan urishma. Kelishishga harakat qil. Payg'ambarimiz (s.a.v.) bir hadisi shariflarida marhamat etadilar:

«Bir kishi avval da'vo qilib, so'ngra da'vosidan voz kechsa, Alloh taolo o'sha kishiga jannatda bir ko'shk hoziraydi va darajasini ham ko'taradi».

Hokim va hakam huzurida baqirib-chaqirmasday, g'azablanmasdan so'zlash va so'zlashish lozim. Shoshilib so'zlash noto'g'ri. Shoshilib, g'azablanib bir maqsadni amalga oshirish mushkul. Qarshi tarafga ham insof bilan so'zlash, shariatda ayb, uyat hisoblangan so'zlarni aytishdan qat'iyon tiyilish kerak. Odam o'z so'zining qayoqqa qarab ketayotganini, qanday oqibatlariga olib kelishini bilib, o'ylab so'ylashi, ayniqsa bu odobga hakam huzurida bo'lganda juda e'tibor etish darkor.

Og'izga kelgan so'zlarni aytaverish so'zlovchi zarariga, hatto halokatiga sabab bo'lishi mumkin.

HURMATLI ZOTLAR HUZURIDA ODOB

Ey, farzand!

Podshohlar, beklar, hokimlar, yuksak mavqeli zotlar huzuriga iznsiz kirmaslik odobdandir. Izn olib, mumkin bo'lsa o'sha maqom xodimlari, kotibi yoki yordamchisi, muovini bilan birga kirishga harakat qilish lozim. Asl maqsadni qisqa tushuntirish kerak, uzun so'z suhbatdoshni zeriktiradi. Rahbar yonida bekorchi so'zlar aytmaslik kerak.

Rahbar so'zini yaxshi tinglash va e'tiroz etmaslik kerak. Bu rahbar ko'nglimizdagidek javob bermadi deya, darhol yuqori joylarga shikoyat qilishdan saqlanib turish lozim. Tavoze, kamtarinlik, yumshoq so'z, odob va vazminlik kishini maqsadiga yetkazuvchi vositalardir.

Yuksak maqomlardagi kengashlarda jiddiy bo'lish, yoqimsiz so'z va harakatlardan tiyilmoq foyda keltiradi. Holatini keragicha anglatolmagan kishi vaziyat va usuliga muvofiq, boshqasining yordamidan foydalanishi mumkin.

Hal etilishi kerak bo'lgan ish huquqiy mavzuda bo'lib, sulh taklif etilsa, rozi bo'lmoq kerak. Sulh-hukmlarning eng foydalisi va eng xayrlisidir. Rasmiy maqomlarga, ulug'lar huzuriga tez-tez qatnab, ularni bezdirib, zada qilib qo'ymaslik lozim. Keyingi bir ishning osonroq ko'rilishi uchun, bunga juda e'tiborli bo'lish maqsadga muvofiqdir.

Xavfsizlik va posbonlik bilan bog'liq kishilar bilan munosabatda o'zini olijanob, kamtarin va madaniyatli tutish zarur. Chunki unday maqom kishilari kibrli va zo'ravonlarga toqat qilolmaydilar. Ularga nisbatan ochiq chehrali bo'lmoq yaxshi natijalar beradi.

Ularning biror ishi tushganda yordam berib, ko'ngillarini olish juda foydalidir. Do'st bo'lish yo'li — izzat-ikrom ko'rsatmoqdir. Suhbatdoshga e'tibor etish, uni kam ko'rmaslik kerak. Tanqid tanqidni tug'diradi. So'zlarni xayrli duolarga bog'lash yaxshi.

So'kkan so'kish eshitadi. So'kinib so'zlaganning qalbi qorayadi, ko'ngli xufton bo'ladi. Viqorli inson viqorsizlikka sabab bo'luvchi har ehtimoldan saqlanadi.

Ulug' zotlar bilan suhbatlashganda ularni ulug'lovchi so'zlar aytish, ularga ismlari bilan emas, hurmatni ifodalovchi so'zlar bilan murojaat etish yaxshidir. Ularga berilgan e'tibor, atrofida gilarni ham bee'tibor qoldirmaydi. E'tibor etgan - e'tibor ko'radi.

Ulug'larga ularga mos so'zlar aytilganidek, kichiklarga ham hurmat-shafqat bildiruvchi so'zlarni qo'llash lozim. Sevgan seviladi. Hurmat qilgan hurmat topadi.

NODONLAR MAJLISIDA BO'LISH ODOBI

Ey, farzand!

Johillar qatnashgan majlisda haddan ziyoda hazillashmaslik, ko'p gapirmaslik, ular bilan ortiqcha opoq-chapoq bo'lmaslik kerak. Nodon va hayotiy tajribasi kam kishilar ko'ngilni vayron qilib, orani buzib qo'yishlari mumkin. Shuning uchun ularning haddan oshishlariga zamin hozirlamaslik darkor. Iloji boricha, ular bilan ulfat bo'lmaslik, majbur bo'lib qolganda, o'zni chetroq tortib, kuzatish kerak.

Bir kun Umarning (r.a.) o'g'li Abdulloh uyi oldida turganda, eshiklari yaqinidan bir o'g'il bola o'tib ketdi. Shunda Abdulloh yuzlarini o'girib, uylariga kirib ketdilar. U yerda bu holni ko'rganlar sababini so'rganlarida u zot:

«Men Payg'ambarimizdan (s.a.v.) eshitdim. U zot (s.a.v.) shunday marhamat etdilar: «Soqol-mo'ylovi chiqmagan o'g'il bolaga qaramoq qiz bolaga qaramoq kabi. Ularga diqqat bilan tikilib qarash harom. O'g'il bola bilan fe'liy munosabatda bo'lish la'nati bir ishdur. Shu tarzda bir o'g'il bolani o'pmoq, shu yoshdagi qiz bolani o'pmoq kabidir...»

Sufyon Savriy hazratlari bir kun hammomga bordilar. U yerda hali soqol-mo'ylovi chiqmagan bir o'g'il bolani ko'rdilar va marhamat etdilar: «Yolg'iz ayolning yonida har doim shayton bordir. Yosh o'g'il bolaning yonida esa har doim o'nta shayton bo'ladi. Bu xususda diqqat-e'tiborli bo'lish lozim».

DO'STLASHISH ODOBI

Ey, farzand!

Ikki do'st va'dalariga vafodor, bergan so'zlariga sadoqatli bo'lishlari yaxshidir. Bir joyda ma'lum soatda ko'rishmoqni ahdlashganlarida aslo kech qolmasdan, ertaroq borganlari ma'qul.

Do'stlar bilan uchrashganda kinoyali, qochirim so'zlar emas, aksincha, bir-birlariga ochiq, samimiy hurmatni ifodalovchi so'zlar aytmog'i a'lodir. Bir-birini ziyorat etishlari uchun xabar berishlari, to'satdan tashrif buyurmasliklari kerak. Ruxsatsiz do'st do'stning eshigini ochmasligi, uy egasidan oldin uyga kirmasligi, taklifsiz uy ichida kezmasligi lozim.

Uyga kirib o'tirgach, bir narsa qidirayotganga o'xshab u yoq, bu yoqqa alanglayvermaslik kerak. Dasturxonga uy sohibidan oldin qo'l uzatmaslik, oldidan taomlanish, dasturxonning har tarafiga qo'l cho'zmaslik lozim.

Luqmani katta va tez olmaslik, ovqatlanayotganda zaruratsiz suhbatlashmaslik, uyda ko'p o'tirmaslik, uy sohibining xotini va bolalariga diqqat bilan tikilmaslik kerak.

Uydan chiqayotganda kamtarin so'zlar bilan xayrlashish va yana ko'rishish uchun uyiga mehmonga taklif etishni unutmash kerak. Do'st do'stga imkoniyati yetganicha eng yaxshi taomlarni ikrom etmog'i lozim. Qarzdor bo'lib, iztirobga tushgan holda ikrom etishdan tiyilgan ma'qul.

Xabar berib kelgan do'stini uy sohibi uydan tashqari chiqib hurmat bilan salom berib, alik olib «Xush kelibsiz» deya yaxshi so'zlar bilan kutib olishi va iltifot ko'rsatishi ma'quldir.

Mehmon uyning eng munosib joyiga, masalan, to'rga, uy egasi undan pastroqqa o'tirmog'i muvofiqdir. Mehmondo'stlik islomiyatda juda muhimdir.

Mehmon kuzatilayotganda mezbon bilan oralarida xayrli duolar aytilishi ma'qul.

Mehmon va mehmondo'stlik, ya'ni mezbon xususida shularga diqqat qilish lozim.

Avval mehmondan hol-ahvol so'raladi. Dasturxon yozishda, taom tortishda sustkashlikka yo'l qo'yilmaydi. Ovqatdan so'ng mehmon yonida uzoq o'tirmaydi, charchagani e'tiborga olinib, tezda to'shak hozirlanadi, tahoratxona va hojatxona ko'rsatiladi. Yotguncha unga yordam beriladi.

Ertalab ketadigan mehmonning taomi kechiktirilmaydi. Qoluvchi mehmonning xizmatida kamchilikka yo'l qo'yilmaydi. Mehmon ketayotganda ma'lum bir joygacha kuzatib qo'yish ham odobdandir.

OVQATLANISH ODOBLARI

Ey, farzand!

Ovqatlanishdan oldin ikki qo'lni yuvish sunnat. Bunga beparvo bo'lmaslik kerak.

Dasturxon yerga yozilgan bo'lsa, o'ng tizza tik tutilib, chap oyoqqa o'tiriladi. Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday qilgani rivoyat etilgan.

Avval «Bismilloh» aytilib, ovqatlanish o'ng qo'l bilan boshlanadi.

Sahobai ikromdan ba'zilar so'rashdi:

«Yo Rasululloh (s.a.v.)! Bizga ovqatlanish duolarini o'rgatsangiz».

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etdilar:

«Biz qulmiz, qul kabi odob va arkon bilan ovqatlanishimiz kerak».

Dasturxonning hamma tomoniga uzanavermasdan, taomni oldidan, luqmani kichik olish odobdandir. Og'izda luqma bo'lsa, gapirmagan yaxshi. Boshqalarning luqmalariga qaramaslik, ko'ngilni qoldiradigan harakatlar qilmaslik, qahqaha otib kulmaslik, og'izni chapillatmaslik, burun qoqmaslik kerak. Bular yomon odat va gunohdir.

Ovqatlanib bo'lgach, og'iz va qo'llarni yuvish sunnatdir. Bu sog'liq uchun ham juda foydali.

Suv ichayotganda kishi bir nafasda emas, sekin-sekin uch bo'lib ichish va ichishda, «Bismilloh» aytish kerak. Ichilayotgan suvga tuflamaslik, o'tirib yoki tiz bukib ichmoq yaxshiroqdir.

Suvni terlab turganda va uyqudan uyg'onar-uyg'onmas darhol ichish to'g'ri emas. Bu avvalo

odobga, so'ng esa sog'liqqa to'g'ri kelmaydi. Farzandning ota-onasiga, ustoziga, er-xotin bir-biriga, shogird va xalifaning ustasi va piriga suv berishida bir zarar yo'q, aksincha bu odobdir. Duch kelgan, tasodifiy kishidan suv so'rash to'g'ri emas.

TO'Y VA BOZOR ODOBLARI

Ey, farzand!

To'y va shunga o'xshash ko'ngilxushlik joylariga borilganda oshkor gunoh qilayotganlar guruhiga qo'shilib, ular bilan birga gunoh orttirmaslik, borar-bormas oldingi safda ko'rinishga harakat qilmaslik ma'qul.

Jamoat holida bo'lgan yig'inlarda xizmatdan qochmaslik, atrofdagi yeb-ichiladigan taomlarga qo'l urmaslik, borganda va qaytayotganda salom berish odobdandir.

Ey, farzand!

Bir jamoatda suv yoki choy tarqatish xizmati tushadigan bo'lsa, mavqei va yoshiga qarab navbati bilan bu ishni davom ettirish kerak. Bu ish o'ngdan boshlanib, so'nggiga yetkazilgach suv idishlari joyiga qo'yiladi.

Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Bir kishi ehtiyojli bir kishiga suv ikrom etsa, Alloh taolo o'sha kishiga barcha xalqni tiriltirganchalik savob beradi».

Ya'ni chanqagan odamga suv berishning savobi shunchalar ulug' va cheksiz.

Yana bir hadisi shariflarida Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Ey, sevimli ashobim! Qiyomatgacha kelguvchi ummatlarim! Oyoqda (tik) turgan holda suv ichmang! Bunday qilishingiz o'zingiz (taningiz)ga bir necha kasallikni chaqirishingizdir. Faqat tahorat olib bo'lgach, qolgan suvdan uch yutum va zamzam suvini oyoqda turib ichmoq zarar bermaydi. Bu zamzam va tahorat suviga hurmatan ibodatdir».

Bozorga o'xshash odam gavjum joylarga kirayotganda, duo qilib Allohga sig'inmoq foydalidir. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Kim bozorga va shunga o'xshaga odam gavjum joylarga kirayotganda shu duoni o'qisa, o'sha kishining ming gunohi afv etilib, mingta savob beriladi. Duo budir:

«LA ILAHA ILLALLOHU VAHDAHU LA SHARIYKA LAHU. LAHUL MULKU VA LAHUL HAMDU. YUHYI VA YUMIYTU VAHUVU HAYYUN LA YAMUTU. BIYADIHIL XOYRU VA HUVA ALA KULLI SHAYIN QODIYR». Bozor va shunga o'xshash odamlar ko'p joylarda qo'pol harakatlar qilib, yelka bilan urib, turtib birovlarini ranjitmaslik, yo'llarga, maydonlarga, duch kelgan yerga tupurmaslik, burun qoqmaslik kerak. Jamoat ichida yolg'iz ovqatlanmaslik, hech kim bilan urishib-tortishmaslik, g'avg'o ko'tarmaslik lozim. Yolg'on aytmalik, hech kimni aldamaslik va aldanmaslikka harakat qilmoq darkor.

Bozordan olingan yeguliklar ko'zdan yashirin, berk, o'rog'liq holda keltirilgani maqsadga muvofiq, ularga faqirlar va bolalarning ko'zlari tushmagani ma'qul, bordi-yu ko'zlari tushsa, ularga berib, tottirgan yaxshi. Uyga ochiq chehra bilan qaytib, uydagilarni sevintirgan a'lodir. Oila a'zolarini va boshqalarni shodlantirganni Alloh oxiratda sevinchli martaba va maqomlarga yetkazadi. Shunday go'zal maqomlarki, mahshar xalqi hayratdan lol qoladi.

YO'LDOSHLIK ODOBI

Ey, farzand!

Bir kishiga yo'ldosh bo'lgan yo'lda do'stiga, yo'ldoshiga mos harakat qilishi, tez yoki sekin yurib, uni mashaqqatli holda qoldirmasligi kerak.

Yo'lda yo'ldoshni yolg'iz tashlab, bir tomonga g'oyib bo'lmaslik lozim, yo'l davomida maxsus ishi uchun yo'ldosh(ni) kutib turish kerak. Yo'lda yo'ldoshni iztirobga, qayg'uga qo'yish ikkiyuzlamachilik — munofiqlik alomatidir.

Qo'ldan kelgancha yo'ldoshning haqqini ko'zlash, mamnun etadigan harakatlar qiling. Ajrashayotganda rozilashish, yo'lda yeb-ichishda unga qulaylik ta'minlash, sabrli bo'lish odobdandir.

KASALNI ZIYORAT QILISH ODOBI

Ey, farzand!

Xasta ziyorati dinimizda juda muhim ibodat hisoblanadi. Xasta ziyoratiga borishingizda eshikka yaqinlashgach, yo'talib yoki tomoq qirib ichkaridagilarni tashrifidan ogoh qilish kerak. Iloji bo'lsa, xasta boshidagilar ziyoratchi ichkari kirmasidan, uning kimligini bilishlari lozim.

Ziyoratchi «Bismilloh» bilan bemor huzuriga kirib, salom berishi, uning o'ng tomonida o'tirishi, qo'lini qo'lga olib, xastani sevintiruvchi, ko'nglini ko'taruvchi yaxshi so'zlar aytishi, ziyoratni cho'zib yubormasligi, bemordan ruxsat olib, turishi kerak.

Xasta qarindosh, do'st yoki qo'shni bo'lsa, ehtiyoji so'ralib, ketishi, xulosa qilib aytganda, xastaga iztirob emas, quvonch berib, ko'nglini olishi kerak. U yoqtiradigan yegulik olib borish juda o'rinlidir.

Qayg'u-iztirobda bo'lgan xastani so'z va har xil munosabatlar bilan xafa qilishdan qo'rqish, Allohdan shifo tilab, xayrlashish lozim.

JANOZAGA BORISH ODOBI

Ey, farzand!

Janozaga iloji boricha jamoat bo'lib borish, marhumning yaqinlari ko'nglini olib, xizmatlar qilib, yordam berish kerak. Ta'ziya izxor qilib, tasalli so'zlar aytish, marhum uchun rahmat va mag'firat tilash kerak.

Lozim bo'lsa kafanlik va boshqa xizmatlarda yordam berish, dafn ishi oxirigacha jamoatdan ayrilmaslik kerak.

Agar zarur bo'lmasa, ulov minmasdan yayov borgan yaxshiroq. Payg'ambarimiz (s.a.v.) bir janozaga yayov borib, qaytishlarida hozirlangan ulovga minib qaytdilar. Ashobdan ba'zilar buning sababini so'rashganda, Rasululloh (s.a.v.) marhamat etdilar:

«Mayit qabrga ko'tarib ketilayotganda farishtalar ham birga borishadi. Ularga muvofiq bo'lmoq uchun men ham ulov minmadim. So'ng farishtalar qabristonda qoldilar, biz bilan birga qaytishmadi. Men ham shuning uchun qaytishda ulovga mindim».

Janoza namozini o'qib, qabristongacha bo'lgan xizmatlar uchun beriladigan savobni aytib ado qilib bo'lmaydi. Shuni yaxshi bilmoq kerakki, xizmat qilgan xizmat ko'radi. Xizmatdan qochganning esa xizmatidan qochishadi.

ER-XOTIN MUNOSABATLARI

Ey, farzand!

Oila raisi, rahbari bo'lgan erkak barcha sirlarini xotiniga aytmasligi kerak. Bir kun kelib, vafosizlik qilib qolishi mumkinligini esda tutish lozim. Xotin zuhd va taqvo sohibi bo'lsa ham arzimagan narsadan xafa bo'lib, er sirini ochib qo'yishi mumkinligini unutmaslik kerak.

Ayol tuyg'ulari aqlidan ustunroqdir. Sevgisini ham, nafratini ham erkakdan ko'proq bildiradi. Oz narsaga sevinib, kichik narsadan xafa bo'lishini yodda tutish lozim.

Er xotiniga nisbatan ko'p so'zli bo'lmaslik lozim. Har aybini yuziga solmaslik, sevgi va aloqasini ma'lum o'lchovda tutishi kerak. Erkakning uyda ko'p o'tirishi, har narsaga aralashaverishi, er-xotin orasi buzilishiga sabab bo'lishi mumkin. Bu xususga e'tibor etish kerak.

Erkak ishonchli bir juft ekanini xotiniga qabul qildirsa olish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Bolalariga shafqatli, mehribon bo'lishi, mehr-muhabbat va qayg'u-g'amda sherik, hamdard bo'lishi, o'zini ayamasligi kerak.

Xotiniga soʻz va harakatlari bilan qoʻpol munosabatda boʻlmaslik, urish, ajrashish bilan tahdid solmaslik va oralaridagi ahillikka, mehr-muhabbatga soya solmaslik kerak.

Erkak xotinidan islomga nomuvofiq narsani soʻramasligi, uning islomiy xizmatlarni oʻrinlatishida, bilimining ortishida yordam berishi, mehr-muhabbat va shafqat qanotlarini past va mayin tutishi kerak.

Ayollar esa erlarini behuzur qiladigan soʻz va harakatlardan tiyilishi, ularga ishonishi va ishonchlarini qozonishi, uyini, erini, bolalarini har jihatdan ozoda tutishi, zakovati bilan erining oʻziga bogʻlanishini taʼmin etishlari kerak.

Xotin eri istamagan kishilar bilan koʻrishmasligi, uyga eri istamagan kishilarni qoʻymasligi, ayollik nomusi va sharafini yaxshi koʻrishga harakat qilmogʻi kerak.

Oila — muqaddas va nozik qadriyatlar ustiga qurilgan. Er-xotin bir-biriga Allohning muqaddas bir omonatidir. Omonat yaxshi saqlanmogʻi, unga xiyonat qilinmasligi zarurdir.

UYGA KIRIB-CHIQUISH, OVQATLANISH ODOBI

Ey, farzand!

Tashqaridan kelganda, uyga Ixlos surasini oʻqib kirish sunnat hisoblanadi. Bu haqda Paygʻambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Uyga kirayotganda Ixlos surasini oʻqigan kishi yoʻqchilik yuzini koʻrmaydi».

Bir kun Suhayl ibn Said (r.a.) Rasulullohga (s.a.v.) kelib, faqirligidan shikoyat etdi. Rasululloh (s.a.v.) marhamat etdilar:

«Ey, Suhayl! Tashqaridan uyingga kelib, ichkari kirganingda salom ber, soʻng «Qulhuallohu ahad» surasini soʻnggigacha oʻqi!»

Shundan soʻng Suhayl (r.a.) Paygʻambarimiz (s.a.v.) aytganlaridek, Ixlos surasini oʻqishda davom etdilar. Qisqa muddatda boy boʻlib, kambagʻallikdan qutuldilar. Bir qancha kishilar uning boyligidan foydalana boshladilar.

Tashqaridan uyiga kelgan kishi avval «Bismillahir rohmahir rohiym» deb, oʻng oyogʻini eshikdan ichkari qoʻyadi. Uyda odam bor-yoʻqligiga qarab salom beradi. Va bir marta «Qul huallohu ahad» surasini oʻqiydi. Ketidan «Oyatal kursi»ni oʻqisa, shaytonlar uyga kirisholmaydi. Keyin nima qilsa «Bismilloh» aytib qilaveradi. Ovqat tayyor boʻlsa, uydagilar bilan birga ovqatlanadi. Uy aʼzolarining hammasi dasturxon atrofida toʻplanmaguncha, ovqatlanish boshlanmaydi. Toʻplanishgach, «Bismilloh» bilan ovqatlanishni boshlab, ovqatlanib boʻlgach, bir marta Ixlos surasini oʻqib, ketidan shunday duo etiladi:

«ALHAMDU LILLAHILLAZIY ATʼAMANIY HAZAT TOAMA VA ROZAQONIY MIN GʻOYRI HAVLIN VA LA QUVVAH».

Shunday qilinsa, taom yeyish shukri oʻrinlatilgan boʻladi. Ovqatning orqasidan darrov suv ichish sogʻliqqa zarar ekani maʼlum.

Uyda odam boʻlsa, kirayotganda «Assalomu alaykum!» deyiladi. Uyda hech kim boʻlmasa «Assalomu alayna va ala ibadilaqis solihiy!» deya salom beriladi.

OʻRINGA YOTISH ODOBLARI

Ey, farzand!

Kechasi uxlash uchun oʻringa yotishdan avval Taborak surasi oʻqiladi.

Paygʻambarimiz (s.a.v.) shu surani oʻqimasdan oʻrinlariga kirib uxlamasdilar. Bir hadisi shariflarida Rasululloh (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Yotadigan vaqtda Taborak surasini bir marta oʻqigan kishi qabriga qoʻyilgan paytda shu suraning oʻn oyati boshida, oʻn oyati koʻksida, oʻn oyati esa yonlarida turib kutadi. Soʻrovchi farishtalar kelganda bu oyatlar:

«Bu kishi bilan sizning ishingiz (bo'lmasin) yo'q. Bu kishi har tun o'rniga yotishdan oldin bizni o'qirdi. Unga oid savoblarni berish uchun biz tayyor bo'lib kutib turibmiz» deyishadi».

Yotayotganda «Taborak»ni o'qiganga Qadr kechasini ibodat bilan o'tkazganchalik savob beriladi. Mo'minlarning onasi hazrati Oisha (r.a) aytadilar.

«Bir kecha Rasululloh (s.a.v.) menga shunday dedilar:

«Ey, Oisha! Qur'oni karimni xatm et. Alloh taoloni o'zingdan rozi ayla! Barcha payg'ambarlarni o'zingga shafloatchi qil. Barcha mo'minlarni mamnun etib, o'zingga duochi qil. Keyin yaxshi tushlar ko'rib uxla!» dedilar. So'ngra namozga turdilar.

«Yo Rasululloq (s.a.v.)! Ota-onam, jonim yo'lingizda fido bo'lsin! Buncha ko'p narsani bir soat ichida qanday qilish mumkin?!» Rasululloh (s.a.v.) namozlarini o'qib bo'lgach, menga qarab shunday deydilar:

«Ey, Oisha! Uch marta «Ixlos» surasini o'qisang, Qur'onni xatm etgan bo'lasan. Bir marta:

«Subhanallohi valhamdulilahi va la ilaha illallohu vallohu akbar. Va la havla va la quvvata illa billahil aliyil aziym» desang, Alloh rizosini qozonasan.

Bir marta:

«Allohumma solli ala muhammadin va ala jamiyil anbiyoi val mursaliyn!» desang, barcha payg'ambarlarni o'zingga shafloatchi qilasan.

«Allohum mag'firliy va lil mu'miniyna val mu'minati val muslimiyna val muslimati» desang, barcha mo'minlar sendan mamnun va senga duoda bo'ladilar!»

MA'NAVIY TA'SIR UCHUN O'QILADIGAN SURA, OYAT VA DUOLAR

Ey, farzand!

Fursat bo'lishi bilan quyidagi suralarni o'qishga harakat qil. Rasululloh (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Har kim shu uch surani shomda, tongda uch martadan o'qisa, Alloh o'sha kishining molini, jonini va oila a'zolarini barcha halokatlardan qo'riydi, bu suralar shular:

1. Ixlos surasi.
2. Muavvizatayn suralar. («Qul a'uzu bi robbil falaq va Qul a'uzu bi robbinnas).
3. Fotiha surasi».

Bir kun Sahobai ikromdan biri Rasulullohdan (s.a.v.) so'radi: «Yo Rasululloh (s.a.v.)! Bizga shunday bir narsa o'rgatingki, Alloh biror-bir sababli gunoh qilishimizdan bizni saqlasin!»

Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday dedilar:

«Kafirun» surasini o'quvchini Alloh shirk keltirishdan saqlaydi».

Yana Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Kim quyidagi oyati karimani to'shagiga kirgach o'qisa, oldi Ka'bai sharifgacha nurlanadi va o'sha nur uzra farishtalar enadi va shu oyatni o'qigan kishi uchun tonggacha gunohlari kechirilishini tilaydi. O'sha kishining daftariga esa benazir savoblar yoziladi».

O'qiladigan oyat bu:

«QUL INNAMA ANA BASHARUM MISLUKUM YUVHA ILAYYA ANNAMA ILAHUKUM ILAHUN VAHIDUN. FAMAN KANA YARJU LIQOA ROBBIH FAL YA'MAL AMALAN SOLIHAN. VALA YUSHRIK BI IBADATI ROBBIH AHADA». (KAHF, 110)

Tunda o'ringa yotayotganda, tongda to'shakdan turayotganda quyidagi duoni o'qigan kishi, o'sha kuni o'zini sehr-jodudan va zolim kishilarning yomonligi (zulmi)dan saqlagan bo'ladi. Duo budir:

«BISMILLAHIR ROHMANIR ROHIYM! BISMILLAHILLAZIY LA YAZURRU MAASMIHI SHAYUN FIL ARZI VA LA FIS SAMAI VA HUVAS SAMIUL ALIYM».

Rasululloh (s.a.v.) marhamat etdilar:

«Alloh taoloning uch ismi borki, bular tilda yengil, tarozuda og'irdir. Kim har kun shu ismlarni yuz marta aytsa, har ismga yuz savob beriladi. O'sha ismlar:

«SUBHANALLOHI VAL HAMDULILLAHI VALA ILAHA ILLALLOHU VALLOHU AKBAR. VA LA HAVLA VA LA QUVVATA ILLA BILLAHIL ALIYYIL AZIYM».

Yana Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar: «Bir kishi to'shagiga yotish uchun kirganida shu duoni o'qisa, Alloh barcha gunohlarini kechiradi». Duo budir:

«ASTAG'FIRULLOHAL AZIYM ALLAZIY LA ILAHA ILLA HUV. AL HAYYUL QAYYUM VA ATUBU ILAYHI».

Ey, farzand!

Alloh taoloni go'zal ismlari bilan yodla:

Rasululloh (s.a.v.) Abu Hurayraga (r.a.) xitoban shunday dedilar:

«Ey, Abu Hurayra! Bir kishi o'rniga yotgan vaqtda Alloh taoloning go'zal ismlarini yodlab uxlasa, Alloh bir farishtaga amr etadi, o'sha farishta tonggacha zikr va tasbeh aytib, savobini o'sha bandaga bag'ishlaydi».

«Ey, Abu Hurayra! O'ringga uxlamog uchun kirganingda o'ng tomoning bilan yotgin. Shunday duo qilishni unutma: «BISMILLAHIR ROHMANIR ROHIYM. BISMILLAH VAL HAMDU LILLAH». Shunday yotganni farishtalar tonggacha shaytonlardan qo'riydi. Yotayotganda chiroqni pasaytirish yoki o'chirib qo'yish ham odobdandir.

Kechaning uchdan ikki qismi o'tgach, uyg'onib ikki yoki to'rt rakat tahajjud namozi o'qish foydalidir. Vaqtda o'qilgan ikki rakat tahajjud namozi kunduz o'qilgan ming rakat namozga badaldir. Kechasi namoz o'qigan kishini Allohdan boshqa ko'rmaydi. Shu tariqa riyoga yo'l qo'yilmaydi, ya'ni riyo aralashish ehtimoli bo'lmaydi. Namoz va boshqa ibodatlarining xayrlisi hech kim ko'rmasdan, bilmasdan Alloh taolo bilan quli orasida bo'lganidir.

Kunduz o'qilgan namozlar odamlar ko'z o'ngida ado etiladi.

Kunda uyqudan uyg'oniboq shu duoni o'qigan kishining ne tilagi bo'lsa amalga oshadi:

«LA ILAHA ILLALLOHU VAHDAHU LA SHARIYKA LAHU. LAHUL MULKU VA LAHUL HAMDU. VA HUVA ALA KULLI SHAY'IN QODIYR. SUBHANALLOHI VAL HAMDU LILLAH VA LA ILAHA ILLALLOHU VALLOHU AKBAR. VA LA HAVLA VA LA QUVVATA ILLA BILLAHIL ALIYYIL AZIYM».

Yana Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Bir kishi uyidan tashqariga chiqayotganda «oyatal Kursini» o'qisa, Alloh taolo o'sha kishiga yetmish farishta yaratadi. Farishtalar o'sha kishi uyiga qaytguncha gunohlariga istig'for etadilar. Uyiga qaytganida yana o'qisa, Alloh o'sha kishini o'zidan boshqaga muhtoj aylamaydi».

Ey, farzand!

Tongda, shomda shu duoni o'qishni unutma:

«AMANTU BILLAHI VA MALAIKATIHI VA KUTUBIHI VA RUSULIHI VAL YAVMIL OXIRI VA BIL QODARI XOYRIHI VA SHARRIHI MINALLAHI TA'ALO ROBBANA ZOLAMNA ANFUSANA VA IN LAM TAG'FIRLANA VA TARXAMNA LANAKUNANNA MINAL XOSIRIYN».

Har kun imon yangilashda foyda ko'p. Chunki inson bir ozdan so'ng nima bo'lishini bilmaydi. So'nggi nafasimizgacha imonli ketish uchun tayyorlanish, ya'ni hozirlik ko'rish o'rindir.

NOZIK MUOMALA ODOBLARI

Ey, farzand!

Jinsiy qo'shiluvdan oldin «Bismilloh» aytish kerak. «Bismilloh»siz aloqaga, bog'lanishga shayton aralashadi.

Aloqa paytida ayolning tanosil a'zosiga qarash joiz emas. Bu holdan tug'ilgan bola g'ilay, ko'ngli siniq, g'amli-kadarli bo'lajagi aytilgan.

Uzoq safarga chiqish oldidan qo'shilish natijasida tug'iladagan bola otasining boyligini tarqatib yuboruvchi, isrofchi bo'lajagi eslatilgan.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) uch-to'rt yoshli go'dak yoshida jinsiy aloqa qilishni ta'qiqlaganlar.

Hayz va nifos holdagi ayol bilan jinsiy aloqa qilish harom, bundan saqlanish kerak.

Jiisiy munosabat paytida suhbatlashmaslik kerak. Aks holda tug'ilgan go'dak soqov bo'ladi.

Hazrati Paygambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar.

«Sizlardan biringiz juma kechasi jufti bilan jinsiy munosabatda bo'lib, g'usl qilib, o'sha g'usli bilan juma namozi o'qimoqqa borsa va bu orada dunyoviy so'z aytmasdan juma namozini o'qisa, Alloh taolo o'sha kishiga bir yil namoz o'qigan va ro'za tutganchalik savob ehson etadi».

Qilingan jinsiy munosabat boshqalarga aytilmasligi kerak. Jinsiy munosabat — juftlar orasida sir bo'lib qolishi zarur bo'lgan voqeadir.

Jinsiy munosabat paytida erkak shoshilmasligi zarur. Aks holda, ayolning haqqi qolgan bo'ladi. Ayollar erkaklarga ko'ra jinsiy aloqa natijasiga kechroq erishadi. Tez, chala-chulpa jinsiy munosabatni dinimiz ta'qiqlaydi.

Jinsiy aloqaga sovuq, bo'shshagan, tanbal munosabatda bo'lish, juftining holatini e'tiborga olmaslik natijasida oraga sovuqlik tushadi.

Bu tanballik va bo'shlik erkaklarda ko'proq kuzatiladi.

Hayz va nifos holdagi ayol bilan jinsiy munosabat ta'qiqlansada, birga yotish, birga ovqatlanish va hazillashib erkalashning zarari yo'q.

Inzol (bo'shshamaniy chiqish) paytida ayolni o'pish uyg'un ko'rilmaydi.

Jinsiy munosabat paytida, ayni joyda bola va hayvon bo'lmasligi, oy botganda, o'rtasida va oxirida qo'shilmaslik lozim. Ixtilom natijasida g'usl etmasdan jinsiy munosabat qilmoq ham uyg'un ko'rilmaydi.

Jinsiy aloqa uzoq vaqtga tark etilishi kerak emas. Yoshlarda har kun bir, o'rta yoshdan e'tiboran haftada ikki kunga tushirilishi va shunday davom ettirilish uyg'un ko'rilgandir.

Jinsiy hayoti muntazam bo'lganlarning sog'lig'i ham joyida bo'lishi kuzatilmoqda. Har qo'shiluvdan so'ng g'usl qilish taqvoga yaqindir.

Och, chanqagan holda jinsiy munosabat qilmaslik, shuningdek, to'q, katta-kichik tahorat sindirish holatlarida ham qo'shilmaslik kerak. Bular sog'liq uchun zarardir.

Chap (yonga yotib qo'shilish bel va boldir og'rig'iga sabab bo'lishi mumkin. Oyoqda turib jinsiy munosabat qilish, ayniqsa, erkak uchun zararlidir. Bir necha xastalikka sabab bo'ladi. Erkak ostda bo'lib aloqa qilish ham erkak uchun zararlidir.

Bemalol, huzurlanib bo'shanishga to'siqlik qiluvchi har qanday jinsiy aloqa shakli erkakda prostata xastaligiga sabab bo'lishi mumkin. Jinsiy qo'shiluvning eng tabiiy va zararsiz shakli — ikki tiz ustiga cho'kib qilinganidir. Bu mavzuda yozilajak ko'p narsalar bo'lsada, shu qadari ham kifoyadir.

Ey, farzand!

Juma namozi uchun g'usl qilishni unutmaslik kerak. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayraga (r.a) xitoban shunday deganlar:

«Ey, Abu Hurayra! Juma namozi uchun g'usl qilishni aslo tark etma! O'sha g'usl shu juma orasidagi gunohlari ketkazadi».

Payg'ambarimiz (s.a.v.) yana shunday marhamat etadilar: «Jinsiy aloqadan so'ng g'uslni kechiktirmang. Chunki aytgan har so'zingizni yozayotgan kotib malaklar ranjiydilar».

Yolg'on so'zlaganning og'iz hididan yozuvchi farishtalar bir fursat uzoqlashadilar. Jinsiy aloqa qilgach, darhol g'usl etish kerak. Bu asar matnini yozuvchi buyuk olim Imom G'azzoliy aytadilar: «Tushimda bir shaxsni ko'rdim, menga shunday dedi: Ey, Imom! Junub bo'lganim holda, darhol g'usl qilmasdan kechiktirdim. Endi olovdan menga bir ko'ylak kiydirdilar. Hanuz otash ichra qovrilmoqdaman».

G'usl qilish uchun xalq boradigan hammomga borilganda, u yerda ko'p kutmaslik kerak. Hammomda ovqatlanish, ko'ngilxushlik qilish gunoh. Hammomdan chiqar-chiqmas sovuq suv ichmoq sog'liq uchun tahlikalidir. Tez-tez umumiy hammomlarga bormoq ham sog'liqqa zarardir.

NIKOHNING SUNNATLARI VA ODOBLARI

Rasululloh (s.a.v.) qizlari Fotima onamizni hazrati Aliga (r.a.) nikohlab berganlarida to'rt misqol kumush mahr, uch xotinlari uchun esa besh yuz dirham pulni nikoh uchun muvofiq ko'rganlar.

Uylanish — U zotning va ahli baytining sunnatlaridir. Nikoh uchun pul qarz olish joiz. Uylanishga qaror qilgan kishi keyingi hayotini o'ylab, faqirlikdan qo'rqishi kerak emas. Alloh taolo oila quruvchilarning yordamchisidir. Albatta, bir yengillik ehson aylagay!

Uylanmoqqa qaror bergan kishi juftining dindor bo'lishiga diqqat qilishi zarur. Yaxshi tarbiya ko'rgan dindor juft — butun dunyo boyligidan xayrlidir. Bo'lajak kelinning nasabi yaxshi bo'lishi muhimdir. Kechmishi aralash-quralash oila qizining nima keltirishi ma'lum emas. Ko'rinishga aldanmaslik kerak.

Oila mavqei va boyligiga uchib, o'ziga juft tanlaganlar aldanadi. O'zidan boy oiladan qiz olgan, ertadir-kechdir qiz tarafning ta'sir maydoniga kirib qolishi mumkin. Faqirlik ayb emas. Johil, tarbiyasiz juft bilan turmushni davom ettirish o'ta mashaqqatlidir.

Har insonda ozmi-ko'p, go'zal va xunuk jihatlar bor. Uylanmoqchi bo'lgan kishi o'z fikricha go'zal bo'lgan ayolga uylanishi kerak.

Yomon va ko'p gapiruvchi xotin bilan yashash mushkul ishdir. Badfe'l va yonida bolasi bo'lgan ayolga uylanish ham ko'ngildagidek ish emas.

Hazrati Payg'ambarimiz (s.a.v.) shartlarga muvofiq kelsa, bokiraga uylanishni tavsiya etganlar. Dindor tul bilan oila qurish ham xushbaxtlik keltirishi mumkin. Gunoh qilishdan uyalmaydigan ayolga uylanish g'amga duchor qiladi.

Aytilgan bu xususiyatlar faqat ayollargagina emas, erkaklarga ham taalluqlidir. Turmushga chiqmoqchi bo'lgan ayol ham ayni shartlar asosida o'ziga juft tanlashi mumkin. Va bunga uning haqqi bor. Jo'mard, mard, tanti, olijanob bir erkakni tanlash — ayolning haqqidir.

Uylanishda erkak to'rt jihatdan ayoldan afzal bo'lishida foyda bor:

1. Erkakning yoshi ayolning yoshidan katta bo'lishi.
2. Erkakning bo'yi ayolning bo'yidan uzun bo'lishi.
3. Er xotinidan badavlatroq bo'lishi.
4. Erning mavqei ayolnikidan yuqoriroq bo'lishi kerak. Xotin ham erdan to'rt narsada afzal bo'lishi kerak:

1. Go'zallikda ayol erkakdan ustun bo'lishi kerak.
2. Nazokat va zarofatda ayol erkakdan nozikroq va madaniyatliroq bo'lishi kerak.
3. Ayolning fe'li erining fe'lidan yumshoqroq bo'lishi kerak.
4. Ayol eridan ko'ra sabrliroq bo'lishi kerak.

Yosh qiz qari kishi bilan, qari kishi yosh qiz bilan turmush qilmasligi kerak. Ota-onalar farzandlarining juft tanlashlari ustida zulm qilmasliklari lozim. Uylanajak juftlar bir-birini ko'rib, qaror qilishlari kerak.

Sunnatga uyg'un bo'lgan turmush juft tanlashda har jihatdan teng, o'xshash, bir-biriga munosib bo'lganlarning oila qurishidir.

Juftning xayrlisi tanglikka tushirmaydiganidir. Xarji mo'l xotinni olib u bilan yashash oson emas. Boshqalar uylanishni qaror qilganga uylanish kerak emas. Turmush qurishga qaror qilgan juftlarning va har ikki tarafdagi oilalarning, zarur bo'lgan joylar bilan maslahatda bo'lganlaridan so'ng xulosa chiqarishlari sunnatga muvofiq bo'ladi. Er-xotinning bolali bo'la olishlari e'tiborga olinishi kerak. Aks holda, iltirob muqarrardir.

Har ikki tarafdin asosi sabr-bardoshga qurilgan oila, ya'ni sabrli juftlar turmushi eng mustahkam, eng baxtli turmush hisoblanadi.

TURLI MAVZULARDA O'GITLAR VA ODOBLAR

Ey, farzand!

Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Bir kishi bir musulmonni shar'iy bo'lmagan ishdan qaytarib, to'g'ri yo'lga da'vat aylasa, qiyomat kunida Alloh taolo o'sha kishini payg'ambarlar bilan birga hashr etadi (qayta tiriltiradi)».

Yana Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Bir kishi bemor ziyoratiga borib, hol so'rasa, shu kuni kechgacha yetmish farishta o'sha kishi uchun mag'firat tilaydi».

Bir hadisi shariflarida hazrati Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Bir kishi bemor bo'lgan paytda Alloh o'sha kishiga uchta farishta yuboradi, biri bemorning og'iz totini, ikkinchisi kuch-quvvatini, uchinchisi gunohlarini oladi. Qachonki, o'sha xasta tuzala boshlasa, og'iz mazasini olgan farishta og'iz totini sekin-sekin qaytarib beradi. Kuch-quvvatini olgan farishta ham olganini sekin-asta qaytaradi. Og'ziga ta'm, taniga kuch kirib, kishi tuzalgach, gunohlarini olgan farishta Alloh taologa shunday murojaat etadi.

«Allohim! Men ham olganim — uning gunohlarini asta-sekin o'ziga qaytarib berayinmi?»

Alloh marhamat etadi:

«Ey, Mening farishtam! Rahmatim har nedan ziyoda va har narsani qamrovchidir. Bir qulim xasta bo'lgach, gunohini olib, tuzalgach gunohini qaytarib berish Menga yarashmaydi. O'sha bandamning gunohlarini dengizga to'k!»

Ey, farzand!

Senga bir narsa berganga sen ham bir narsa ber. Senga yomonlik qilganni kechir. Senga xiyonat etganga, yaxshi so'z ayt. Chunki barcha payg'ambarlarning axloqi shunday edi.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayraga(r.a) xitoban marhamat etadilar:

«Ey, Abu Hurayra! Xasta ziyoratiga bir mil uzoqlikda bo'lsa ham borgaysan. Ahvolini yaxshilash uchun, ikki millik masofani o'tish kerak bo'lsa, mehnatingni ayamagaysan. Bir din birodaringni, qiyomatli do'stingni ziyoratiga Alloh rizosi uchun uch millik uzoqlikda bo'lsa ham borgaysan. Bilgandan bilmaganingni o'rganmoq uchun esa uzoqlikni xayolingga keltirib o'tirma.

Qancha mil uzoqlikda bo'lsa bo'lsin, bundan qolma, qaytma».

Yaxshilik sevar bo'! Qilgan yaxshiligingni Alloh rizosi uchun qil! Shunday qilsang, Alloh taolo mukofotini qat-qat bergay!»

Rasululloh (s.a.v.) Abu Hurayraga (r.a) xitoban marhamat etdilar:

«Ey, Abu Hurayra! Alloh taologa Jabroil alayhissalomday ibodatda bo'lsang (ham), mo'minlarni Alloh rizosi uchun sevib, munofiq'larni Alloh uchun yomon ko'rmaguningcha birorta ibodating qabul qilinmaydi».

Mehmonni, musofirni ikrom etmoq ham jannatning kalitidir. Bu ochqichni qo'lga kiritmoq mashaqqatli emas. Nasibasi va barokati bilan kelgan mehmon, keltirganining o'ndan birini olib (yeb) ketadi. Qolgan to'qqiz nasiba esa ikrom etgannikidir.

Ey, farzand!

Mahshargohning kuydiruvchi issig'idan saqlaguvchi yagona joy — Arsh ko'lankasida soyada bo'lishni istagan odam Payg'ambarimizga (s.a.v.) ko'p-ko'p salovat va salom aytsin.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayra (r.a.) hazratlariga xitoban shunday deydilar:

«Ey, Abu Hurayra! Men bilan arsh soyasida bo'lib, qo'lni qo'lga bermoqni istasang, har kun mening haqimga yuz marta salavat va salom aytgaysan. Mahshar maydonida mening Kavsar hovuzimdan qonib-qonib ichmoq istasang, mo'min birodaring bilan xafalikni uch kundun ziyod davom etkazmagaysan. Lekin, may ichuvchi va bilib harom yeguvchi kishidan uzoq bo'lgaysan».

Ey, farzand!

Bilimlaringni oshirishga harakat qil. Qo'lingdan kelganicha g'ayrat qil. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayraga (r.a.) murojaatan shunday deydilar:

«Ey, Abu Hurayra! Dunyoda sog'liging joyida ekan, bilimingni orttirib, din va dunyoviy hayotingni bilimga ko'ra davom ettirki, o'lganingdan so'ng ham foydasini ko'rasan».

Rasululloh (s.a.v.) bir hadisi shariflarida shunday deydilar: «Beshikdan to qabrgacha ilm izlang!»

Dunyoda qo'lga kiritgan boyliging dunyoda qoladi. Boshqalarga qoldirasan. Lekin mahsharda hisobini sen berasan.

Imom Ahmad ibn Hanbal hazratlarining huzuriga kelib bir kishi nasihat so'radi. U zot dedilar:

«Ey, mendan o'git so'rovchi inson! Yaratilganlarning rizqini yaratib beruvchi, har neni yaratuvchi Allohdir. Alloh yaratganlarining rizqiga kafil. U holda rizq qayg'usi ne uchun?

Har kimning rizqi taqsimlanib yetkaziladi. Bir rizq uchun barcha vaqtni sarf etishga hojat bormi?

Bir sadaqaga o'n savob berilar ekan, xasislik qilish aqlning ishimi?!

Jahannam haqdir. Bandaga gunoh qilish yarashurmi?! Har ne Allohning taqdir etishiga ko'ra bo'ladi. U holda boylarga boqib, faqirlikdan xafa bo'lish o'rinlimi?!

Ey, mendan nasihat istagan kishi! Tinglaganlaringizdan o'git olmoq istaganga shu qadari ham kifoya. Amal qilmaganga ming nasihat qil, befoyda. Diqqat qilinsa, barcha nasihat shu aytilganlarning ichidadir».

Ey, farzand!

Kambag'allik uchun xafa bo'lishning hech hojati yo'q. Sabr — shodlikka yetkazuvchi doridir. Bu haqda Rasululloh (s.a.v.) shunday deydilar:

«Alloh taolo bir qulining rizqini toraytiradi, qul bu holdan shikoyat qilmay sabr etsa, qulining bu holi tufayli Alloh farishtalariga iftixor etib, shunday deydi:

«Ey, farishtalarim falon qulimga jannatda yegan har luqmasi muqobilida bir ko'shk va bir daraja ehson etajagimga sizlar guvoh bo'ling. Dunyoda bergan oz ne'matimga isyon etmasdan, shukr qilgani uchun bu qulimni shu darajaga loyiq ko'rdim».

Yana Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Ehtiyoj ichida bo'lgani holda muhtojligini tashqariga bildirmagan kishiga Alloh bir yillik ibodat savobini beradi va kutmagan joydan unga rizq va imkon eshiklarini ochadi».

Ey, farzand!

Chap qo'l bilan ovqatlanma. Bu zo'ravon va zolimlarning, mustabidlarning ishi ekani bildirilgan. Xalqqa ochiq chehrali bo'l. Badqovoq bo'lma, xo'mrayma. Xasislik qalb qattiqlashishiga sabab bo'ladi. Qalb yumshashi uchun jo'mard, tanti, ya'ni saxiy bo'lish kerak. Odamlar muhabbatini qozonish uchun ular bilan yaxshi muomalada bo'lish lozim. Odamlarning mehr-muhabbatini qozonish esa ham dunyo, ham oxirat uchun zarur. Hurmatga loyiq, sevilgan insonning orqasidan yaxshi duolar qilishadi.

Mo'min har kun birodariga duch kelganda salom berishi kerak. Rasululloh (s.a.v.) hatto go'dakka duch kelsalar, salom bermasdan o'tmasdilar. Bir kishi mo'min birodariga «Assalomu alaykum» desa, unga o'n savob yoziladi. Biroz kengaytirib, «Assalomu alaykum va rahmatulloh» desa, yigirma savob yoziladi. Agar «Assalomu alaykum va rahmatullohi va barokatuh» desa, o'ttiz savob yoziladi.

Ey, farzand!

Hech bir ishda shoshilib, talosh-tashvishga tushmaslik kerak. Chunki shoshilish shaytonning ishi. Besh narsada shoshilish kerak:

1. Uyga mehmon kelganda dasturxon yozib, taom berishga;
2. Ojizlik bilan bir gunoh qilganda, ortidan darhol tavba va istig'for aytib, pushaymon bo'lishda;
3. Vaqt kirishi bilan farz namozlarini o'qish uchun;
4. Balog'atga yetgan qiz va erkak bolalarini turmush qurishida, uylashirishda;
5. Mayitni dafn etishda shoshilish o'rinli.

Ey, farzand!

Gunohning har qanday turidan saqlanish kerak.

Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Sevimli sahobalarim! Qiyomatga qadar kelguchi ummatlarim! Qaysi gunoh sababli jahannamga hukm etilishingiz, qaysi savob bilan jannatini qozonishingizni bilmaganingiz uchun gunohning har

qanday turini tark etib, savobning har turini qilishga shoshiling!»

Ikki gunohni qilishdan juda qo'rqish kerak. Bulardan biri eng oson, eng oz bo'lsa ham bandaning haqqidir, ikkinchisi dinni suiiste'mol qilmoq ya'ni dinni mol-dunyoga almashtirmoq. Har ikki gunohni qilishdan Allohning o'zi asrasin!

Bir kishi gunoh qilishni avval niyat etib, keyin bu niyatidan qaytsa, Alloh o'sha kishiga atab jannatda bir ko'shk quradi.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Sevimli sahobalarim! Sizga yomonlik qilganga yaxshilik qiling! Hech kimning aybini yuziga solmang! Sizga zulm qilganlarni kechiring. Bularning mukofoti jannatdir».

Ey, farzand!

Odamlar o'tib qaytadigan yo'l toza va yurishga xalaqit qiluvchi narsalardan xoli bo'lishi kerak.

Bu mavzuda Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Me'roj kecha»si jannatda bir kishini ko'rdim. Turli ne'matlar ichra g'arq suzib yurganday edi. «Bunday go'zal va anvoyi ne'matlarga qanday erishdingiz», deb so'radim. U zot shunday dedi:

«Xalq o'tadigan yo'lda bir tikan (niholi) bo'lardi. O'tishga xalal berib, odamlarning g'ashiga tegardi. Odamlarni behuzur qilmasin deb, o'sha tikanni kesib, yo'ldan olib tashladim. Alloh taolo shu xizmatimni gunohlarimga kafforot qildi va bu darajani ikrom ayladi».

Halol foyda ko'rishni istagan kishi qilgan ishini yaxshi natijatasini va rostgo'y bo'lishi kerak.

Tongda ovqatlanishning to'rt foydasi bor:

1. Og'izdagi bemazalikni va hidni ketkazadi.
2. Suv ichishdan tiyilish.
3. Ish joyiga ertaroq borishni o'nglaydi.
4. Ko'zi birovning ertalabki ovqatida bo'lmaydi. Oz yeyishning foydalari:

1. Oz suv talab qiladi.
2. Oz uxlash yetarli bo'ladi.

Ko'p yeyishning zararlari:

1. Xastalikka olib keladi.
2. Insonni tanbal, yalqov, dangasa va karaxt qiladi.
3. Suvni ko'p talab qiladi.
4. Ko'p uyquni keltiradi.
5. Foydasiz so'zlashga sabab bo'ladi.

Ey, farzand!

Boshqalar yonida tish kavlashdan saqlan. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayraga (r.a) xitoban shunday deydilar:

«Ey, Abu Hurayra! Jabroil alayhissalom menga tish kavlash ta'qiqlangani haqida xabar keltirdilar».

Ba'zi cho'plar bilan tish kavlash zarari aytilgan:

1. Cho'p bilan tish kavlash sariq va parishonxotirlik kasalliklariga sabab bo'ladi.
2. Rayshon cho'pi bilan kavlaroq tish og'rig'iga sabab bo'ladi.
3. Anor cho'pi bilan kavlaroq boshni og'ritadi.
4. Idriso'ti cho'pi bilan kavlash orqa va biqin og'rig'iga sabab bo'ladi.
5. Xurmo cho'ni bilan kavlash faqirlik keltiradi.
6. Yulg'un cho'pi bilan tish kavlash oniy o'limga sabab bo'lishi mumkin.
7. Supurgi cho'pi bilan tish kavlash qichima kasaliga sabab bo'ladi.

Eng ma'qul ko'rilgan tish yuvish vositasi bu misvokdir.

Ey, farzand!

Odamlarni g'iybat qilishdan, ya'ni orqasidan gapirishdan saqlan. Kim birovning orqasidan gapirsa, mish-mish tarqatsa, g'iybat etilgan kishining g'uvohi g'iybat etganning ustiga yuklanadi. G'iybat qilganning savoblari g'iybat qilinganga o'tadi. G'iybat qilmoq zinodan ham og'irroq gunohdir. Katta

gunohlardandir. Payg'ambarimiz (s.a.v.) g'iybat zinodan yomonroq gunoh ekanini bildirganlar. Bir jamoatda g'iybat qilishni ta'qiqlagan kishining ustidan Alloh yetmish falokatni oladi.

Ey, farzand!

Noo'rin, yolg'on qasam ichmaslik kerak. Bunday qilganning nasli kesilishi, tugashi bildirilgan. Shirkdan keyin eng katta gunohlardan biri budir. Alloh saqlasin! -

Ey, farzand!

Kishi o'ziga valiylik (Alloh do'stligiga erishganlik) bezagini bermasin. Kishi o'zida yo'q narsani «bor» deb o'ziga tuhmat va bo'hton qilishdan qo'rqishi lozim. Bu mavzuda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday marhamat etadilar:

«Bir kishi o'zini olim deb ko'rsatib, soxtalik qilsa, jahannamdagi joyiga hozirlansin!»

Kishi to'g'ri, go'zal va foydali so'zlar aytishi kerak. To'g'ri so'z sohibini jannatga yetkazadi.

Tilni yomon so'zlarga o'rgatmaslik, bunga imkon va fursat bermaslik zarur. Kufr ifoda etuvchi, boshqalarni ranjituvchi, hatto xush ko'rilmaydigan, yoqimsiz so'zlar imonli insonning tilidan joy olmasligi kerak.

Shayx Kirmoniy hazratlari deydilarki:

«Yolg'on aytmagan, omonatga xiyonat qilmagan, bo'hton, tuhmat va g'iybat etmagan kishi kelajagidan qo'rqmasin. Shu uch gunohni qilmagan kishi vaqti kelib, boshqa gunohlarni ham tark etadi».

Ey, farzand!

Odamlardan ayb izlab, oshkor qilish va ularning aybini yuziga solishdan saqlan. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Me'roj kechasi menga jahannamda bir guruh ko'rsatildi.

Ularning quyma misdan tirnoqlari bo'lib, to'xtovsiz o'zlarining yuzlarini tirmalardilar. Bularning kimligini va nechun bunday dahshatli iskanjaga mahkum etilganini Jabroil alayhissalomdan so'radim. U zot marhamat etdilar:

«Bular odamlarning ayblarini axtarib, duch kelgan joyda gapirib, oshkor qilganlardir».

Hazrati Muso (a.s) Alloh taolodan so'radilar:

«Allohim! Boshqalarning ayblarini axtarib, yoyganlar uchun ne jazo bergaysan?»

Alloh marhamat etdi:

«Ey, Muso! Tavbasiz o'lsalar, jahannamga birinchi kiruvchilar o'shalar bo'lajakdir!»

Bu asar matnini yozuvchi buyuk olim Imom G'azzoliy hazratlari shunday deydilar:

«Uch ulkan gunoh borki, bulardan muhaqqaq saqlanmoq kerak:

1. Baxillik
2. Hasad.
3. Riyo.

Xasislik: o'zidan bilim yo hunar o'rgangani kelganga o'rgatishni qizg'angan olim yo hunarmand (san'atkor) ning qiligi. Ya'ni o'zida bo'lgan foydali narsani boshqadan qizg'anish kasallik.

Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar: «Baxil-qancha dindor bo'lmasin jannatga kirmaydi».

Hasad-bir kishidagi ilm, boylik, hunar kabi go'zal narsalarning o'sha kishida bo'lishidan ichi kuyish, chidayolmaslik va undan ketishini istash, ko'rolmaslik xastaligi, ma'naviy illat, ma'naviy kasallikning eng kattalaridan biri.

Hasad haqida Payg'ambarimizning (s.a.v.) hadisleri bor: «Olov o'tinni yoqib borgani kabi, hasad hasadchinning savoblarini yeb tugatadi».

Riyo-bir ibodatni, yaxshilikni, xayru sadaqani har qanday bir bandalik xizmatini boshqalar ko'rib, taqdirlashi, «qarang, qanday yaxshi odam ekan» deyishlari uchun qilmoqdir. Bunday ishda shirk yashirin ekanligi bildirilgandir.

Riyo kechirilishi uchun jiddiy, ko'p istig'for va haqiqiy tavba qilish lozim. Bunday holga tushmoqdan ya'ni riyo qilmoqdan barchamizni Allohning O'zi asrasin!

SHAQOVOTNING ALOMATLARI VA YOMONLIGI

Shaqiy — dindor ko'rinib, har xil gunoh qilishdan toymaydigan kimsa. Bu haqda Payg'ambarimiz shunday deganlar:

«Bir kishining shaqiy ekani shu alomatlaridan ma'lum bo'ladi:

1. Ilmi bor, amali bo'lmaydi.
2. To'g'ri va halol ish qilmaydi.
3. Yaxshi insonlar majlisida huzurni buzadi».

Zulm qilishdan chekinmoq, qo'rqmoq kerak. Zulm — kishi uchun oxirat qorong'uligidan boshqa narsa emas. Zulm uch qismga bo'linadi:

1. Amri va ta'siri ostida bo'lganlarga yomonlik qilib, ularni qiynash.
2. Alloh taoloning amrlariga qarshi bo'lish.
3. Zolim kimsalar bilan birga bo'lib, ularga yordam berish.

Shu uch sifatdan biriga ega bo'lgan kishi zolimdir.

Zolimlarning joyi esa jahannamdir.

Ey, farzand!

Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«O'zida uch gunoh-kibr, hasad, omonatga xiyonatdan biri ham topilmagan kishining joyi jannatdir.

Har narsaning boshi sabrdir. Bosh kesilsa, gavda halok bo'ladi. Sabri bo'lmagan kimsaning dini ham yo'q!»

Ey, farzand!

Bishri Xofiy hazratlari marhamat etadilar:

«Dunyoda aziz, oxiratda xushbaxt bo'lmoq uchun shu uch narsadan saqlanish kerak:

1. Allohdan boshqasidan bir narsa istash va kutishdan.
2. Bir kishining orqasidan qusurini gapirmoqdan, ya'ni g'iybat qilmoqdan.
3. Qo'li bilan qo'ymagan, o'ziga oid bo'lmagan narsani (ruxsatsiz) olmoqdan.

Alloh taolo uch toifa insonni sevadi:

1. Faqir bo'lgani holda jo'mard (himmatli, saxiy) bo'lganni.
2. Zolim yonida ham to'g'ri gapirganni.
3. Hech kim bo'lmagan joyda ham Allohdan qo'rqqanni». Hazrati Muso Alloh taolodan so'radilar:

«Ey, har nedan yuksak, har kimdan buyuk Allohim! Eng qattiq jazo beradigan qullaring kimlar?»

Alloh marhamat etdi:

«Bir kishiga «Allohdan qo'rq!» deyilsa, u kishi g'azablanib:

«Menga Allohdan qo'rqishni sen o'rgatmoqchimisan?!» deya qarshilik ko'rsatganga eng qattiq jazo beraman, eng shiddatli azobimni yuboraman. Agar o'sha kishiga «Allohdan qo'rq!» deyilganda, «Albatta, qo'rqaman!» desa, o'sha qulimni rahmatim bilan yorlaqayman, dunyo va oxirat murodi ne bo'lsa, beraman!»

Ey, farzand!

Qilgan ishlarining gunohi yuziga solinmasligi, holini tuzatgan kishi o'tmishi tufayli ayblanmasligi kerak. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deydilar:

«Bir kishi boshqa bir kishining o'tmish gunohini yuziga solsa, uni kechmishi bilan ayblasa, Alloh taolo o'sha ayblagan kishini ayni ayb bilan dunyodan oxiratga yo'llaydi. Bunday kishiga tavba ham nasib bo'lmaydi».

Payg'ambarimiz (s.a.v.) mana shularni la'natlanganlar deganlar:

1. Ota-onasiga osiy bo'lib, dunyodan o'tganlar.
2. Bir halol, pok hayvonni Alloh rizosi uchun emas, Allohdan boshqaning nomiga qurbonlik qilganlar.
3. Qizi bilan zino qilgan otalar.

4. Allohdan boshqasiga sajda qilib, sig'inganlar.

Bir kishining yaxshiligiga tashakkur aytib, yaxshilik haqiqatda Allohdan ekanini, chunki Allohning iznisiz qech kim biror narsa, bir ish qilolmasligini tafakkur qilib, Allohga hamdu sano aytmagan kimsa Allohga emas, Undan boshqaga sajda qilgan bo'ladi. Allohga hamdu sano aytgach, ikromiga vosita bo'lgan kishiga tashakkur aytilsa to'g'ri bo'ladi. Har xil yaxshilik va ikrom uchun avvalo Allohga hamdu sano, so'ng bandaga rahmat aytish kerak. Tiz cho'kib, ta'zim qilish bilan salom berish islom dinida harom. Sajda deb o'ylangan taqdirda shirk. Xudo saqlasin.

Allohdan boshqaning nomi bilan qasam ichmoq ham shirkdir.

Ey, farzand!

Hech kimni so'kmaslik, la'natlamaslik, yomon so'zlamaslik kerak. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) Abu Hurayraga (r.a.) shunday deganlar: «Ey, Abu Hurayra! Odamlarni so'kmang, ular ham sizning ota-onangizni so'kmasinlar. Odamlarni la'natlamang. Lanatlangan kishi shunga loyiq bo'lmasa, aytilgan la'nat, la'natlaganga (la'nat aytganning o'ziga) qaytadi».

Hayvonlarni ham la'natlamaslik kerak. Aks holda, farishtalar o'sha kimsani la'natlaydilar. Hayvonlar harakatlari uchun javobgar emas.

Alloh taoloning amrlarini yoyishda, ta'qiqlaridan qaytarishda vazifalangan va bunda ozgina bo'lsa ham muvaffaqiyat qozongan kishining qalbini Alloh nur bilan to'ldiradi.

Hech kimni kamchiligi tufayli uyaltirma. Hech kimning uyalib, xijolat chekishini, xafa bo'lishini istama. Bu mavzuda Rasululloh (s.a.v.) Abu Hurayraga (r.a.) shunday dedilar: «Ey, Abu Hurayra! Birovning uyalib, xijolat tortishini istama. Bir kishiga boshqalarning orasida da'vo qilib mashaqqatli, noqulay ahvolga solmaki, Alloh taolo ham seni mahshargohda mahshar xalqi ichida da'vo qilib, qiyin ahvolda qoldirmasin!»

Ey, farzand!

Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Sevimli sahobalarim! Shu to'rt narsani qilmaslikka diqqat etish, dunyo va oxirat xushbaxtililigiga yetish uchun zarurdir:

1. Juda boy bo'lib, boyligini xarjlamogga ko'zi qiymay xayr qilishda va muhtojlarga tarqatishda ziqnalik etmoq.

2. Orzu-umidlarga berilib (umrim uzoq degan taxmin bilan) bandalik va insonlik xizmatlarini kechiktirishda davom etmoq.

3. Dunyo moliga ochko'z bo'lib, boriga shukr qilmaslik.

4. Xasislik qilish».

SABRNING AHAMIYATI

Ey, farzand!

Payg'ambarimiz (s.a.v.) marhamat etadilar;

«Uch narsada sabr etgan kishi yuksak darajalarga yetadi:

1. Nafsining istaklariga sabrli bo'lganning jannatda har nafasiga Alloh uch yuz daraja beradi.

2. Kim ibodat iztiroblariga sabr etsa, Alloh taolo o'sha kishining sabri uchun olti yuz daraja ehson etadi.

3. Falokat qarshisida sabr etganga Alloh yetti yuz daraja ehson aylaydi!»

Muso (a.s.) Alloh taologa shunday dedilar:

«Allohim! Bandangga bir falokat yoki achchiq bir xabar kelsa, o'sha quling: «inna lillaha va inna ilayhi rojiun», deya sabr ko'rsatsa, buning uchun unga nima ehson etasan?»

Alloh marhamat etdi:

«Ey, Muso! Men o'sha qo'limning har nafasiga qiyinchiligi ketguncha uch yuz daraja beraman. O'sha falokatning ustiga yana bir falokat kelsa, qulim yana sabr qilsa, yana shunday darajalarni ato etaman!»

Ey, farzand!

Falokat, balo va musibatlarga sabr etish kerak. Bu haqda Payg'ambarimiz (s.a.v.) shunday deganlar: «Alloh taolo bir kishining molu joniga, farzandiga bir falokat bersa, o'sha kishi bundan shikoyatchi bo'lmay, Alloh taologa shukr etishda davom qilsa va ahvolidan birovgva shikoyatda bo'lmasa, Men o'sha qulimni mahshargohda azoblashdan hayo qilaman!»

Kishi o'zi uchun nima xayrli ekanini bilolmaydigan holga tushishi, hayot va o'lim orasida qolib, birini tanlashi kerak bo'lganida shunday deyishi lozim:

«Allohim! Men uchun yashamoq xayrli bo'lsa, sog'lik va ofiyat ber. O'lmoq xayrli bo'lsa jonimni ol. Mening har qanday holimni eng yaxshi bilguvchi o'zingsan!»

Yashab, yurib turganda o'limni orzu qilish to'g'ri emas. Hamda Allohdan har doim xayr-yaxshilik so'rashi lozim.

O'limdan qochib qutilish mumkin emas. O'lmaslik uchun chiranish yoki o'limni yoqimsiz ko'rsatish foyda emas, zararlidir.

Janoza xizmatida bo'lib, dafn paytida qabrga Alloh rizosi uchun loqal bir kurak tuproq tashlash kerak. Bir valiy zot shunday rivoyat qiladi:

«Bir kishi avvalroq o'lgan bir kishini tushida ko'rdi. Ahvolini so'radi. Marhum shunday dedi:

«Mezon (tarozu)da savobimni tortdilar, jud yengil keldi. Shunda bir kishi kelib, savob pallamga bir kosa qo'ydi, savob tarafi og'irlashdi. Shundan so'ng Alloh taolo gunohlarimni afv etdi.

Men o'sha kosa nimaligini u yerdagi farishtalardan so'radim. Farishtalar shunday javob berdilar.

«Sen bir kun bir qabrga bir kurak tuproq tashlading, O'sha xizimatingni Alloh huzurida qabul qildi. Otgan bir kurak tuproq savobi tarozining savob pallasiga qo'yildi va savob tarafi og'ir kelishini ta'minladi».

QABR ZIYORATI VA AHAMIYATI

Ey, farzand!

Qabristonda kulish harom. U yerda kulganga Alloh uhud tog'i og'irligicha gunoh yozadi. Qabristonda gunohlarini eslab, ichkin-ichkin yig'lagan kulib-kulib jannatga kiradi. Qabristondan ibrat olib, marhumlar holiga achingan kishi jahannamdan qutiladi.

Ey, farzand!

O'tgan kunlar o'tmishda yashaganlarniki. Ertangi kunlar ham bizniki emas. Kun bugungi kundir. Bu kunni qadrlash, qadrini bilish, umrni bandalik xizmatidan uzoq, nafs amri va xizmatida o'tkazmaslik kerak. Har kecha-kunduz hol tili bilan bizlarga shunday hayqirmoqda:

«Ey, Odam farzandi! Fursatni qo'ldan berma. Xizimatingdamiz. O'tgan kunning bir daqiqasini ham qaytarib bo'lmaydi. Ko'zingni och! Kun kelib, sen ham ismi-jismi unutilganlar orasiga kirasan. Ketib, nelarni ko'rajaksan? Har ishing, har narsang bilan o'limga hozirmisan?»

Ey, farzand!

Qiyomat kunida mahshar yeriga qarab azob farishtasi chiqib keladi. Ko'rganlar qo'rquvdan qotib qolishadi. Jabroil (a.s.) undan so'raydilar:

—Ey azob farishtasi! Qayerdan kelyapsan?

—Jahannamdan kelyapman, — deydi .

—Maqsading nima? — deb so'raydilar Jabroil (a.s.).

—Besh toifa insonni talab qilaman, — deydi.

— Ular kimlar? — deb so'raydilar Jabroil alayhissalom. Farishta ularni navbati bilan sanaydi:

1. Besh vaqt farz namozlarini tark etganlar.
2. Mast qiluvchi ichimlik ichganlar.
3. Boyligidan zakot bermaganlar.
4. Ota-onasini ranjitganlar.

5. Masjidlarda dunyoviy so'zlarga muhabbat qo'yganlar va mahshargohda shu besh xil insonlarni bir-bir yutib, to'g'ri jahannamga kirib ketadi.

Ey, farzand!

Odam qancha ko'p yashasa ham, baribir o'ladi. So'nggi nafasida imon bilan ketish-ketmaslik, qabr, mahshar... va hokazo. Yo'l tahlikalarga to'la. Tutib qolish mumkin bo'lgan narsa — Alloh rizosi uchun qilgan qullik xizmatidir. Yana Allohning yaratganlariga bergan yordam — insoniy xizmat ham ko'makka kelishi mumkin. Rasululloh (s.a.v.) marhamat etadilar:

«Har qanday kishi o'lib, ruhi tanini tark etgach, shunday bir ovoz keladi:

«Sen dunyoni tark etdingmi yo dunyo seni?

Sen dunyo yig'dingmi yo dunyo seni yig'dimi?

Sen dunyoni o'ldirdingmi yo dunyo seni o'ldirdimi?»

Yuvmoq uchun taxtaga olishganda uch marta ustma-ust shunday ovoz keladi:

«Kuch-quvvatli taning bor edi. Uni bu qadar zaif qilgan nima? Juda shirin tiling bor edi. Chiroyli so'zlar aytarding, go'zal-go'zal suhbatlasharding. Endi seni kim jim qildi?

Qancha-qancha sen sevgan dunyoviy do'stlaring bor edi. Qani ular? Endi qaydalar? Seni nechun bunday yolg'iz tashlab ketdilar?» Kafanga o'ralganda shunday bir tovush keladi: - «Xarjliksiz, oziqsiz uzun yo'lga chiqilurmi? Borsa kelmas uzoq yo'lga chiqqaningni bilajakmi? Ey, oxirat yo'lchisi! Agar Alloh rizosini qozonib, bu yo'lga chiqqan bo'lsang, senga mujdalar bo'lsin! Agar uning g'azabiga loyiq holda bunday yo'lga chiqqan bo'lsang, holingga voy bo'lsin!» Tobut qabr chetiga qo'yilganda shunday bir ovoz keladi: «Ey, Odam farzandi! Kelib joylashajaging bu qabrdagi uy uchun qanday xozirlik ko'rding? Bu qorong'u joy uchun nur-yorug'lik keltirdingmi?»

Qabrga qo'yilgach, yana bir ovoz keladi:

«Ey, inson farzandi! Ustimda kulib yurarding, Endi ichimda yiglayapsan, Ustimda bulbulday sayrarding. Endi qornimda jimsan».

Dafn ishi tugab, xalq qabrdan uzoqlashgach. Alloh taolodan bir nido keladi:

«Ey, Mening qulim! Yolg'iz qolding. Seni bu qorong'u joyga — qaro yerga do'stu yoring, tengu to'shing tashlab ketdilar. Holbuki, ular sening yaqinlaring, qarindoshu do'stlaring edilar. Bu holga tushmasliging uchun hech kimning biror foydasi bo'lmadi. Sen esa, Mening amrlaringga doim qarshi chiqarding. Qilingan nasihatlarini tinglamasding. Endi esa haqiqatlar bilan yuzma-yuzsan.

Seni bu qaro yerda — qorong'u joyda yolg'iz qoldirmoq Mening sha'nimga yarashmas. Izzatim va Jalolim haqqi Men senga shafqatla, rahmatla muomalada bo'laman. Endi senga ota-ona farzandiga ko'rsatgan shafqat va marhamatdan ko'proq shafqat va marhamat ko'rsataman.

Seni mamnun qilmoqchiman!» deb qabrni jannat bog'laridan bir bog' holiga aylantiradi va ichkarisini qiyomatga qadar do'stu yorlik qiladigan hurlar va g'ilmonlar bilan to'ldiradi. Qiyomatgacha birga jannat ne'matlaridan foydalanadilar».

Ey, Odam farzandi!

Seni yo'qdan bor etgan Alloh taoloning buyukligiga, shafqat va marhamatiga boq! U naqadar buyuk Sultondirki, bunday gunohkor qullarining gunohini kechiradi va U na qadar marhamatli bir Zotki, har kun minglarcha martalab qullarining ishlarini ko'rib, berkitadi. Biror kishining gunohini, aybini yuziga solmas!

Uning ishlari O'z sha'niga munosib, O'z sha'niga yarashliqdir. Qulning vazifasi — qullikka munosib bo'lmoq, qulga yarashganini bajarmoqdir. Qullik mavqei — xizmat mavqeidir! Alloh taologa xizmat!

Yaratganning xurmati uchun, rizoligi uchun yaratganlariga xizmat!

Allohim! Biz ojiz bandalariningni so'nggi nafasimizgacha O'zingni xizmatingda bo'lmog'imizni nasib va muyassar ayla.

Farzandlarimizni imon va islomda sobitqadam qil.

VALHAMDU LILLAHI ROBBIL ALAMIYN.
VAL AQIBATU LIL MUTTAQIYN.
VASSOLATU VASSALAMU ALA RASULIHI
MUHAMMADIN VA ALA ALIHI VA ASHABIHI AJMA'IYN. OMIYN!